

**Eduskunnan
pankkivaltuuston
kertomus
2020**

Helsinki 2021

K 19/2021 vp

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSTON KERTOMUS
2020**

*

Eduskunnalle

Helsinki 2021

ISSN 1796-9794 (verkkojulkaisu)

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus

2020

Sisällys

Alkusanat	4
Pankkivaltuuston kokoonpano kertomusvuonna	5
Osa 1. Suomen Pankki kertomusvuonna	5
1.1 Suomen Pankin tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Suomen Pankin hallinto	5
Suomen Pankin tehtävät ja pankkivaltuuston asema	5
Suomen Pankin strategia ja hallinto	6
Koronapandemia muutti toimintatapoja	7
Suomen Pankin lähitulevaisuuden haasteet	7
1.2 Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja toimintaympäristö	9
Euroopan keskuspankin rahapolitiikka	9
Rahapolitiikan strategia-arvio	10
Makrotaloudellinen toimintaympäristö	10
EKP:n rahapolitiikka kertomusvuonna	12
1.3 Suomen Pankin toiminta kertomusvuonna	16
Rahapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen	16
Rahoitusvakaus	17
Työ lainanottajiin kohdistuvien makrovakausvälineiden parissa jatkuu	17
Kansainvälisen vakausanalyysin kohteena asuntomarkkinat ja pankit	18
Koronapandemia edellytti poikkeuksellisia toimia rahoitusvakauden ylläpitämiseksi	18
Makrovakauspolitiikalla tuettiin luotonantoa	18
Suomen Pankki osallistuu makrovakausvälineiden kehittämiseen	19
Varallisuuden hallinta	19
Muu toiminta	21
i. Suomen Pankki kotimaisessa talouspolitiikassa ja Suomen talouden ennustaminen	21
ii. Tutkimus	22
iii. Tilastointi	22
iv. Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö	23
v. Viestintä	24
vi. Raha ja maksaminen	25
1.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita	27
Hallintoa ja johtokuntaa koskevat asiat	27
Tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus	29
Suomen Pankin taloudellisten riskien seuranta	29
Muita käsiteltyjä asioita	30
Osa 2. Finanssivalvonta kertomusvuonna	31
2.1 Finanssivalvonnan tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Finanssivalvonnan hallinto	31

Finanssivalvonnan tehtävät ja pankkivaltuuston asema	31
Finanssivalvonnan hallinto.....	31
2.2 Finanssivalvonnan toiminta kertomusvuonna.....	32
Finanssivalvonnan vuoden 2020 tavoitteet ja niiden toteutuminen	32
Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista 2021	37
2.3 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita.....	38
Pankkivaltuuston arvio edellisestä kertomusvuodesta ja Finanssivalvonnan toimet sen johdosta.....	38
Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna.....	41
Osa 3. Erityisteemat.....	43
Teema 1: Rahapolitiikan osto-ohjelmien toteutus Suomen Pankissa	43
Osto-ohjelmia toteutetaan eurojärjestelmässä hajautetusti	43
Netto-ostot käynnistettiin uudelleen inflaationäkymien heikennettyä	43
Suomen valtion velkakirjoja ostetaan päivittäin useilla kymmenillä miljoonilla euroilla	44
Pankit saavat edullista rahoitusta asuntolainavakuuksia vastaan.....	45
Suomen Pankki on erikoistunut yritysten velkakirjojen ostoon.....	45
Eurojärjestelmä on ostanut myös yritystodistuksia	45
EU:sta on tulossa merkittävä liikkeeseenlaskija euromarkkinoille.....	46
Teema 2: Eurooppalaisten pankkien lähitulevaisuuden näkymät.....	47
Järjestämättömien lainojen määrä vähentynyt pandemiasta huolimatta	47
Politiikkatoimet hillitsivät luottoriskien kasvua	48
Pankit ovat varautuneet luottoriskeihin kasvattamalla tappiopuskureita	48
Pankkien riskinsietokyky vahvistunut, stressitestit 2021	49
EKP:n rahapolitiikka tukenut rahoituksen välittymistä euroalueella	50
Rakenteelliset haasteet korostuvat pandemian vuoksi	50
Kilpailu pankkisektorin ulkopuolelta voimistuu	51
Koronapandemia korostaa kevyemmän kulurakenteen merkitystä.....	51
Pankit odottavat ”digiloikalta” paljon	51
Teema 3: Digitaalinen euro	53
Digitaalinen euro olisi keskuspankkirahan kolmas muoto.....	53
Mitä uutta digitaalisessa eurossa olisi?.....	53
Digitaaliseen euroon liittyy vielä paljon avoimia kysymyksiä.....	54
Eurojärjestelmä haluaa olla muutoksen edelläkävijä	54
Teema 4: Vastuullinen sijoittaminen.....	56
Suomen Pankin vastuullisen sijoittamisen periaatteet	56
Vastuullisuus varainhoitajien valinnassa ja seurannassa	57
Ilmastolaskennat ja -tavoitteet osaksi vastuullisuustyötä	58
Kotimainen ja kansainvälinen yhteistyö	58
Liite 1. Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2020.....	59

Alkusanat

Vuosi 2020 oli koronavirusepidemian vuoksi poikkeuksellinen vuosi myös Suomen Pankissa. Yhdessä Euroopan keskuspankin kanssa Suomen Pankki on pyrkinyt turvaamaan talouden toimintaa poikkeusoloissa.

Tämä kertomus on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu pankkivaltuuston vuosittainen kertomus eduskunnalle.

Pankkivaltuuston kertomus eduskunnalle vuodelta 2020 sisältää erilliset osat Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta (osa 1) sekä Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta (osa 2) kertomusvuoden kuluessa. Kertomuksen kolmas osa sisältää neljä erityisteemoihin keskittyvää kirjoitusta.

Kertomus perustuu osin Suomen Pankin vuosikertomukseen ja Finanssivalvonnan toimintakertomukseen sekä Finanssivalvonnan johtokunnan pankkivaltuustolle antamaan kertomukseen.

Kertomuksen tilastoluvut perustuvat helmikuun 2021 lopulla käytettävissä olleisiin tietoihin.

Pankkivaltuuston kokoonpano kertomusvuonna

Pankkivaltuutettuina toimivat kertomusvuoden 2020 alkaessa seuraavat kansanedustajat:

Holopainen, Mari

Jokinen, Kalle

Kankaanniemi, Toimi

Lindtman, Antti

Lohi, Markus

Mustajärvi, Markus

Orpo, Petteri

Viitanen, Pia

Vähämäki, Ville

Puheenjohtajana toimi Antti Lindtman ja varapuheenjohtajana Toimi Kankaanniemi. Työjaoston kolmantena jäsenenä toimi Petteri Orpo ja ylimääräisenä jäsenenä Markus Lohi.

Markus Lohen erottua tehtävästään uudeksi pankkivaltuutetuksi valittiin eduskunnan toimittamassa täydennysvaalissa 15.9.2020 Esko Kiviranta. Kiviranta valittiin Lohen tilalle työjaoston ylimääräiseksi jäseneksi pankkivaltuuston kokouksessa 18.9.2020.

Pankkivaltuuston sihteereinä toimivat valtiotieteiden tohtori *Lauri Kajanoja* sekä varatuomari *Maritta Nieminen* 31.10.2020 saakka ja 1.11.2020 lähtien oikeustieteen maisteri *Anne Hedman*. Pankkivaltuuston neuvonantajana toimi valtiotieteiden tohtori *Roope Uusitalo*.

Osa 1. Suomen Pankki kertomusvuonna

Tässä osassa kuvataan Suomen Pankin toimintaa sekä euroalueen rahapolitiikkaa ja sen toteutusta kertomusvuonna. Kuvauksen painopiste on pankkivaltuuston toiminnassa ja sen toiminnan kannalta keskeisissä asioissa. Yksityiskohtaisemmin Suomen Pankin toimintaa kertomusvuonna on kuvattu verkkojulkaisussa *Suomen Pankin vuosikertomus 2020*.¹

1.1 Suomen Pankin tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Suomen Pankin hallinto

Suomen Pankin tehtävät ja pankkivaltuuston asema

Suomen Pankki on julkisoikeudellinen laitos, joka toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa. Suomen Pankin asema on määritelty Suomen perustuslaissa. Pankin toimintaa säätelevät Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussääntö sekä laki Suomen Pankista.

Kansallisena keskuspankkina ja osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintavakautta. Sen tehtävänä on osallistua rahapolitiikan valmisteluun ja toteuttaa Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa. Suomen Pankin tehtävänä on myös edistää maksu- ja rahoitusjärjestelmän vakautta ja tehokkuutta sekä luoda edellytyksiä vakaalle talouskasvulle ja hyvälle työllisyydelle. Lisäksi Suomen Pankin tehtäviin kuuluvat

¹ Ks. <https://vuosikertomus.suomenpankki.fi/>.

operatiiviset keskuspankkitehtävät, kuten pankkien maksuliikkeen hoitaminen sekä käteisrahan saatavuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen. Suomen Pankki huolehtii myös EKP:n toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Suomen Pankkia valvoo eduskunnan valitsema yhdeksänjäseninen pankkivaltuusto. Pankkivaltuuston tehtävät jakautuvat kolmeen osa-alueeseen: valvontaan, keskeisiin hallintotehtäviin ja muihin tehtäviin. Pankkivaltuusto antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta sekä käsittelemistään tärkeimmistä asioista. Lisäksi pankkivaltuusto voi tarvittaessa antaa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.

Suomen Pankin strategia ja hallinto

Suomen Pankin toimintaa suuntaavat toiminta-ajatus, visio, strategia ja arvot. Merkittävä osa johtamisjärjestelmää ovat myös johtokunnan jäsenten työnjako sekä osastojen ja ydinprosessien tehtävien määrittelyt. Keskeisiä välineitä toiminnanohjauksessa ovat myös tavoite- ja tuloskehikko, toiminnan suunnittelu, henkilöstö- ja budjettikehykset ja riskien kokonaisvaltainen arviointi sekä suoriutumisen arviointi ja kehityskeskustelut.

Suomen Pankki uudisti strategiansa vuonna 2020 osana laajempaa Visio2030-hanketta. Uudistamisen yhteydessä johtokunta määritteli strategian toimeenpanoa ohjaavat painopisteet.

Uusi toiminta-ajatus on, että "Suomen Pankki on kestävä talouden ja vakauden rakentaja". Se tukeutuu lakiin Suomen Pankista sekä Suomen Pankin asemaan kansallisena keskuspankkina ja eurojärjestelmän jäsenenä.

Toiminta-ajatusta täydentää yhteenveto Suomen Pankin ydintehtävistä, joita ovat:

- hintavakauden ylläpito
- rahoitusjärjestelmän vakauden edistäminen
- maksujärjestelmän tehokkuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen
- kestävä kasvun ja korkean työllisyyden tukeminen Suomessa ja EU:ssa.

Suomen Pankin vision mukaan "Suomen Pankki on vaikuttava ja arvostettu keskuspankki, joka ylläpitää hinta- ja rahoitusvakautta kaikissa olosuhteissa päämääränään kansalaisten hyvinvointi".

Johtokunta

Suomen Pankkia johtaa johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja eli pankin pääjohtaja sekä kaksi muuta jäsentä. Johtokunta huolehtii Suomen Pankille kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja pankin hallinnosta, jollei laissa ole toisin säädetty.

Johtokunnan puheenjohtajana toimii *Olli Rehn* ja varapuheenjohtajana *Marja Nykänen*. Johtokunnan kolmas jäsen on *Tuomas Välimäki*.

Johtokunnan sihteerinä toimi lakiasianpäällikkö *Maritta Nieminen* 31.10.2020 saakka ja johdon sihteeristön osastopäällikkö *Elisa Newby* 1.11.2020 alkaen.

Johtokunnan työnjaon mukaisesti vastuualueet olivat seuraavat:

Johtokunnan puheenjohtaja Olli Rehn

- rahapolitiikan valmistelu
- kotimaan talouspoliittinen vaikuttaminen
- ulkoinen viestintä
- kansainväliset asiat
- sisäinen tarkastus
- EKP:n neuvoston jäsen
- Suomen edustaja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) hallintoneuvostossa

Johtokunnan varapuheenjohtaja Marja Nykänen

- rahoitusmarkkinakysymykset
- makrovakauseräpolitiikka
- tilastot
- lakiasiat
- talous- ja henkilöstöhallinto
- turvallisuus- ja kiinteistöasiat
- sijoitustoiminnan ja rahapolitiikan riskien valvonta
- rahoitusvakauseräprosessi
- eläkerahaston johtoryhmän toiminta
- Finanssivalvonnan johtokunnan puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen Tuomas Välimäki

- rahoitusvarallisuuden sijoittaminen
- rahapolitiikan toimeenpano ja markkinaoperaatiot
- akateeminen ja siirtymätalouksien tutkimus
- rahahuolto ja maksuliike
- digitalisaatio ja IT-asiat

Koronapandemia muutti toimintatapoja

Suomen Pankin henkilöstö siirtyi maaliskuun puolivälissä koronapandemian vuoksi pääsääntöisesti etätöihin. Toimistolla on hoidettu vain sellaiset tehtävät, joiden tekeminen ei etätöinä ole mahdollista. Matkustusrajoitusten vuoksi myös kansainvälisiin kokouksiin on osallistuttu etänä.

Suomen Pankki perusti alkuvuodesta sisäisen koordinaatioryhmän, jonka tehtävänä oli mm. seurata koronapandemian kehittymistä ja antaa viranomaisten linjausten mukaisia toimintaohjeita. Suomen Pankki tuki henkilöstönsä kriisinkestävyttä viestimällä koronapandemian tilannekuvasta ja toimintaohjeista henkilöstölle säännöllisesti, ottamalla joustavasti käyttöön uusia toiminta- ja työskentelytapoja, järjestämällä koulutuksia, tarjoamalla etätövälineitä ja kehittämällä etätöiden työergonomiaa. Vuoden lopussa Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan käyttöön saatiin myös sähköinen allekirjoitus tukemaan etätöiden tekemistä.

Suomen Pankin lähitulevaisuuden haasteet

Suomen Pankin keskeisimmät lähitulevaisuuden haasteet liittyvät rahapolitiikan strategiaan, rahoitusvakauserän turvaamiseen kaikissa olosuhteissa, maksamisen murrukseen ja talouspoliittiseen vaikuttamiseen. Lisäksi ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää reagointia myös keskuspankilta.

Rahapolitiikan strategia

Rahapolitiikan tavoitteita ja keinoja on kyettävä arvioimaan ja uudistamaan ennakkoluulottomasti tukeutumalla tutkittuun tietoon ja analyysiin. Talouden suhdannenäkymien heikennyttä merkittävä kysymys on, millainen liikkumavara rahapolitiikassa on, jos taantuma alkaisi. Myös kauppasodan eskaloitumisen ja kansainvälisen politiikan kiristymisen vaikutukset talouskehitykseen sekä niiden heijastuminen rahapolitiikkaan edellyttävät keskuspankilta erityistä valppautta.

Rahoitusvakauserän turvaaminen

Perinteisten pankkien ja muiden toimijoiden liiketoimintamallit ja roolit muuttuvat. Rahoitusmarkkinamme ovat kansainväliset ja niiden pohjoismaiset kytkökset vahvat. Viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön merkityksen arvioidaan korostuvan entisestään. Makrovakauseräpolitiikan vaikutusten arviointi ja politiikkavälineistön kehittäminen ovat edelleen keskeisiä painopisteitä rahoitusvakauserätyössä.

Maksamisen murros

Maksamisen digitaalinen murros asettaa koetukselle viranomaisten osaamisen sekä kyvyn ohjata ja valvoa maksujärjestelmien kehitystä. Nopea tekninen kehitys muuttaa fintech-toimijoiden kenttää ja pankkien liiketoimintamalleja. Lisäksi käteisen käyttö maksuvälineenä vähenee, pikamaksamisen muodot muuttuvat ja kyberriskit kasvavat. Maksamisen alueella myös huoltovarmuuskysymykset ovat keskeisiä.

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos ja siihen reagointi on yksi merkittävistä teemoista Suomen Pankin strategisten riskien joukossa, ja vastuullisuuden näkökohdat korostuvat keskuspankkitoiminnassa laajemminkin.

EKP:n, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan keskeiset toimet koronavuoksi

Koronakriisi vaikutti vuonna 2020 monella tavalla rahapolitiikkaan, keskuspankin muuhun toimintaan sekä Finanssivalvonnan toimintaan. Seuraavassa esitetään keskeiset toimet, joilla keskuspankki ja valvojat tukivat rahoituksen saatavuutta, pankkien luotonantokykyä ja rahoitusmarkkinoiden likviditeettiä vuoden 2020 poikkeuksellisissa olosuhteissa. Toimet selostetaan tarkemmin tämän kertomuksen eri osissa.

Rahapolitiikka oli vahvasti kasvua tukevaa (ks. luku 1.2). Eurojärjestelmän arvopaperiostoja jatkettiin ja laajennettiin uuden PEPP-ohjelman muodossa, ohjaukset pidettiin hyvin alhaisina, eurojärjestelmä tarjosi pankeille ehdoiltaan edullista rahoitusta myös pidempiaikaisten rahoitusoperaatioiden (TLTRO III ja PELTRO) muodossa. Lisäksi eurojärjestelmä turvasi dollarimääräisen rahoituksen eurooppalaisille pankeille nojaten Yhdysvaltain keskuspankin kanssa toteutettuihin valuutanvaihtojärjestelyihin. Tulevaa rahapolitiikkaa koskevassa ennakovassa viestinnässään EKP:n neuvosto toi esiin, että se on valmis tekemään mandaattinsa rajoissa kaikkensa tukeakseen taloudellista aktiiviteettiä.

Rahapolitiikan toteutuksen osalta EKP:n neuvosto teki vuoden aikana useita keskuspankkiluoton vakuusehtoja keventäviä päätöksiä, joiden tarkoituksena oli turvata pankkien keskuspankkirahoitus vaikeassakin tilanteessa (ks. luku 1.3). Suomen Pankki teki myös kansallisia päätöksiä, joilla se helpotti vakuuspolitiikkaansa omien vastapuoltonsa osalta.

Sijoitustoiminnassaan Suomen Pankki aloitti uudelleen sijoitusten tekemisen Suomen yritystodistusharkkinoilla (ks. luku 1.3 ja teemakirjoitus 1). Taustalla oli tarve tukea yritysten rahoituksen saatavuutta, kun koronapandemian alkuvaiheessa perinteisiä sijoittajia poistui yritystodistusten markkinoilta.

Kotimaisilla ja eurooppalaisen tason päätöksillä rahoituksen saatavuutta tuettiin keventämällä pankkien pääomavaatimuksia (ks. luvut 1.3 ja 2.2). Pankkivalvonnan eri menettelyissä pankeille annettiin lisää joustavuutta. Lisäksi kotimaisen makrovakauseriikan puitteissa asuntolainojen enimmäisluototussuhteet alennettiin niiden lakimääräisille perustasoille.

1.2 Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja toimintaympäristö

Euroopan keskuspankin rahapolitiikka

Euroopan keskuspankin ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. EKP:n neuvoston määritelmän mukaan tämä tavoite tarkoittaa, että kuluttajahintojen vuotuisen nousun tulisi olla lähellä kahta prosenttia, mutta sen alapuolella keskipitkällä aikavälillä. EKP voi toimillaan tukea myös muita EU:n talouspolitiikan tavoitteita, kunhan hintavakaus ei vaarannu. Näihin tavoitteisiin kuuluvat mm. tasapainoinen talouskasvu ja hyvä työllisyyskehitys.

EKP:n neuvosto on eurojärjestelmän ylin päättävä elin. Se koostuu EKP:n johtokunnan jäsenistä ja euron käyttöön ottaneiden maiden keskuspankkien pääjohtajista.

EKP:n rahapolitiikan keskeisen vaikutuskanavan muodostavat reaalikorot. Reaalikorolla tarkoitetaan nimelliskoron ja odotetun inflaation erotusta. Keskuspankki vaikuttaa lyhyisiin reaalkorkoihin ensisijaisesti päättämällä ohjauksensa, jotka koskevat pankkien saaman keskuspankkirahoituksen hintaa. Reaalikorot vaikuttavat yritysten investointipäätöksiin, kotitalouksien kulutus päätöksiin ja kokonaistaloudelliseen kehitykseen laajemmin.

Viime vuosina EKP:n rahapolitiikassa on käytetty myös ns. epätavanomaisia rahapolitiikkatoimia, joihin ovat kuuluneet omaisuuserien ostohjelmat, pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot ja talletuskoron laske-

minen negatiiviseksi. Niiden tavoitteena on ollut vastapuolten likviditeetinsaannin turvaaminen, rahapolitiikan välittymismekanismien toiminnan varmistaminen, rahoitusmarkkinoiden vakauden takaaminen ja rahapolitiikan keventäminen.

Eurojärjestelmä toteuttaa EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa operatiivisen ohjausjärjestelmän avulla. Järjestelmän keskeisimpiä osia ovat markkinaoperaatiot, maksuvalmiusjärjestelmä ja vähimmäisvarantojärjestelmä. Ohjausjärjestelmän avulla vaikutetaan pankkijärjestelmässä olevan likviditeetin määrään ja lyhytaikaisten markkinakorkojen tasoon. Normaalitytilanteessa eurojärjestelmä tarjoaa pankeille jälleerahoitusta myöntämällä niille eripituisia luottoja vakuuksia vastaan. Likviditeettiä lisäävissä markkinaoperaatioissa vastapuolipankit voivat hakea luottoa, kun taas likviditeettiä vähentävissä operaatioissa ne voivat tallettaa ylimääräistä likviditeettiään keskuspankkiin. Vähimmäisvarantovelvoitteet luovat puolestaan rakenteellista likviditeetin tarvetta pankeille. Maksuvalmiusjärjestelmän yön yli -talletus ja yön yli -luotto antavat pankeille mahdollisuuden tasoittaa lyhytaikaisia likviditeetin vaihteluita esimerkiksi tekemällä (väliaikaisia) yön yli -talletuksia.

Vakuudet, joita vastaan pankit lainaavat rahaa keskuspankista, muodostavat tärkeän osan rahapolitiikan toimeenpanoa ja riskienhallintaa. Vakuuksiin sovelletaan kelpoisuusehtoja ja riskienhallintamenetelmiä, kuten päivittäistä markkinahinnoittelua ja aliarvostuksia, ja vakuudet turvaavat eurojärjestelmän asemaa luotonantajana.

Rahapolitiikan strategia-arvio

Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa koskevan strategia-arvion aloittamisesta päätettiin tammikuussa 2020. Tuolloin työn oli suunniteltu valmistuvan vuoden 2020 loppuun mennessä. Koronapandemian aiheuttaman kriisin vuoksi strategia-arvion valmistumista jouduttiin siirtämään puolella vuodelle. Sen odotetaan valmistuvan vuoden 2021 puolivälissä. Rahapolitiikan strategian uudelleenarvion tavoitteena on varmistaa, että EKP voi saavuttaa sille asetetut tavoitteet ja palvella siten parhaiten euroalueen kansalaisten etuja.

Strategia-arvio perustuu avoimin mielin tehtyyn analyysiin. Strategia-arvio käsittelee hintavakauden ja inflaatiotavoitteen kvantitatiivista määritelmää, tarkastelee rahapolitiikan välineitä, rahapolitiikan vaikutuksia ja sivuvaikutuksia sekä viestintäkäytäntöjä. Lisäksi se arvioi digitalisaation, rahoitusmarkkinoiden vakauden, globalisaation ja ilmastonmuutoksen merkitystä rahapolitiikan harjoittamiselle.

Työtä tehdään lukuisissa Euroopan keskuspankkijärjestelmän työryhmissä ja komiteoissa. Strategiaarviota varten perustettuja työryhmiä on toistakymmentä, ja jokaisessa on mukana vähintään yksi Suomen Pankin edustaja.

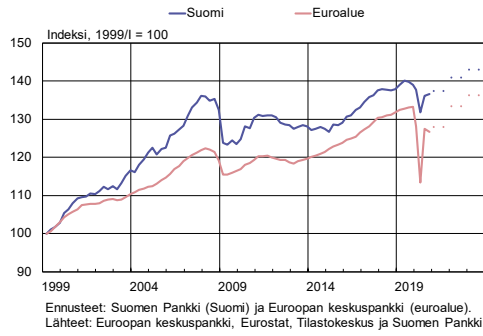
Makrotaloudellinen toimintaympäristö

Vuonna 2020 euroalueen talous supistui koronapandemian takia. Inflaatio hidastui edellisestä vuodesta ja oli keskimäärin 0,25 %, kun sitä mitataan yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksella. Energian ja elintarvikkeiden hinnoista puhdistettu ns. pohjainflaatio pysyi vaimeana, 0,7 prosentissa. Rahoitusmarkkinahinnoista lasketut inflaatio-odotukset pienivät edelliseen vuoteen verrattuna.

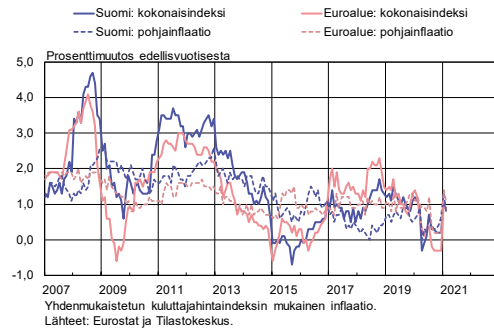
Kertomusvuoden makrotaloudellinen ja rahapoliittinen toimintaympäristö sekä euroalueella, eräissä euroalueen maissa että Suomessa on tiivistetty kuvioihin 1–10. Vuoden 2020 alkupuoliskolla BKT:n määrä supistui jyrkästi, ja sen jälkeen se toipui osittain (kuvio 1). Kuluttajahinta- ja pohjainflaatio hidastuivat vuonna 2020 ja nopeutuivat uudelleen vuoden 2021 alussa (kuvio 2). Pohjainflaatio kuvaa hintakehitystä siten, että siitä on poistettu energian ja elintarvikkeiden hinnat. EKP:n rahapoliittiset korot pysyivät poikkeuksellisen alhaisina vuonna 2020, ja markkinakorot vaihtelivat jonkin verran koronakriisin alkuvaiheessa (kuvio 3). Myös valtionlainojen koroissa tapahtui vaihtelua, mutta korkojen taso pysyi alhaisena (kuvio 4). Asuntojen hinnat nousivat edelleen sekä Suomessa että koko euroalueella vuonna 2020 (kuvio 5). Asuntolainakanta kasvoi Suomessa vuonna 2020 hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin, ja kasvu nopeutui vuoden mittaan (kuvio 6). Uusien asuntolainojen korot laskivat edelleen euroalueella ja Suomessa (kuvio 7). Yrityslainakannan kasvu nopeutui merkittävästi koronakriisin alkua keväällä 2020 ja hidastui Suomessa sen jälkeen (kuvio 8). Olemassa olevan yrityslainakannan

keskimääräinen korko laski edelleen etenkin euroalueella vuonna 2020 (kuvio 9). Uusien yrityslainojen korot pysyivät pääosin hyvin alhaisina vuonna 2020 (kuvio 10).

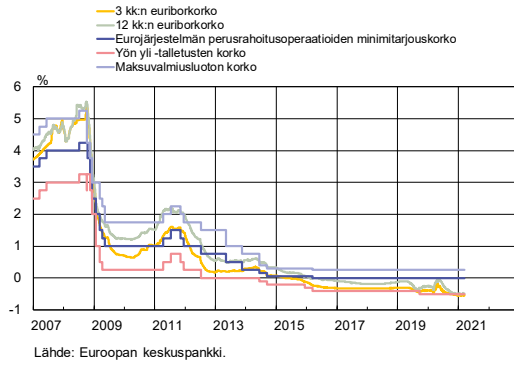
Kuvio 1. Kokonaistuotanto

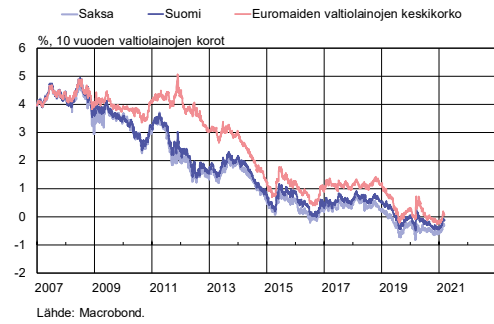
Kuvio 2. Inflaatio

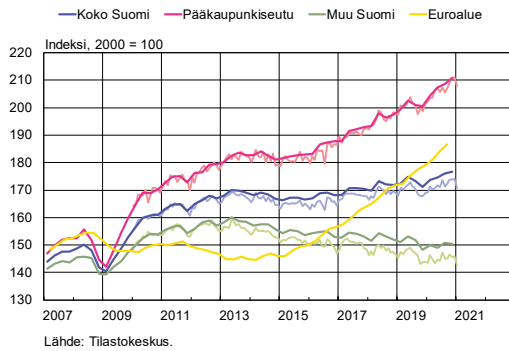
Kuvio 3. Rahapoliittiset korot

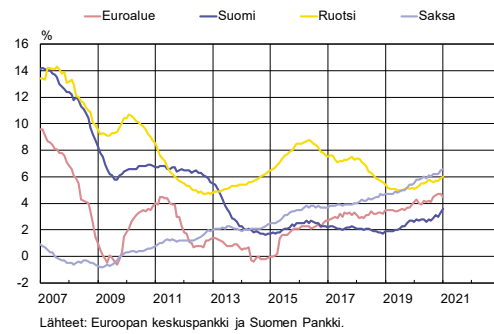
Kuvio 4. 10 vuoden valtionlainan korko

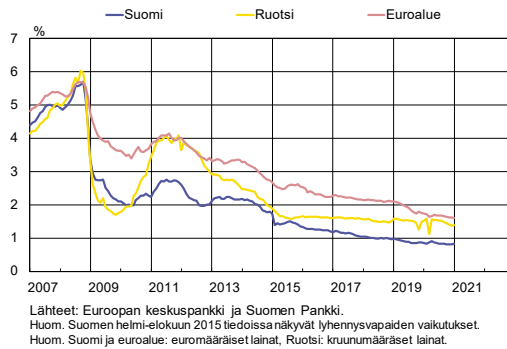
Kuvio 5. Asuntojen hinnat Suomessa ja euroalueella

Kuvio 6. Asuntolainakannan vuotuinen muutos

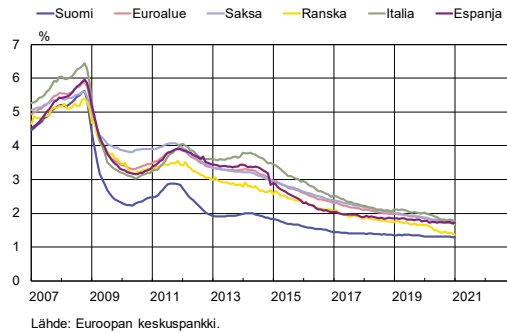
Kuvio 7. Uusien asuntolainojen korko

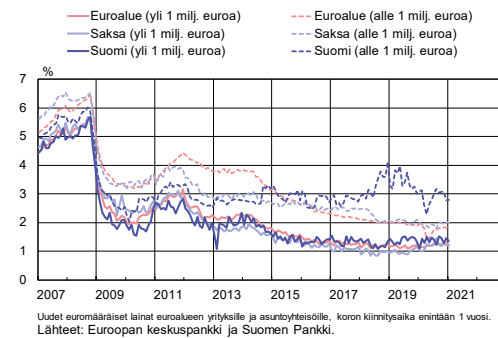
Kuvio 8. Yrityslainakannan vuotuinen muutos

Kuvio 9. Yrityslainakannan korko

Kuvio 10. Uusien yrityslainojen korko

EKP:n rahapolitiikka kertomusvuonna

Vuoden 2020 alussa talouden ilmapiiriä heikensi erityisesti geopolitiittisiin tekijöihin ja protektionismiin liittyvä sitkeä epävarmuus. Keskeisimpiä epävarmuustekijöitä olivat Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppakiista sekä erityisesti Eurooppaa koskenut Ison-Britannian EU-eroproessi ja sen pitkittyminen. Nämä tekijät ovat jo pitkään hidastaneet euroalueen talouskasvua ja pitäneet osaltaan inflaatio-odotuksia vähäisinä.

Koronavirusepidemia (covid-19) levisi maailmanlaajuisesti pandemiaksi vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Taudin leviämisen uhka, siihen liittyvät epävarmuudet ja liikkumisrajoitukset heikensivät hyvin nopeasti talousnäkyviä kaikilla keskeisillä talousalueilla.

EKP:n neuvosto reagoi heikkoon talustilanteeseen keventämällä rahapolitiikkaansa entisestään useaan otteeseen vuoden 2020 aikana. EKP:n neuvosto painotti, että vahvasti kasvua tukevaa rahapolitiikkaa tarvitaan vielä pitkähkö aika, jotta energian ja ruuan hinnoista puhdistettu pohjainflaatio voi vahvistua ja kokonaisinflaatio vakiintua lähelle tavoitetta keskipitkällä aikavälillä.

Ennen pandemiaa, **tammikuun 2020** lopulla pitämässään **rahapolitiikkakokouksessa** EKP:n neuvosto totesi, että euroalueen taloudellinen kasvu oli jatkunut maltillisena. Neuvosto katsoi, että suotuisat rahoitusolot, myönteinen – joskin hidastuva – työllisyyskehitys ja palkkojen nousu tukevat edelleen euroalueen talouden kestokykyä. Inflaatiokehitystä pidettiin yleisesti ottaen vaisuna, vaikkakin pohjainflaatioissa oli havaittavissa lievän nopeutumisen merkkejä.

Näistä syistä EKP:n neuvosto ei tuolloin tehnyt muutoksia rahapolitiikan viritykseen. Se piti ohjaukskorot ennallaan siten, että talletuskorko oli $-0,5\%$, perusrahoitusoperaatioiden korko $0,0\%$ ja maksuvalmiusluoton korko $0,25\%$. Neuvosto kertoi, että se odottaa korkojen pysyvän senhetkiselällä tasolla tai sitä alempana, kunnes inflaationäkymät palautuvat vankasti lähemmäksi hieman alle kahta prosenttia keskipitkällä aikavälillä.

Epätavanomaisiin rahapolitiisiin toimiin kuuluvassa omaisuuserien osto-ohjelmassa hankittujen arvopapereiden ostoja jatkettiin nettomääräisesti 20 mrd. eurolla kuukaudessa. EKP:n neuvosto odotti näiden ostojen jatkuvan niin kauan kuin on tarpeen ohjaukskorkojen elvyttävän vaikutuksen vahvistamiseksi ja päättävän hieman ennen kuin ohjaukskorkoja aletaan nostaa.

Lisäksi omaisuuserien osto-ohjelmassa hankittujen arvopapereiden takaisin maksettavan pääoman uudelleensijoituksia ilmoitettiin jatkettavan täysimääräisesti. Näin on tarkoitus toimia pitkähkön ajan vielä sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto on alkanut nostaa ohjaukskorkoja, ja joka tapauksessa niin kauan kuin on tarpeen suotuisan likviditeetti-tilanteen ja vahvasti kasvua tukevan rahapolitiikan ylläpitämiseksi.

Kevään mittaan koronapandemia levisi myös Euroopassa. Tällöin oli selvää, että pandemian vaikutukset euroalueen talouteen tulisivat olemaan merkittävän negatiivisia, vaikka itse pandemia jäisikin lyhytkestoiseksi.

Taloussäkymät synkenivät nopeasti, ja rahoitusmarkkinoilla oli suuria heilahteluita. Pandemian nähtiin katkaisevan tärkeitä tuotannon toimitusketjuja ja siten heikentävän tuotantoa. Itse viruksen leviämisen hillitsemiseksi käyttöön otetut toimet, kuten liikkumisrajoitukset, heikensivät kotimaista ja ulkomaista kysyntää. Lisäksi yleisen epävarmuuden kasvun nähtiin heikentävän taloudellista suunnittelua ja rahoitusta. EKP:n maaliskuun 2020 ennusteessa euroalueen talouskasvun ja inflaation arvioitiin hidastuvan.

Maaliskuun kokouksessaan EKP:n neuvosto päättikin keventää rahapolitiikan viritystä kotitalouksien, yritysten ja pankkien tukemiseksi epävarmassa tilanteessa, jossa talous kärsi pandemiahäiriöstä. Neuvosto päätti tarjota euroalueen rahoitusjärjestelmälle välitöntä rahoitustukea toteuttamalla tilapäisesti ylimääräisiä pitempiäaikaisia rahoitusoperaatioita. Operaatioiden myötä lisättiin saatavilla olevaa rahoitusta jo ennen kesäkuussa 2020 toteutettavaa kolmannen sarjan kohdennettua pitempiäaikaisista rahoitusoperaatioita.

EKP:n neuvosto päätti myös muuttaa kolmannen sarjan kohdennettujen pitempiäaikaisen rahoitusoperaatioiden ehdot suotuisammiksi kesäkuusta 2020 kesäkuuhun 2021. Operaatioiden tavoitteena oli tukea pankkien luotonantoa erityisesti niille pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden toimintaan koronapandemia vaikuttaa eniten. Neuvosto myös antoi eurojärjestelmän komiteoille selvitetäväksi, miten vakuussääntöjä voidaan keventää niin, että vastapuolilla on mahdollisuus hyödyntää rahoitustukea täysimääräisesti. Tämän lisäksi EKP:n neuvosto päätti varata uusia omaisuuseräostoja varten 120 mrd. euroa lisää käytettäväksi vuoden loppuun mennessä, jotta yksityisten osto-ohjelmien vaikutus pysyy vahvana.

Huhtikuun kokouksessa oli nähtävissä, että talous supistuu huomattavasti laajemmassa mittakaavassa ja nopeammin kuin oli aiemmin arvioitu. Koronaviruksen pysäyttämiseksi tehdyt rajoitustoimet iskivät rajusti kokonaiskysyntään niin euroalueella kuin muualla maailmassa. Kotitalouksien ja yritysten luottamus romahti, mikä kertoi talouden ja työmarkkinoiden rajusta heikentymisestä.

Epävarmuuden raju kasvu näkyi myös EKP:n asiantuntijoiden laatimissa kasvuskenaarioissa, joiden perusteella euroalueen BKT:n arvioitiin supistuvan jopa $5\text{--}12\%$ vuonna 2020. Myös inflaation nähtiin laajalti hidastuvan raakaöljyn hinnan laskun myötä. Kasvuskenaarioiden taustaoletukset olivat toki hyvin epävarmoja, koska yhtäältä oli vaikea arvioida häiriön pitkäkestoisuus ja toisaalta sitä, miten kevennetty raha- ja finanssipolitiikka vaikuttaa tilanteeseen.

Huhtikuun kokouksessaan EKP:n neuvosto ilmoitti pitävänsä ohjaukskorot ennallaan, mutta jatkavansa määrällisiä kevennystoimia. EKP:n neuvosto ilmoitti edelleen keventävänsä kolmannen kohdennettujen pitempiäaikaisen rahoitusoperaatioiden sarjan ehtoja.

Lisäksi neuvosto päätti uudesta pandemiaan liittyvästä kohdentamattomien rahoitusoperaatioiden sarjasta eli PELTRO-operaatioista (pandemic emergency longer-term refinancing operations), joilla tuetaan euroalueen rahoitusjärjestelmän likviditeettiä ja ylläpidetään rahoitusmarkkinoiden sujuvaa toimintaa varautumisjärjestelyn kautta.

EKP:n neuvosto totesi rahapolitiikan olevan jo erittäin elvyttävää ja näiden uusien toimien antavan lisätukea rahoitusoloihin reaalityalouden tarvitseman luototuksen edistämiseksi.

Lisäksi EKP:n neuvosto totesi, että maaliskuun lopulta lähtien on tehty omaisuuserien ostoja uudessa pandemiaan liittyvässä PEPP-osto-ohjelmassa (pandemic emergency purchase programme), johon on varattu 750 mrd. euroa. Ohjelman avulla kevennettiin rahapolitiikan viritystä ja tuettiin rahapolitiikan välittymistä laajemmin euroalueelle. PEPP-ohjelman ostoja tehdään joustavasti, eli niitä voidaan ohjata eri aikoina eri arvopaperiluokkiin ja eri maihin. Neuvosto ilmoitti, että näitä ostoja jatketaan, kunnes se katsoo koronapandemian kriisivaiheen päättyneeksi, mutta joka tapauksessa ainakin vuoden 2020 loppuun asti.

Euroalueen talous näytti supistuvan vuoden 2020 toisella neljänneksellä ennennäkemättömällä tavalla. Pandemiaan liittyvä suuri epävarmuus kalvoi tulevaisuuden uskoa, ja sekä kulutus että investoinnit supistuivat euroalueella. Positiivista puolestaan oli, että joidenkin kyselytutkimusten ja tulevaisuudenkehitystä hahmottavien indikaattorien valossa negatiivinen talouskehitys näytti tasaantuvan rajoitusten asteittaisten höllentämisten myötä. Talouskasvun odotettiin lähtevän liikkeelle vuoden jälkipuoliskolla erityisesti raha- ja finanssipoliittisen elvytyksen tuella.

Inflaationäkymien nähtiin heikkenevän laaja-alaisesti. Yhtäältä heikkenemiseen vaikutti pandemiasta seurannut energian hinnan lasku. Toisaalta myös BKT:n huomattavan supistumisen arvioitiin kasvattavan talouden ylikapasiteettia ja siten pitävän hinnannousupaineet vähäisinä.

Eurojärjestelmän arvioi kesäkuun 2020 ennusteessaan euroalueen BKT supistuvan 8,7 % vuonna 2020, mutta kasvavan 5,2 % vuonna 2021 ja 3,3 % vuonna 2022. Inflaatioennustetta tarkistettiin hitaamman inflaation suuntaan. Vuotuisen YKHI-inflaatiovauhdin arvioitiin olevan 0,3 % vuonna 2020, 0,8 % vuonna 2021 ja 1,3 % vuonna 2022.

Näiden tietojen ja arvioiden perusteella EKP:n neuvosto päätti kesäkuun kokouksessaan laajentaa pandemiaan liittyvää osto-ohjelmaa (PEPP) 600 mrd. eurolla eli yhteensä 1 350 mrd. euroon. Samalla PEPP-ohjelman kesto pidennettiin kesäkuun 2021 loppuun asti.

PEPP-ohjelman laajentamisen nähtiin keventävän rahapolitiikan linjaa entisestään ja helpottavan reaalityalouden, etenkin yritysten ja kotitalouksien, rahoitusoloja. Lähivuosien inflaationäkymät arvioitiin pandemian vuoksi aiempaa heikommiksi. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti sijoittaa PEPP-ohjelmassa hankittujen omaisuuserien erääntyessä takaisin saatavan pääoman uudelleen ainakin vuoden 2022 loppuun saakka. Erääntyvistä arvopapereista luovutaan vähin erin niin, että rahapolitiikka pysyy asianmukaisesti mitoitettuna.

Heinäkuun kokouksessaan neuvosto totesi BKT:n supistuneen 3,6 % neljännesvuositasolla vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä, ja sen odotettiin supistuvan vielä lisää toisella neljänneksellä. Kolmannella vuosineljänneksellä euroalueen talouden odotettiin elpyvän, kun rajoituksia lievennetään lisää, rahoitusolot ovat suotuisat, finanssipoliittikka tukee kasvua ja taloudellinen toiminta käynnistyy uudelleen eri puolella maailmaa. EKP:n neuvosto päätti pitää rahapolitiittisen elvytyksen ennallaan.

Syyskuun kokouksessaan EKP:n neuvosto totesi, että taloudellinen toiminta on piristynyt vahvasti odotusten mukaisesti, vaikka se on edelleen vähäisempää kuin ennen koronapandemian puhkeamista. Elpymisen voimakkuudessa nähtiin merkittävää epävarmuutta, sillä sen arvioitiin riippuvan pandemian kehityksestä ja rajoitustoimien vaikutuksesta talouden eri sektoreihin.

Energian edullisen hinnan ja hintapaineiden heikkouden arvioitiin pitävän kokonaisinflaation hitaana. Samaan suuntaan vaikuttivat myös kokonaiskysynnän vaimeus ja työvoiman vähäinen kysyntä. Kasvu ja inflaatioennusteisiin ei tehty suuria muutoksia kesäkuun ennusteisiin verrattuna.

EKP:n neuvosto arvioi, että runsas rahapoliittinen elvytys on edelleen tarpeen talouden elpymisen tukemiseksi ja keskipitkän aikavälin hintavakaustavoitteen ylläpitämiseksi. Neuvosto päätti pitää kasvua tukevan rahapolitiikan mitoituksen ennallaan.

Lokakuussa oli nähtävissä, että koronavirustartunnat olivat alkaneet jälleen lisääntyä Euroopassa. Pandemian toisen aallon voimistuttua otettiin uudestaan käyttöön tiukentuvia rajoitustoimia viruksen leviämisen hillitsemiseksi. Tällöin myös euroalueen kesällä alkanut taloudellinen elpyminen alkoi vaimentua odotettua nopeammin. Kasvava epävarmuus hidasti taloudellista toimeliaisuutta. Energian edullisuus ja hintapaineiden vaimeus pitivät kokonaisinflaation hitaana, kun kokonaiskysyntä oli heikkoa ja samalla työ- ja hyödykemarkkinoilla oli merkittävää käyttämätöntä kapasiteettia.

EKP:n neuvosto päätti **lokakuun kokouksessaan**, että rahapoliittinen elvytys pidetään toistaiseksi ennallaan. Neuvosto arvioi lisäksi, että talouskehityksen riskit painottuvat selvästi odotettua heikomman kehityksen suuntaan.

Joulukuussa talouskasvun arvioitiin piristyneen kolmannella vuosineljänneksellä odotuksia enemmän. Tästä huolimatta epävarmuus lisääntyi pandemian toisen aallon levitessä yhä laajemmalle. Pandemian hillitsemiseksi tarkoitettujen rajoitustoimien tiukentumisen arvioitiin jarruttaneen taloudellista toimintaa euroalueella, ja talouden odotettiin supistuvan neljänneksellä vuosineljänneksellä.

Eurojärjestelmän joulukuisen ennusteen mukaan talouden näkymät olivat yhä melko lähellä kesäkuun ennusteesta arvioitua. Euroalueen BKT:n ennustettiin supistuvan 7,3 % vuonna 2020, mutta kasvavan 3,9 % vuonna 2021, 4,2 % vuonna 2022 ja 2,1 % vuonna 2023. YKHI-inflaatiiovauhdin arvioitiin olevan 0,2 % vuonna 2020, 1,0 % vuonna 2021, 1,1 % vuonna 2022 ja 1,4 % vuonna 2023.

Joulukuun kokouksessaan EKP:n neuvosto päätti laajentaa pandemiaan liittyvää osto-ohjelmaa (PEPP) 500 mrd. eurolla eli yhteensä 1 850 mrd. euroon. Lisäksi PEPP-ohjelman netto-ostojen kestoa pidennettiin maaliskuun 2022 loppuun saakka. Neuvosto ilmoitti jatkavansa joka tapauksessa ostoja, kunnes EKP:n neuvosto katsoo koronapandemian kriisivaiheen päättyneen.

PEPP-ohjelmaa jatkettiin, koska pandemian arvioitiin vaikuttavan talouteen ja inflaatioon vielä pitkään. PEPP-ohjelman ostojen tavoitteena on pitää rahoitusolot suotuisina euroalueella. Jos niitä kuitenkin voidaan ylläpitää suunniteltua pienemmillä ostoilla, PEPP-ohjelmaan varattua summaa ei tarvitse käyttää kokonaan. PEPP-ohjelma keventää myös rahapolitiikan viritystä.

PEPP-ohjelman vakauttava vaikutus välittyy sitä kautta, että ostoja voidaan joustavasti säätää yli ajanjakson, arvopaperien ja eri maiden välillä. Tämä on vähentänyt eri markkinoiden riskejä ja luonut vakauttavan mekanismin markkinoille ja siten myös lieventänyt rahoitusmarkkinoiden kiristymistä.

PEPP-ohjelmassa hankittujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettava pääoma sijoitetaan uudelleen ainakin vuoden 2023 loppuun asti. Erääntyvistä arvopapereista luovutaan vähin erin niin, että rahapolitiikka pysyy asianmukaisesti mitoitettuna.

EKP:n neuvosto päätti lisäksi muuttaa kolmannessa kohdennettujen pitempiä aikaisten rahoitusoperaatioiden sarjassa (TLTRO III) suoritettavien operaatioiden ehtoja. Se pidensi suotuisempien ehtojen soveltamisjaksoa kahdellatoista kuukaudella eli kesäkuuhun 2022 saakka. TLTRO III -operaatioiden arvioidaan pitävän pankkien rahoituksen saatavuuden erittäin helppona. Näin autetaan varmistamaan, että pankeilla on runsaasti likviditeettiä ja että ne pystyvät lainaamaan rahaa edelleen yrityksille ja kotitalouksille edullisin ehdoin.

Kaiken kaikkiaan EKP:n rahapolitiikka oli vuonna 2020 kasvua tukevaa. Kevyen rahapolitiikan on tarkoitus varmistaa, että rahoitusolot ovat suotuisat kaikilla talouden sektoreilla.

Kevyen rahapolitiikan lisäksi kasvupotentiaalin parantaminen ja kokonaiskysynnän tukeminen vaativat toimia myös muilta politiikan lohkoilta. EKP:n neuvosto onkin usein julkisesti vaatinut rakennepoliittisten toimien toteuttamisen vauhdittamista euroalueen maissa Euroopan komission maakohtaisten suosituksen mukaisesti.

Jos euroalueen talous supistuu huomattavasti, finanssipolitiikassa vaaditaan rohkeaa ja koordinoitua linjaa. Finanssipoliittisten toimien, joilla pandemian aiheuttamaan tilanteeseen vastataan, tulisi olla mahdollisuuksien mukaan tarkkaan kohdennettuja ja tilapäisiä.

EKP:n neuvosto painotti, että EU:n finanssi- ja talouspoliittisen ohjausjärjestelmän selkeä ja johdonmukainen noudattaminen ajankohdasta ja maasta riippumatta on edelleen olennaista euroalueen talouden kestokyvyn edistämiseksi. Talous- ja rahaliiton toiminnan parantaminen on yhä ensiarvoisen tärkeää. EKP:n neuvosto arvostaa meneillään olevaa työtä ja kehottaa ryhtymään päättäväisiin lisätoimiin, jotta pankkiunioni ja pääomamarkkinaunioni saadaan valmiiksi.

1.3 Suomen Pankin toiminta kertomusvuonna

Rahapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen

Suomen Pankin pääjohtaja osallistui aiempaan tapaan EKP:n neuvoston jäsenenä rahapoliittiseen päätöksentekoon kertomusvuoden kuluessa. Pankin asiantuntijat olivat sekä mukana rahapolitiikan päätösten valmistelussa ja muussa taustatyössä että osallistuivat eurojärjestelmän rahapolitiikan komitean ja markkinaoperaatioiden komitean työskentelyyn.

Suomen Pankki vastaa rahapolitiikan toteutuksesta Suomessa. Suomessa sijaitsevat luottolaitokset pitävät keskuspankkilejään Suomen Pankissa ja voivat osallistua operaatioihin Suomen Pankin välityksellä. Suomen Pankki on osallistunut myös eurojärjestelmän laajennetun omaisuserien osto-ohjelman toteuttamiseen.

Eurojärjestelmän ohjauskorot pidettiin vuoden 2020 ajan alimmillaan kautta aikojen. Niin sanotuilla epätavanomaisilla rahapolitiikan välineillä oli keskeinen rooli koronavirukseen vastaavissa rahapolitiikan toimituksissa, kuten edellä tuotiin esiin.

Koronakriisin pahimmassa myllerryksessä vuonna 2020 rahoitusmarkkinoilla oli puutetta dollarimääräisestä likviditeetistä. Yhdysvaltojen, euroalueen, Englannin, Japanin, Kanadan ja Sveitsin keskuspankit toimivat maaliskuussa yhdessä tilanteen korjaamiseksi.

EKP:n neuvosto päätti alentaa eurojärjestelmän dollarimääräisten rahoitusoperaatioiden hintaa, järjestää operaatioita aiempaa useammin – jopa päivittäin – sekä myöntää viikon pituisten luottojen lisäksi kolmen kuukauden pituisia luottoja.

Eurojärjestelmä hankki operaatioihin vaaditut dollarit Yhdysvaltain keskuspankilta valuutanvaihtosopimuksilla. Keväällä eurojärjestelmän vastapuolipankeilla oli dollarimääräisiä keskuspankkiluottoja avoinna enimmillään yli 140 mrd. dollaria. Vuoden edetessä luottojen määrä kuitenkin laski lähelle nolaa.

Eurojärjestelmä varmisti kriisitilanteessa tarvittavan euromääräisen likviditeetin saatavuuden myös euroalueen ulkopuolella. Tanskan, Kroatian ja Bulgarian keskuspankkien kanssa solmittiin valuutanvaihtosopimukset. Lisäksi eurojärjestelmä aloitti takaisinostojärjestelyn (repo facility) euroalueen ulkopuolisten pankkien kanssa (EUREP) ja solmi kahdenvälisiä takaisinostojärjestelyjä useiden eri keskuspankkien kanssa.

Ylimääräisellä likviditeetillä tarkoitetaan pankkien keskuspankissa pitämiä vähimmäisvarantovelvoitteiden ylittäviä varoja. Ylimääräinen likviditeetti eli pankkien keskuspankissa pitämät vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävät talletukset kasvoivat vuonna 2020 noin 1 700 mrd. eurolla eli lähes 3 500 mrd. euroon. Kasvu johtui etenkin eurojärjestelmän koronavirukseen myötä kasvaneista arvopaperiostoista ja pankkien lisääntyneistä TLTRO-luotoista.

EKP:n neuvosto teki vuoden aikana useita keskuspankkiluoton vakuuksiin liittyviä päätöksiä, joiden tarkoituksena on turvata pankkien keskuspankkirahoitus vaikeassakin tilanteessa. Vakuuskehikkoa helpotettiin väliaikaisesti. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti helpotuksista kansallisten keskuspankkien lisälainasaamiskehikoiden vakuuskelpoisuusehtoihin ja menettelyihin. Vuoden 2020 aikana eurojärjestelmälle toimitettujen vakuuksien kokonaismäärä kasvoi koronavirukseen vuoksi merkittävästi (+47 %).

Eurojärjestelmän yhteisten päätösten lisäksi **Suomen Pankki teki myös kansallisia toimia tukeakseen rahapolitiikan vastapuolensa vakuuksien saatavuutta** sekä rahoituksen välittymistä yrityksille ja kotitalouksille. Suomen Pankki otti 1.9.2020 käyttöön oman lisälainasaamiskehikon. Lisälainasaamiskehikossa kansalliset keskuspankit voivat väliaikaisesti hyväksyä vakuutena lainasaamisia, jotka eivät täytä kaikkia eurojärjestelmän yhteisiä vakuuskelpoisuusehtoja.

Suomen Pankki hyväksyy lisälainasaamiskehikossaan vakuutena yrityksille myönnettyjä lainoja, jotka täyttävät eurojärjestelmän vakuuskehikon kriteerit muutoin kuin luottokelpoisuuden osalta. Luottokelpoisuuden alarajaksi on Suomen Pankin lisälainasaamiskehikossa asetettu eurojärjestelmän yhdenmukaistetun luottokelpoisuusasteikon taso 4 (BB+), kun eurojärjestelmän vakuuskehikossa alarajana on tavallisesti taso 3 (BBB-). Lisäksi Suomen Pankki hyväksyy lisälainasaamiskehikossa vakuutena yrityslainoja, joilla on Finnvera Oyj:n myöntämä takaus. Hyväksyttävät takaukset on rajattu mm. niiden käyttötarkoituksen ja myöntämisaikojen mukaan, jotta ne keskittyvät juuri koronapandemian vaikutusten vuoksi haettuihin yrityslainoihin. Tämän lisäksi Suomen Pankki laski huhtikuussa 2020 vakuudeksi hyväksyttävien lainasaamisten vähimmäiskoon kotimaisessa vakuuskäytössä 500 000 eurosta 25 000 euroon.

Suomen Pankin vastapuolten toimittamien vakuuksien määrä kasvoi merkittävästi. Vakuuksia oli pantattuna Suomen Pankille vuonna 2020 keskimäärin 27,4 mrd. euron edestä, kun edellisvuonna vastaava luku oli 17,2 mrd. euroa.

Suomen Pankin rahapolitiikan vastapuolijoukko säilyi vuoden 2020 aikana muuttumattomana. Vastapuolia oli vuoden lopussa yhteensä 16. Joukko muodostui suomalaisista luottolaitoksista sekä pohjoismaisten pankkien Suomessa toimivista sivuliikkeistä.

Suomen Pankin vastapuolten rahoitus eurojärjestelmän rahoitusoperaatioissa moninkertaistui vuoden 2020 aikana. Myös vastapuolten Suomen Pankkiin tekemien talletusten määrä kasvoi. Euromääräisten operaatioiden lisäksi suomalaiset pankit osallistuivat keväällä muutamia dollarioperaatioihin. Dollari-määräisiä luottoja oli enimmillään hieman yli 4 mrd. dollaria.

Rahoitusvakaus

Suomen Pankki arvioi rahoitusjärjestelmän vakautta uhkaavia riskejä ja haavoittuvuuksia. Koronapandemian aikana erityistä huomiota on kiinnitetty yritysten rahoituksen saatavuuteen ja velkaantuneisuuteen sekä pankkien luottotappioiden tulevaan kehitykseen.

Suomen pankkisektori kohtasi koronapandemian paljon vakavaraisempana kuin reilun kymmenen vuoden takaisen finanssikriisin. Lisäksi suomalaisilla pankeilla on jo vuosia ollut eurooppalaisessa vertailussa erittäin vähän hoitamattomia lainoja.

Yksi koronapandemian suurimmista uhkakuvista pankeille on kuitenkin se, että hoitamattomien lainojen ja luottotappioiden määrät kasvavat, kun yritykset ajautuvat maksuvaikeuksiin. Toisaalta yritykset tarvitsivat lainoja selvittääkseen koronapandemian aiheuttamasta, osin väliaikaisesta tulojen menetyksestä.

Suomen Pankki panostikin vuonna 2020 yritysten lainansaannin seurantaan sekä pankkien tulevien luottotappioiden mallintamiseen ja ennustamiseen.

Työ lainanottajiin kohdistuvien makrovakausvälineiden parissa jatkuu

Suomen Pankki on jo pitkään ollut huolissaan kotitalouksien velkaantuneisuuden kasvusta. Suomen Pankki osallistui vuosina 2018 ja 2019 aktiivisesti valtiovarainministeriön työryhmän työhön, jossa pohdittiin uusia, lainanottajiin kohdistuvia makrovakausvälineitä.

Suomen Pankki osallistui vuoden 2020 aikana positiivisen luottotietorekisterin valmistelutyöhön. Hanke on osa hallituksen toimia ylivelkaantumisen torjumiseksi, ja rekisteri tulee mahdollistamaan rahoituskauden näkökulmasta aiempaa kattavamman ja luotettavamman luottomarkkinoiden seurannan.

Suomen Pankki on korostanut, että luottotietorekisteriin on tärkeä saada mukaan myös kotitalouksien taloyhtiölainavastuut, sillä taloyhtiölainojen merkitys on viime vuosina kasvanut yhä suuremmaksi erityisesti uudisrakentamisessa.

Kansainvälisen vakausanalyysin kohteena asuntomarkkinat ja pankit

Pohjoismaiden pankkisektorit ovat kytköksissä toisiinsa. Suomen Pankki on jo pitkään tunnistanut tähän liittyvän haavoittuvuuden. Koska pankeilla on kaikissa Pohjoismaissa tyypillisesti lainasalkuissaan runsaasti asuntolainoja, voisi jyrkkä asuntojen hintojen lasku kasvattaa pankkien luottotappioita.

Suomen Pankki on seurannut sekä kotimaisten että pohjoismaisten asuntomarkkinoiden kehitystä pandemian aikana. Vaikka asuntokaupparamäärät notkahtivatkin selvästi kevään aikana, markkinat toipuivat nopeasti. Loppuvuotta kohden asuntojen hinnat nousivat muissa Pohjoismaissa.

Koronapandemia edellytti poikkeuksellisia toimia rahoitusvakauden ylläpitämiseksi

Vuonna 2020 koronapandemian negatiivisia vaikutuksia talouteen pyrittiin maailmanlaajuisesti vaimentamaan monin keskuspankki- ja makrovakauseräpolitiikan sekä pankkivalvonnan ja pankkisääntelyn keinoin. Tavoitteena oli ylläpitää rahoitusjärjestelmän vakaata toimintaa sekä luotonantoa yrityksille ja kotitalouksille. Näin pyrittiin helpottamaan niiden selviämistä äkillisistä tulonmenetyksistä.

Samalla pyrkimyksenä oli vahvistaa raha- ja finanssipoliittisten toimien tehoa sekä ehkäistä pandemian vahingollisia pidemmän aikavälin vaikutuksia talouteen. Suomen Pankki osallistui tässä sekä kotimaiseen että kansainväliseen yhteistyöhön.

Makrovakauseräpolitiikalla tuettiin luotonantoa

Globaalin finanssikriisin jälkeen aktiiviseen käyttöön otettu makrovakauseräpolitiikka joutui koronapandemian myötä ensimmäiseen testiin.

Euroopassa monet kansalliset makrovakauseräviranomaiset kevensivät pankkien lisäpääomavaatimuksia tai peruivat aiemmin päätettyjä kiristyksiä. Pankki- ja makrovakauserävalvojen toimien ansiosta pankeilta vapautui pääomaa luotonannon ylläpitämiseen ja tappioiden kattamiseen.

Suomessa makrovakauserätoimista päättää Finanssivalvonnan johtokunta. Suomen Pankki osallistuu aktiivisesti makrovakauseräpolitiikan valmisteluun ja vaikutusten arviointiin sekä makrovakauserävälineiden kehittämiseen.

Vuonna 2020 Finanssivalvonnan johtokunta teki makrovakauseräpolitiikkaa keventäviä päätöksiä.

Huhtikuussa kaikkien luottolaitosten rakenteellisia pääomavaatimuksia kevennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä. Rakenteelliset makrovakauseräpuskurit on asetettu ensi sijassa pankkisektorin vakavien finanssijärjestelmään liittyvien ongelmien rajoittamiseksi kriisitilanteissa. Tavoitteena oli lieventää koronaviruspandemian kielteisiä vaikutuksia finanssimarkkinoiden vakauteen sekä edistää luottolaitosten luotonantokykyä.

Yhdessä muiden maiden makrovakauserävalvojen päätösten kanssa rakenteellisten puskurien keventämisen arvioitiin lisäävän luotonantokapasiteettia suomalaisille yrityksille ja kotitalouksille noin 30 mrd. eurolla.

Kesäkuussa Finanssivalvonnan johtokunta palautti enimmäisluotonantosuhteen eli ns. lainakaton sen lakimääräiselle perustasolle. Perustasolla asuntolainan ja laskennassa hyväksyttävien vakuuksien suhde on enintään 90 % muille kuin ensiasunnon ostajille ja 95 % ensiasunnon hankintaa varten. Päätöksellä tuettiin asuntomarkkinoiden toimintaa koronapandemian vuoksi muuttuneessa taloustilanteessa.

Suomen Pankki osallistuu makrovakausvälineiden kehittämiseen

Koronapandemia osoitti tarpeen varmistaa, että makrovakauspolitiikkaa voidaan toteuttaa suhdanne-luonteisesti. Makrovakauspolitiikan suunnittelussa ja mitoituksessa pyritään lähivuosina tukemaan ta-louden ja rahoitusjärjestelmän elpymistä kestäväällä tavalla.

Makrovakauspuskureiden käyttö selkeytyy ja joustavoituu vuonna 2021 pankkisääntelyn uudistumisen myötä. Pankkipaketiksi kutsutulla sääntelyuudistuksella pannaan EU:ssa täytäntöön myös finanssikrii-sin jälkeen kansainvälisesti sovittuja pankki- ja rahoitussääntelyn uudistuksia.

Suomen Pankki osallistuu työhön makrovakausvälineistön laajentamiseksi pankkisektorin ulkopuolelle, erityisesti rahastoihin ja vakuutussektorille.

Varallisuuden hallinta

Vuoden 2020 lopussa Suomen Pankin rahoitusvarallisuus oli noin 10 mrd. euroa. Se koostui suorista valuutta- ja euromääräisistä korkosijoituksista, osake- ja kiinteistörahastosijoituksista, kultavarannosta sekä Kansainvälisen valuuttarahaston erityisten nosto-oikeuksien määräisistä eristä (SDR, Special Drawing Rights).

Valuuttamääräiset korkosijoitukset koostuvat Yhdysvaltain dollareista (USD), Englannin punnista (GBP) sekä Japanin jeneistä (JPY). Ne muodostavat valuuttavarannon yhdessä Kansainvälisen valuut-tarahaston erityisten nosto-oikeuksien kanssa.

Rahoitusvarallisuutta pienennettiin vuoden aikana sijoituspoliittisista syistä noin 1 mrd. eurolla. Ko-ronapandemian puhkeamisen takia Suomen Pankki aloitti maaliskuussa uudelleen suomalaisiin yritys-todistuksiin sijoittamisen, mikä puolestaan kasvatti rahoitusvarallisuutta ostetun yritystodistusmäärän verran.

Korkosijoitusvarallisuuden lisäksi Suomen Pankki hallinnoi pitkäaikaista sijoitussalkkua, jonka sijoituk-silla on muuhun rahoitusvarallisuuteen verrattuna korkeampi tuotto-odotus ja alhaisempi likviditeetti-vaatimus.

Vuonna 2020 pitkäaikainen sijoitustoiminta koostui osake- ja kiinteistösijoituksista, jotka toteutettiin epäsuorasti rahastojen kautta.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden kokonaistuotto vuonna 2020 oli 0,5 % eli 76 milj. euroa. Korko-sijoitusten tuotto oli 3,3 % eli 213 milj. euroa. Osakesijoitusten tuotto oli 17,4 % eli 177 milj. euroa ja kiinteistösijoitusten tuotto -1,6 % eli -2 milj. euroa. Kullan hinnan noususta koitui vuoden 2020 aikana 299 milj. euron tuotto. Euron vahvistuminen suhteessa muihin päävaluuttoihin näkyi valuuttavarannon negatiivisena arvomuutoksena. Tämä arvomuutos on seurausta avoimesta valuuttakurssispositiosta, joka tukee keskuspankkitehtävien hoitoa. Yhteensä valuuttamääräisten erien arvomuutokset tuottivat 587 milj. euron tappion.

Rahoitusvarallisuutta merkittävämpi osa Suomen Pankin varallisuudesta on rahapoliittisista syistä os-tettuja velkakirjoja ja rahapolitiikan toimeenpanossa syntyneitä lainasaatavia pankeilta.

Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimet toteutetaan hajautetusti eri jäsenmaiden ja EKP:n kesken, ja nii-den riskit ja tuotot jaetaan suurelta osin kansallisten keskuspankkien kesken.

Suomen Pankin osuus eurojärjestelmän yhteisistä rahapoliittisista saatavista määräytyy ns. pääoma-avaimen mukaisesti. Kunkin maan pääoma-avain riippuu talouden suhteellisesta koosta. Vuoden 2020 lopussa Suomen Pankin osuus oli 1,837 %. Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman valtion-lainojen sekä pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP, pandemic emergency purchase programme) valtionlainojen aiheuttamat riskit kansalliset keskuspankit kantavat kuitenkin itse.

Eurojärjestelmän rahapoliittisten saatavien määrä kasvoi vuoden 2020 aikana noin 2 200 mrd. euroa ja oli vuoden lopussa noin 5 500 mrd. euroa. Kasvu johtui erityisesti pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa toteutetuista velkakirjaostoista sekä kohdennetuissa pitempiaikaisissa rahoitusoperaatioissa (TLTRO, targeted longer-term refinancing operations) myönnettyistä lainoista. Lisäksi vuonna 2019 uudelleen aloitetut omaisuuserien osto-ohjelman (APP, asset purchase programme) netto-ostot jatkuivat edelleen vuonna 2020 ja kasvattivat eurojärjestelmän rahapoliittisia saatavia.

Suomen Pankin osuus rahapoliittisista saatavista kasvoi noin 37 mrd. euroa ja oli vuoden lopussa noin 90 mrd. euroa.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuus ja osuus rahapoliittisista saatavista

<i>Milj. euroa</i>	<i>31.12.2020</i>	<i>31.12.2019</i>
Rahoitusvarallisuus	10 010	11 055
Kulta	2 434	2 135
Valuuttavaranto	6 261	6 694
Euromääräiset korkosijoitukset	61	1 017
Osakesijoitukset	1 135	1 082
Kiinteistösijoitukset	119	127
Osuus rahapoliittisista saatavista	90 022	52 741
Rahoitusoperaatiot	32 939	11 395
Kohdennetut luotto-operaatiot ¹	32 423	11 169
Muut rahoitusoperaatiot ¹	515	225
Omaisuserien osto-ohjelman velkakirjat	43 842	40 524
Suomen valtiolainat ja valtiosidonnaiset lainat	29 822	28 630
Yhteiseurooppalaisten instituutioiden lainat ¹	4 580	4 110
Katetut lainat ¹	4 841	4 416
Yrityslainat ¹	4 600	3 368
Pandemiaan liittyvän osto-ohjelman velkakirjat²	12 747	-
Lopetetut ohjelmat	494	822
Arvopaperimarkkinaohjelma ¹	484	807
Katettujen lainojen osto-ohjelmat	10	15
Yhteensä	100 032	63 796

¹ Pääoma-avainosuus (1,837 % 1.2.2020 alkaen) kansallisten keskuspankkien yhteismäärästä.

² Pandemiaan liittyvän osto-ohjelman kohdalla taulukossa on esitetty Suomen Pankin taseessa oleva saatava.

Muu toiminta

i. Suomen Pankki kotimaisessa talouspolitiikassa ja Suomen talouden ennustaminen

Suomen Pankki analysoi vuonna 2020 aiempien vuosien tapaan talouden kehitystä ja osallistui kotimaiseen talouspoliittiseen keskusteluun. Kannanotot perustuvat niihin tavoitteisiin ja siihen itsenäiseen asemaan, jotka Suomen Pankille on annettu demokraattisessa järjestyksessä.

Kun koronapandemia levisi Euroopassa keväällä 2020, Suomen Pankki korosti, että ensi sijassa on pidettävä huolta ihmisten terveydestä. Pandemiaa torjuvat toimet ovat keskeisiä myös talouden kannalta. Talouspolitiikassa tärkeää on auttaa kotitalouksia ja yrityksiä selviämään kriisin vaikeimman vaiheen yli. Näin torjutaan sekä välittömiä ongelmia että pidemmän aikavälin seurauksia. Yritysten konkurssiaalto ja suurtyöttömyys olisivat talouden pidemmän aikavälin näkymien kannalta erityisen vahingollisia.

Keväällä 2020 Suomen Pankki toi esiin, että julkisen vallan tuen muodoissa ja julkisen talouden hoidossa tarvittiin erilaisia lähestymistapoja koronakriisin eri vaiheissa. Akuutin kriisin aikana julkisen velan kasvu oli seurausta välttämättömistä menoista. Suomen Pankki totesi myös, että julkisen talouden finanssipoliittista tukea taloudelle tarvittaisiin vielä akuutin kriisin jälkeenkin. Suomen Pankki korosti, että kun olosuhteet normalisoituvat, on aiempaakin suurempi tarve vahvistaa julkisen talouden puskureita.

Koronapandemia on muistutus siitä, että hyvässä kunnossa oleva julkinen talous on korvaamaton suoja, jos vaikeuksia syntyy. Vaikka Suomen talous selvinnee koronakriisistä paremmin kuin useimmat muut kehittyneet taloudet, ovat kriisin jälkeen edessä samat pidemmän aikavälin ongelmat kuin aieminkin, nyt vain entistä pahempina. Suomen Pankki korosti, että koronakriisi kasvatti entisestään tarvetta toteuttaa sellaisia rakenteellisia uudistuksia, jotka kohentavat työllisyyttä, julkisen talouden näkymiä ja työn tuottavuuden kasvun edellytyksiä.

Suomen Pankki laatii ennusteita ensisijaisesti euroalueen yhteisen rahapolitiikan valmistelun ja päätöksenteon tueksi. Suomen talouden ennuste laaditaan osana eurojärjestelmän ennustetta yhteistyössä Euroopan keskuspankin ja muun eurojärjestelmän kanssa. Suomen Pankki alkoi vuonna 2020 julkaista kokonaistaloudellisten ennusteiden lisäksi väliennusteita kaksi kertaa vuodessa. Maalis- ja syyskuussa julkaistavat väliennusteet ovat suppeampia kuin eurojärjestelmässä laadittavat ennusteet.

Suomen talous supistui poikkeuksellisen paljon vuonna 2020. Talousennusteita hallitsivat koronapandemia ja sen aiheuttama poikkeuksellisen suuri epävarmuus. Ennusteiden laatiminen oli erityisen haasteellista, koska talouden taantuma ja siitä toipuminen olivat riippuvaisia epidemiatilanteen kehittymisestä. Epävarmuuden kuvaamiseksi Suomen Pankki julkaisi varsinaisen ennusteen lisäksi useita vaihtoehtoisia talouden kehityskulkuja. Pandemia teki ilmeiseksi taloustilastojen laadinnan hitauden. Suomen Pankki alkoikin seurata tarkasti eräitä tiheäjaksoisia indikaattoreita, kuten kuluttajien korttimaksamista ja maantiekuljetuksia koskevia tietoja.

Keväällä lähes kaikki indikaattorit viittasivat talouden erittäin jyrkkään supistumiseen. Kesäkuun kokonaistaloudellisessa ennusteessa Suomen Pankki arvioi, että talous supistuisi 7 % vuonna 2020 ja kasvaisi 3 % kummankin seuraavan vuoden aikana.

Joulukuun ennustetta tarkistettiin aikaisempaa paremmaksi ja talouden ennustettiin supistuvan 3,8 % vuonna 2020. Suomen Pankki toi esille, että talouden taantuma vuonna 2020 on jäämässä Suomessa pienemmäksi kuin muualla euroalueella, mutta talvi on vielä vaikea, koska pandemian toinen aalto leviää nopeasti. Talouskasvun ennustettiin kiihtyvän 2,2 prosenttiin vuonna 2021 ja 2,5 prosenttiin vuonna 2022.

Myös inflaatiota koskevia ennusteita tarkistettiin vuonna 2020 hitaamman inflaation suuntaan verrattuna vuonna 2019 tehtyihin ennusteisiin.

ii. Tutkimus

Kansainvälistä huipputasoa tavoitteleva tutkimus tukee Suomen Pankin rahapolitiikan valmistelua ja vaikutusvaltaa eurojärjestelmässä. Suomen Pankki tekee tutkimusta ekonomistiosastoillaan, pääosin rahapolitiikka- ja tutkimusosaston tutkimusyksikössä ja siirtymätalouksien tutkimuslaitoksessa. Vaki-
tuisten tutkijoiden lisäksi molemmilla yksiköillä on aktiivinen vierailevien tutkijoiden ohjelma ja akateemisesti ansioituneita ulkopuolisia neuvonantajia.

Suomen Pankin tutkimuksen painopisteitä ovat raha- ja makrovakauseräpolitiikka, makrotalous, rahoitusjärjestelmä ja sen sääntely sekä nousevat taloudet. Vuoden 2020 aikana julkaistujen tutkimusten aiheita olivat mm. keskuspankin rahapolitiittinen viestintä ja yrityssektorin uudistumiskyky alhaisten korkojen olosuhteissa.

iii. Tilastointi

Tilastojen laatiminen on yksi Suomen Pankin lakisääteisistä tehtävistä. Suomen Pankki vastaa Suomea koskevien rahalaitos-, rahoitus- ja maksutasetilastojen tuottamisesta. Suomen Pankki laatii itse rahalaitoksia, sijoitusrahastoja, arvopapereita ja maksuliikettä koskevat tilastot. Sen sijaan maksutase- ja rahoitustilinpitotilastot laatii Tilastokeskus.

Koronakriisi muutti toimintaympäristöä ja asetti erityisiä vaatimuksia nopealle ja luotettavalle tietotutunnolle sekä analyysille. Kriisin aikana päätöksentekijät tarvitsevat tietoja nopeammin ja laajemmin kuin normaalisti.

Suomen Pankin tilastotoimi vastasi tarpeeseen aloittamalla kuukausittaisen korttimaksudatan keräämisen koronakriisin puhjettua maaliskuussa. Tätä aineistoa on käytetty koronapandemian taloudellisten vaikutusten arviointiin. Korttimaksudata on mahdollistanut ihmisten kulutuskäyttäytymisen analysoinnin tavalla, joka ei aikaisemmin ollut mahdollista.

Suomen Pankin tilastotoimi toimitti yksityiskohtaista tietosuojattua luottolaitosaineistoa kuukausittain Helsinki Graduate School of Economicsin perustaman tilannehuoneen käyttöön kriisin ohjaukseen ja päätöksenteon valmisteluun tarvittavaa analyysiä varten. Uuden aineiston avulla saatiin nopeasti tietoa siitä, miten koronakriisi vaikutti yksityiseen kulutukseen ja eri toimialoihin.

Koronakriisin vuoksi yritysten ja kotitalouksien luottojoustojen kysyntä kasvoi nopeasti. Luottolaitokset tarjosivat asiakkailleen runsaasti lyhennysvapaita maaliskuussa 2020. Ne näkyvät tilastoinnissa lainojen uudelleen neuvotteluina. Suomen Pankki lisäsi tiedot ulkoiseen tilastodashboardiin. Lyhennysvapaiden hyödyntäminen normalisoitui loppuvuoden 2020 aikana.

Vuonna 2020 Suomen Pankki valmisteli tiedonkeruuta luottolaitosten lisäksi myös muiden rahoituslaitosten osalta. Tiedonkeruun tavoitteena on saada kattavampi kuva velkaantumisen tilasta Suomessa ja laajentaa analyysiä rahoituskanavien muutoksista.

Maksaminen on muuttunut viime vuosina monin tavoin, mikä heijastuu tilastovaatimuksiin. Suomen Pankki on osallistunut edelleen eurooppalaisen lainsäädännön valmisteluun, jossa on määritelty uusia vaatimuksia maksuliiketilastointiin. Euroopan keskuspankin neuvosto hyväksyi asetusmuutoksen joulukuussa 2020. Asetuksen mukaisen tilastoinnin määrä alkaa vuonna 2022. Muutos mahdollistaa aikaisempaa laajempaa ja tiheämpää tiedonsaannin vähittäismaksamiseen liittyvistä ilmiöistä, mikä edesauttaa Suomen Pankin ja Euroopan keskuspankin EKP:n tehtävien suorittamista.

Viime vuosina eurojärjestelmän suurin käynnissä oleva tilastohanke on ollut yhteisen luottokohtaisen tietokannan rakentaminen. Tietokannan valmistuttua Suomen Pankki pystyy tuottamaan entistä tarkempaa ja ajankohtaisempaa analyysiä uutta informaatiota hyödyntäen. Aiemmasta poiketen analyysissä voidaan tarkastella luottoja alueittain sekä yrityksen kokoluokan, muiden luotonottajien ja luoton ominaisuuksien mukaan. Tietojen julkaiseminen aloitettiin niihin perustuvina analyysinä. Ensimmäinen julkaistu analyysi käsitteli asunto-osaakeyhtiöiden lainoja. Jatkossa aineistoa hyödynnetään Suomen ja Euroopan lainamarkkinoiden analysoinnissa.

iv. Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö

Euroopan keskuspankkijärjestelmä ja eurojärjestelmä

Euroopan keskuspankin (EKP) neuvosto on eurojärjestelmän ylin päättävä elin. Se koostuu EKP:n johtokunnan kuudesta jäsenestä ja euroalueen 19 maan kansallisen keskuspankin pääjohtajasta.

Suomen Pankin pääjohtaja on EKP:n neuvoston jäsen. Varajäsenenä toimi johtokunnan jäsen Tuomas Välimäki.

EKP:n neuvosto kokoontuu keskimäärin kahdesti kuukaudessa. Rahapolitiikkaa käsitteleviä kokouksia järjestetään kuuden viikon välein. Muissa kokouksissa käsitellään EKP:lle ja eurojärjestelmälle kuuluvia muita tehtäviä ja vastuualueita. EKP:n neuvosto tekee myös euroalueen merkittäviä luottolaitoksia koskevat pankkivalvontapäätökset.

Pääjohtaja on jäsenenä myös EKP:n yleisneuvostossa, johon kuuluvat EKP:n pääjohtaja ja varapääjohtaja sekä kaikkien EU-maiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat.

Suomen Pankin johto ja asiantuntijat osallistuivat Euroopan keskuspankkijärjestelmän työhön kaikissa sen valmisteluportaissa. Suomen Pankista oli vähintään yksi jäsen kussakin komiteassa ja useimmissa komiteoiden alaisissa työryhmissä.

Kansainvälinen valuuttarahasto

Kansainvälinen valuuttarahasto (International Monetary Fund, IMF) on 190 jäsenmaasta koostuva järjestö. Sen tehtävänä on edistää kansainvälistä yhteistyötä, avointa ja sääntöihin perustuvaa ulkomaankauppaa, kestäväää talouskasvua ja rahoitusvakautta. Suomen Pankki vastaa Suomen suhteista IMF:ään.

Suomen Pankin pääjohtaja toimii Suomen edustajana IMF:n korkeimmassa päättävässä elimessä, hallintoneuvostossa.

Suomen Pankki vaikuttaa IMF:n toimintaan myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirissä, jota IMF:ssä edustaa maiden yhteinen johtokunnan jäsen. Vuonna 2020 tehtävässä aloitti Mika Pösö, jonka kolmivuotinen kausi jatkuu vuoteen 2022. Poliittikkakannat IMF:n johtokunnassa käsiteltäviin aiheisiin sovitaan vaalipiirin maiden kesken. Vuosina 2020–2022 poliittikkakantojen valmistelun vetovastuu on Suomella. Suomen Pankki ja valtiovarainministeriö valmistelevat poliittikkakannat yhteistyössä.

Vaalipiirin toimintaa ohjaa Pohjoismaiden ja Baltian maiden valuutta- ja rahoituskomitea (Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee, NBMFC), jonka jäsenenä on Suomen Pankin varapääjohtaja.

Vuonna 2020 koronapandemian vuoksi IMF:n kevät- ja vuosikokoukset sekä niiden yhteydessä järjestettävät kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (International Monetary and Financial Committee, IMFC) kokoukset pidettiin virtuaalisesti. Keväällä Pohjoismaiden ja Baltian maiden IMFC-jäsenenä oli Suomen valtiovarainministeri Katri Kulmuni.

Kevät- ja vuosikokousten keskustelut keskittyivät pandemian aiheuttamaan globaaliin talouskriisiin sekä kansainvälisen yhteisön toimenpiteisiin kriisin vaikutusten vähentämiseksi. IMF:n toimitusjohtaja Kristalina Georgieva korosti puheenvuoroissaan taloutta tukevien ja ketterien politiikkatoimien roolia luottamuksen palauttamisessa sekä köyhimpien maiden tukemista. Hän myös muistutti valtioiden velkaongelmien syventymiseen liittyvistä riskeistä.

Yhteistyö Euroopan unionissa

Suomen Pankki on mukana Euroopan unionin talous- ja rahoituskomiteassa (Economic and Financial Committee, EFC). Komitean tehtävänä on edistää jäsenmaiden talouspoliittista koordinaatiota ja osallistua unionin talous- ja rahoitusneuvoston (Ecofin) työn valmisteluun.

Vuonna 2020 talous- ja rahoituskomitea piti 16 kokousta laajassa kokoonpanossa, jossa keskuspankit ovat mukana. Komitea keskusteli mm. pandemian vaikutuksista talouteen ja rahoitusmarkkinoihin, eurooppalaisen rahoitusjärjestelmän tilasta, pankki- ja pääomamarkkinaunionin kehittämisestä, rahanpesun estämisestä, rahoitusmarkkinoiden innovaatioista sekä globaalin rahoitusarkkitehtuurin kehittämistarpeista. Lisäksi komitea valmisteli yhteisiä politiikkakantoja kansainvälisiä kokouksia varten.

Suomen Pankki osallistui vuonna 2020 EU:ssa useiden pankki- ja rahoitusjärjestelmän vakautta edistävien komiteoiden ja toimielinten työhön. Näistä keskeinen on Euroopan järjestelmäriskikomitea (European Systemic Risk Board, ESRB), jonka hallintoneuvostossa Suomen Pankin pääjohtaja on jäsenenä. Komitea käsitteli vuonna 2020 koronakriisin takia kasvaneita EU:n rahoitusvakauden riskejä ja haavoittuvuuksia sekä kiireellisiä makrovakaustoimenpiteitä kriisin aiheuttamissa poikkeusoloissa.

Kansainvälinen järjestelypankki

Suomen Pankin pääjohtaja osallistuu Kansainvälisen järjestelypankin (Bank for International Settlements, BIS) säännönmukaisiin keskuspankkien pääjohtajataso tapaamisiin. Tapaamisissa keskustellaan maailmantalouden ja rahoitusmarkkinoiden kehityksestä ja ajankohtaisista kysymyksistä sekä keskuspankkien toiminnan kannalta keskeisistä aiheista.

Vuonna 2020 virtuaalisesti järjestettyjen tapaamisten teemat keskittyivät pitkälti koronakriisin talousvaikutuksiin. Pääjohtajat keskustelivat myös suurten tilastoaineistojen käytöstä ennustamisessa sekä rahoitusmarkkinoiden kyberturvallisuusriskeistä.

Pohjoismainen yhteistyö

Suomen Pankilla on tiiviit yhteydet muiden Pohjoismaiden keskuspankkeihin. Keskuspankkien pääjohtajat kokoontuvat vuosittain käsittelemään ajankohtaisia aiheita.

Vuonna 2020 pääjohtajien ja varapääjohtajien virtuaalisissa tapaamisissa keskusteltiin mm. maksujärjestelmä- ja rahanpesukysymyksistä, digitaalisesta keskuspankkirahasta, EKP:n strategiauudistuksesta, vastuullisesta sijoittamisesta sekä alhaisten korkojen vaikutuksista. Suomen Pankin ja muiden pohjoismaisten keskuspankkien asiantuntijoiden yhteistyötä edistettiin myös virtuaalisilla tapaamisilla, jotka kattoivat laaja-alaisesti eri osastojen toimintoja.

v. Viestintä

Alkuvuodesta 2020 alkanut koronaviruspandemia vaikutti merkittävästi myös Suomen Pankin viestintätoimiin. Keskuspankin koronapandemiaan liittyvistä toimista viestittiin mm. ylimääräisissä tiedotustilaisuuksissa ja julkaisuissa.

Suomen Pankki on seurannut ja analysoinut koronakriisin vaikutuksia talouteen aktiivisesti alusta alkaen. Niistä on viestitty säännöllisesti tilaisuuksien, haastatteluiden ja puheenvuorojen sekä erilaisten verkkojulkaisujen muodossa.

Pääverkkopalvelujen suomenpankki.fi ja eurojatalous.fi kävijämäärät kolminkertaistuivat vuoden 2020 aikana. Euro ja talous -tiedotustilaisuuksissa julkaistavia verkkojulkaisuja tehtiin vuonna 2020 kuusi. Ennalta suunniteltujen julkaisujen lisäksi julkaistiin koronatoimiin ja markkinaoperaatioihin keskittyviä numeroita.

Verkkolähetyksinä toteutetut tilaisuudet mahdollistivat Suomen Pankin ajankohtaisten tapahtumien seuraamisen ajasta ja paikasta riippumatta. Lähetyksiä näytettiin vuonna 2020 myös viittomakielellä tulkattuna.

Osana Euroopan keskuspankin tammikuussa 2020 käynnistämää strategian uudelleenarviointia euro maiden keskuspankit järjestivät kuuntelutilaisuuksia, joissa haettiin kansalaisyhteiskunnan ja keskuspankkien muiden sidosryhmien näkemyksiä. Suomen Pankki järjesti rahamuseon tiloissa syksyn 2020 aikana kolme Suomen Pankki kuuntelee ja keskustele -tapahtumaa, joihin kaikilla oli mahdollisuus osallistua seuraamalla verkkotilaisuuksia suorana tai myöhemmin tallenteina.

Vuoden 2020 aikana Suomen Pankki uusi somestrategiansa. Keskeisin uudistus oli tuottaa uudet ajantasaiset tavoitteet kullekin sosiaalisen median kanavalle. Suomen Pankki uusi myös työnantajakuva- viestintäänsä.

Vuonna 2020 Suomen Pankki aloitti talousosaamisen edistämiseen liittyvän toiminnan koordinoinnin Suomessa. Samalla Suomen Pankki käynnisti kansallisen talousosaamisen strategian valmistelun, mistä sovittiin tammikuussa 2020 Suomen Pankin, oikeusministeriön ja muiden keskeisten viranomais- ten kesken. Poikkeusolosuhteista huolimatta talousosaamishanke eteni suunnitellusti, ja ehdotus Suo- men ensimmäisestä kansallisen talousosaamisen strategiasta valmistui vuoden 2020 lopulla.

Vuonna 2020 Suomen Pankin rahamuseon opastukset peruttiin ja museo suljettiin kuudeksi kuukau- deksi koronapandemien vuoksi. Syksyn ohjelmistokausi aloitettiin hybriditilaisuudella, joka oli Antti Hei- nosen viidennen seteliaiheisen tietokirjan julkistamistilaisuus. Muutoin verkkotilaisuuksien aiheet liittyi- vät pandemiaan ja sen vaikutuksiin.

vi. Raha ja maksaminen

Käteinen ja rahahuolto

Suomen Pankki huolehtii käteisen liikkeeseenlaskusta ja kierrossa olevan rahan hyväkuntoisuudesta Suomessa. Suomen Pankki pyrkii myös tukkutoimijana varmistamaan käteisen jakelun.

Koronapandemiasta johtuvien tiukkojen liikkumisrajoitusten alettua maaliskuussa 2020 ylimääräistä kä- teistä nostettiin aluksi jonkin verran varalle. Kehotus välttää käteismaksuja vähensi loppukeväästä se- teleiden ja kolikoiden tilauksia Suomen Pankista. Koronarajoitusten hellittäminen lomakaudella heinä- ja elokuussa elvytti hieman käteisen käyttöä ja varsinkin käteistilauksia. Yleensä käteisen käytön voi- makas lisääntyminen ennen joulua näkyy setelitulauksissa. Koronapandemia kärjistyttyä uudelleen mar- ras- ja joulukuussa tämä kausi-ilmiö jäi vuonna 2020 selkeästi edellisvuotisia vaimeammaksi. Käteisen automaattijakeluverkosto pysyi lähes ennallaan vuoden 2020 aikana.

Lokakuussa 2020 tehtiin Suomen Pankin kuluttajakysely käteisen käytöstä. Tuloksista havaittiin mm., että kuluttajat, jotka käyttivät tavallisesti yhtä paljon sekä käteistä että kortteja, siirtyivät koronakriisin aikana käyttämään enemmän korttimaksuja. Sen sijaan kuluttajat, jotka yleensä käyttävät pääasialli- sesti käteistä, jatkoivat edelleen käteistä suosivaa maksukäyttäytymistään. Kuluttajien mielestä kätei- sen saatavuus säilyi hyvänä vuonna 2020. Käteispalveluja tarjoavien pankkikonttorien lukumäärä pie- neni edelleen tasaisesti, minkä lisäksi käteispalvelujen saatavuutta konttoreissa rajoitettiin myös ajalli- sesti koronapandemian molempien leviämisvaiheiden aikana.

Kierrosta löytyneiden euroseteliväärennösten määrä Suomessa kasvoi hieman vuonna 2020. Suo- mesta löytyi yhteensä 1 496 seteliväärennöstä ja 750 kolikkoväärennöstä. Väärennösääriä ovat vii- meisten parin vuoden aikana kasvattaneet varsinkin ns. elokuvarahasetelit, joita myydään internetin kautta. Vuonna 2020 kierrosta löydettiin eniten väärennettyjä 10 ja 20 euron seteleitä.

Suomen Pankin konttorin sulkeuduttua Oulussa maaliskuussa 2019 Suomen Pankki on tarjonnut yksi- tyisille rahahuoltoyhtiöille mahdollisuuden korottomaan käteisen säilytysvarastointiin. Vuoden 2020 ke- vällä varastoinnin maksimisuuruutta tarkistettiin. Säilytysjärjestelmän käyttöönotto on vahvistanut en- tisestään taloudellisesti järkevää rahankäsittelyä. Rahankuljetuksen kokonaiskilometrit ovat vähenty- neet jatkuvasti vuosina 2017–2020, viime aikoina koronapandemian vuoksi.

Rahahuollossa vastuullisuus ympäristön kannalta on olennainen osa toiminnan ohjausta. Rahahuollon energiankulutuksen ympäristövaikutukset koko kansantaloudessa ovat vähäiset. Alankomaissa tehdyn tutkimuksen mukaan käteisen ja korttimaksujen hiilidioksidipäästöt olivat samaa suuruusluokkaa.

Digitaalinen keskuspankkiraha

Suomen Pankki osallistui vuoden 2020 alussa alkaneeseen eurojärjestelmän digitaalista keskuspank- kirahaa koskevaan työhön. Tätä aihepiiriä on käsitelty tarkemmin jäljempänä tema-artikkelissa ”Digi- taalinen euro”.

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Vuoden 2020 aikana koronapandemia muutti maksukäyttäytymistä. Käteisen käyttö väheni ja kortilla maksamisen suosio kasvoi. Erityisesti lähimaksaminen ja mobiilimaksaminen lisääntyivät. Maksutapojen muutokseen vaikutti myös verkkokaupan suosion kasvu.

Suomen Pankki toteutti maksujärjestelmien yleisvalvontatehtäväänsä pääsääntöisesti yhteistyössä eurojärjestelmän kanssa. Keskusvastapuolten osalta Suomen Pankki puolestaan osallistui kansainväliseen yleisvalvontayhteistyöhön. Vuonna 2020 Suomen Pankki teki arvopaperikeskuksesta (Euroclear Finland) ensi kertaa arvopaperikeskusasetuksen mukaisen yleisvalvonta-arvion.

Vuonna 2020 Suomen Pankki järjesti jo kahdeksannentoista kerran kansainvälisen seminaarin maksu- ja selvitysjärjestelmien analyysin ja simulointien asiantuntijoille. Koronapandemian vuoksi seminaari järjestettiin verkossa.

Suomen Pankki jatkoi vuoden 2020 aikana tiivistä yhteistyötä muiden rahoitusalan toimijoiden kanssa maksu- ja selvitysjärjestelmien varautumisvalmisteluissa. Digitalisaatiokehityksen myötä varautuminen erilaisiin kyberuhkiin on entistäkin tärkeämpää. Suomen Pankki otti käyttöön yleiseurooppalaisen mallin, ns. TIBER-EU-kehikon, joka tukee rahoitussektorin toimijoiden testausta ja kehittää koko alan häiriönsietokykyä. (Lyhenne TIBER tulee englanninkielisistä sanoista Threat Intelligence-based Ethical Red Teaming.) Testaustoiminta pohjautuu eri maissa käyttöön otettuihin kansallisiin soveltamisohjeisiin. Suomen Pankki julkaisi TIBER-FI-soveltamisohjeen huhtikuussa 2020.

Maksuneuvosto on vähittäismaksamista kehittävä kansallinen yhteistyöelin. Vuoden 2020 aikana maksuneuvostossa käsiteltiin mm. koronapandemian vaikutuksia maksamiseen, käteispalveluiden saataavuutta, pikamaksamisen edistämistä Suomessa sekä eri maksutapojen kustannusselvityksiä. Keskusteluja käytiin myös Euroopan keskuspankin ja komission vähittäismaksustrategioista sekä meneillään olevista eurooppalaisista ja pohjoismaisista hankkeista, joita ovat mm. European Payments Initiative (EPI) sekä P27-hanke.

Suomen Pankki tuottaa pankeille sekä muille rahoitusalan toimijoille eurojärjestelmän yhteiset TARGET-maksu- ja selvitysjärjestelmäpalvelut. Suomen Pankilla oli vuoden 2020 lopussa TARGET2-asiakkaana yhteensä 24 Suomessa ja Pohjoismaissa toimivaa luottolaitosta ja liitännäisjärjestelmää.

Vuonna 2020 TARGET2- Suomen Pankki -järjestelmässä välitettiin maksuja päivittäin keskimäärin 2 570 ja niiden arvo oli keskimäärin 44 mrd. euroa päivässä. Maksujen lukumäärässä kasvua oli edellisvuoteen verrattuna 25 %. Maksujen arvo sen sijaan pysyi ennallaan verrattuna vuoteen 2019.

TARGET2-järjestelmän lisäksi Suomen Pankki tarjoaa TARGET2-Securities-järjestelmässä (T2S) pankeille keskuspankkirahatilejä arvopaperiselvitystä varten. T2S-järjestelmässä selvitettyjen tapahtumien määrä kasvoi merkittävästi keväällä 2020 koronapandemian aiheuttaman markkinamyllerryksen vuoksi. T2S-järjestelmään on liittynyt jo 21 eurooppalaista arvopaperikeskusta. Suomen markkinoilla sen merkitys kasvaa entisestään, kun Euroclear Finland liittyy siihen syksyllä 2023.

Eurojärjestelmän tarjoama TARGET Instant Payment Settlement -pikamaksujärjestelmä, TIPS, on ollut toiminnassa muutaman vuoden, mutta toistaiseksi siihen ei ole liittynyt suomalaisia pankkeja. Tilanne on kuitenkin muuttumassa Euroopan komission vähittäismaksustrategian ja Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston heinäkuussa 2020 tekemien päätösten myötä. Sen mukaan kaikkien pikasiirtoja tarjoavien TARGET2-pankkien sekä pikasiirtoja välittävien selvityskeskusten tulee olla tavoitettavissa TIPS-järjestelmän kautta vuoden 2021 loppuun mennessä.

Koronapandemiavuosi 2020 oli operatiivisesti haastava ja edellytti Suomen Pankilta toimintojen uudelleenorganisointia toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi. Koronapandemian aiheuttamista haasteista huolimatta eurojärjestelmän maksu- ja selvitysjärjestelmät ovat toimineet lähes normaalisti koko vuoden ajan. Järjestelmissä oli kuitenkin myös häiriötilanteita. Näistä merkittävin oli lokakuussa 2020, kun TARGET2-järjestelmän toiminta pysähtyi teknisistä syistä kokonaan lähes kymmeneksi tunniksi.

Suomen Pankki ja sen osapuolet ovat mukana eurojärjestelmän T2-T2S-konsolidaatioprojektissa, jossa TARGET2- ja T2S-järjestelmät yhdistetään teknisesti samalle alustalle tavoitteena tuoda operaatiivista ja taloudellista tehokkuutta järjestelmien ylläpitoon. EKP:n neuvosto päätti heinäkuussa 2020 markkinoiden toiveesta siirtää uuden järjestelmän käyttöönottoa vuodelle. Uusi T2-maksujärjestelmä otetaan käyttöön marraskuussa 2022.

Eurojärjestelmän toisen merkittävän projektin eli yhteisen ECMS-vakuushallintajärjestelmähankkeen (Eurosystem Collateral Management System) tuotantoonottoa päätettiin myös siirtää vuodelle. Uusi tuotantoonottopäivä on marraskuussa 2023.

1.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita

Hallintoa ja johtokuntaa koskevat asiat

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli mm. seuraavat viranhoitoon liittyvät jäsenyydet:

Johtokunnan puheenjohtaja *Olli Rehn*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, jäsen
- Euroopan järjestelmäriskikomitean (ESRB) hallintoneuvosto, jäsen
- Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) hallintoneuvosto, jäsen

Johtokunnan varapuheenjohtaja *Marja Nykänen*

- Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitea (EFC), jäsen
- Finanssivalvonnan johtokunta, puheenjohtaja

Johtokunnan jäsen *Tuomas Välimäki*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, pääjohtajan varajäsen

Lisäksi johtokunnan jäsenillä oli muita sivutoimia ja luottamustehtäviä, jotka pankkivaltuusto on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 17 §:n nojalla hyväksynyt.

Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2020 ja tilintarkastus

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talusperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 §:n mukaisesti tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Suomen Pankin taseen loppusumma vuodelta 2020 on 156 121 073 361,29 euroa ja tilikauden tulos 142 022 505,45 euroa. Kertomusvuoden tilinpäätös on esitelty yksityiskohtaisesti (tase, tuloslaskelma, tilinpäätöksen laatimisperiaatteet sekä taseen ja tuloslaskelman liitetiedot) tämän kertomuksen liitteessä.

Suomen Pankin tilintarkastajat

Eduskunta toimitti 18. kesäkuuta 2019 Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin ja myöhemmin täydennysvaalin. Vuonna 2020 tilintarkastajina ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä toimivat seuraavat henkilöt:

Mika Kari, kansanedustaja

Jukka Kopra, kansanedustaja

varajäsen *Jukka Mäkynen*, kansanedustaja

Esko Kiviranta, kansanedustaja, 11.9.2020 saakka

Katri Kulmuni, kansanedustaja, 15.9.2020 lukien

varajäsen *Raimo Piirainen*, kansanedustaja

Lotta Kauppila, KHT

varajäsenenä *Hannu Riippi*, KHT

Timo Tuokko, KHT

varajäsen *Anna Lind*, KHT

Eduskunta toimitti täydennysvaalin 15.9.2020 ja valitsi kansanedustaja *Esko Kivirannan* tilalle tilintarkastajaksi kansanedustaja *Katri Kulmunin*. Tilintarkastajien puheenjohtajana toimi kansanedustaja *Mika Kari*. Sihteerinä toimi KTT, KHT *Markku Koskela*.

Kertomusvuotta edeltäneen vuoden 2019 tilintarkastus

Tilintarkastajat kansanedustaja *Mika Kari*, kansanedustaja *Esko Kiviranta*, kansanedustaja *Jukka Kopra*, KHT *Lotta Kauppila* ja KHT *Timo Tuokko* suorittivat 3.–6. maaliskuuta 2020 Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2019.

KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön 27 artiklan mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät.

Tilivuoden 2019 tilintarkastuksen yhteenvedossa todetaan, että tilintarkastajat pitävät edelleen tärkeänä, että makrovakausvälineiden kehittämistä jatketaan niin, että rahoitusmarkkinoiden kyky suojautua vakavilta ja yllättäviltä häiriöiltä varmistetaan. Tilintarkastajat esittävät, että kaikki luotonantajat saatettaisiin saman sääntelyn piiriin ja lainsäädäntöä kehitettäisiin niin, että se mahdollistaa Finanssivalvonnan riittävät ja tehokkaat valtuudet valvoa ja sanktioida korkeakorkoisten pienlainojen (ns. pikavippien) tarjoajien toimintaa. Tilintarkastajat pitävät hyvänä sitä, että Suomen Pankki on ottanut veto vastuuta kansalaisten talousosaamisen lisäämisestä.

Kertomusvuoden 2020 tilintarkastus

Tilintarkastajat kansanedustaja *Mika Kari*, kansanedustaja *Katri Kulmuni*, kansanedustaja *Jukka Kopra*, KHT *Lotta Kauppila* ja KHT *Timo Tuokko* suorittivat 9.–12. maaliskuuta 2021 Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2020.

KHT-yhteisö KPMG Oy Ab suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät.

Tilivuoden 2020 tilintarkastuksen yhteenvedossa todetaan, että Suomen Pankki on osallistunut koronapandemiasta kärsivien yritysten rahoituksen turvaamiseen mm. laskemalla liikkeeseen yritystodistuksia. Pandemiaolosuhteet ovat kasvattaneet Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta. Suomen Pankin on omalta osaltaan pyrittävä vaikuttamaan vajeen pienentämiseen. Lisäksi todetaan, että Suomen Pankki on tehnyt paljon henkilökunnan jaksamisen eteen koronapandemian aikana. Suomen Pankin on myös varauduttava pitkittyviin poikkeusolosuhteisiin, jolloin henkilökunnan jaksaminen saattaa vaarantua. Tilintarkastajat kiinnittävät huomiota myös suomalaisten ylivelkaantumiseen ja samalla tukevat positiivisen luottorekisterin kehittämistä Suomessa. Yhteenvedossa todetaan Finanssivalvonnan osalta, että Finanssivalvonnan strateginen tavoite vuosille 2020–2022 on olla laadukas, tehokas sekä asiantunteva ja arvostettu toimintaympäristön mukana muuttuva valvoja. Finanssivalvonta on arvioinut toimintaansa näitä tavoitteita vasten ja tunnistanut tavoitteen alittavaa suoriutumista tietyissä toiminnoissa. Finanssivalvonnan on hyvä kiinnittää huomiota näiden toimintojen kehittämiseen.

Tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Suomen Pankista annetun lain 21 §:n mukaan Suomen Pankin voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan pankkivaltuusto voi kuitenkin päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi on perusteltua.

Kertomusvuotta edeltäneen vuoden 2019 tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto vahvisti kokouksessaan 20.3.2020 pankin tuloksen ja taseen vuodelta 2019.

Johtokunnan voitonjakoehdotus vuodelta 2019 perustui Suomen Pankista annetun lain (214/1998) tilinpäätöstä, rahoitustuloa ja voitonjakoa koskevien säännösten lisäksi Suomen Pankin tasepolitiikan linjauksiin ja pankin strategiaan. Niiden mukaan tavoitteina ovat riskienhallinnan ja kustannustehokkuuden mahdollistama vakaa ja omaan pääomaan nähden kohtuullinen voitonjako sekä vakaan voitonjaon tekeminen mahdolliseksi pankin vakavaraisuutta vaarantamatta.

Pankkivaltuusto päätti 20.3.2020, että Suomen Pankin kertomusvuoden 2019 voitto, 319 752 865,89 euroa, käytetään seuraavasti: voitosta 131 752 865,89 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 188 000 000,00 euroa siirretään valtion tarpeisiin.

Kertomusvuoden 2020 tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Pankkivaltuusto päätti 26.3.2021, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 142 022 505,45 euroa, käytetään seuraavasti:

Voitosta 42 022 505,45 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 100 000 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Suomen Pankin taloudellisten riskien seuranta

Rahapolitiikan toteuttaminen sekä rahoitusjärjestelmän vakauden ja toimivuuden turvaaminen ovat keskuspankin ydintehtäviä. Tehtävän toteuttamiseen sisältyy riskejä, joista voi aiheutua tappioita. Suomen Pankki on varautunut riskeihin huolehtimalla taseen vahvuudesta eli kartuttamalla varauksia ja omia pääomia.

Vuoden 2020 lopussa Suomen Pankin rahoitusvarallisuus oli noin 10 mrd. euroa. Se koostui kulta- ja valuuttavarannosta, euromääräisistä korkosijoituksista sekä osake- ja kiinteistösijoituksista.

Rahoitusvarallisuutta merkittävästi suurempi osa Suomen Pankin varallisuudesta on velkakirjoja, jotka on ostettu rahapoliittisista syistä, sekä rahapolitiikan toimeenpanossa syntyneitä lainasaatavia pankeilta.

Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimet toteutetaan hajautetusti eri jäsenmaiden ja EKP:n kesken, ja niiden riskit ja tuotot jaetaan suurelta osin kansallisten keskuspankkien kesken.

Rahapoliittisten saatavien riski vastaa lähtökohtaisesti ns. pääoma-avaimen mukaista osuutta eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien rahapoliittisista kokonaissaatavista. Vuoden 2020 lopussa Suomen Pankin osuus oli 1,837 %. Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman valtionlainojen sekä pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP, pandemic emergency purchase programme) valtionlainojen aiheuttamat riskit kansalliset keskuspankit kantavat kuitenkin itse.

Suomen Pankin osuus rahapoliittisista saatavista kasvoi noin 37 mrd. euroa ja oli vuoden lopussa noin 90 mrd. euroa. Rahapoliittisten saatavien kasvun vuoksi myös niihin liittyvät riskit kasvoivat vuoden aikana.

Pankkivaltuusto käsitteli 11.12.2020 kokouksessaan tilinpäätöksen laatimisperusteita. Johtokunnan esityksen perusteella pankkivaltuusto päätti kartuttaa valuuttakurssivarausta valuuttakurssivoittojen määrällä (syyskuun lopun tilanteen mukaan 32 milj. euroa) ja arvopapereiden hintaerovarausta arvopapereiden hintaerojen määrällä (syyskuun lopun tilanteen mukaan 270 milj. euroa). Reaaliarvovarausta kartutetaan 2 prosentilla kanta- ja vararahaston yhteismäärästä eli 57 milj. eurolla pankin oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi. Lisäksi yleisvarausta kartutetaan 100 milj. eurolla. Tällä varaudutaan eurojärjestelmän keskuspankkitoiminnasta aiheutuviin riskeihin ja varmistetaan pankin toimintakyky eurojärjestelmän keskuspankkitehtävien hoitamiseksi kaikissa oloissa EU:n perussopimuksen edellyttämällä tavalla. Eläkerahaston tilikauden alijäämä katetaan 10 milj. euron eläkerahastomaksulla. Loput alijäämästä katetaan eläkevarauksesta.

Muita käsiteltyjä asioita

Pankkivaltuuston keskeisistä työskentelytavoista yhden muodostavat Suomen Pankin johtokunnan kanssa käydyt kokouskeskustelut maailmantalouden, euroalueen ja Suomen taloudellisesta kehityksestä, EKP:n rahapolitiikasta, euroalueen rahoitusjärjestelmästä sekä muista talous- ja rahapolitiikkaa ja rahoitussektoria koskevista ajankohtaisista asioista.

Kertomusvuonna pankkivaltuuston kokouksissa kuultiin Suomen Pankin edustajien selostuksia ja käytiin keskusteluja monista eri teemoista. Kokouksissa käsiteltiin useaan otteeseen koronapandemian vaikutuksia talouskehitykseen kansainvälisesti ja Suomessa. Samoin käsiteltiin monipuolisesti koronakriisiin vastaavaa talouspolitiikka etenkin keskuspankkien toiminnan osalta.

Lisäksi käsiteltiin Euroopan keskuspankin rahapolitiikan strategia-arviota, Euroopan vähittäismaksustrategiaa, digitaalista keskuspankkirahaa koskevaa keskustelua, Suomen Pankin sijoitustoimintaa sekä Suomen Pankissa tehtävää työtä talousosaamisen kehittämiseksi.

Osa 2. Finanssivalvonta kertomusvuonna

Tässä osassa kuvataan Finanssivalvonnan toimintaa ja EU:n finanssivalvontaa ja sen toteutusta kertomusvuonna. Kuvauksen painopiste on pankkivaltuuston toiminnassa ja sen toiminnan kannalta keskeisissä asioissa. Yksityiskohtaisemmin Finanssivalvonnan toimintaa kertomusvuonna on kuvattu julkaisuissa *Toimintakertomus 2020* ja *Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2020*. Nämä kertomukset on luettavissa Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

2.1 Finanssivalvonnan tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Finanssivalvonnan hallinto

Finanssivalvonnan tehtävät ja pankkivaltuuston asema

Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan itsenäinen. Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Lisäksi tehtäviin kuuluu edistää hyvien menettelytapojen noudattamista finanssimarkkinoilla ja yleisön tietämystä finanssimarkkinoista.

Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Pankkivaltuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Tähän sisältyy arvio valvonnassa odotettavista muutoksista, niiden vaikutuksesta valvontamaksukertymään sekä odotettavissa olevien muutosten edellyttämistä toimenpiteistä.

Finanssivalvonnan hallinto

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi.

Vuonna 2020 Finanssivalvonnan johtokunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä toimivat seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja

Marja Nykänen, Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja

Varapuheenjohtaja

Martti Hetemäki, valtiosihteerin kansliapäällikkönä, valtiovarainministeriö, 8.4.2020 saakka
Janne Häyrynen, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö, 12.6.2020 lukien

Muut jäsenet

Outi Antila, ylijohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö, 13.2.2020 saakka
Hannu Ijäs, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö, 14.2.2020–11.6.2020
Heli Backman, osastopäällikkö, ylijohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö, 12.6.2020 lukien

Lasse Heiniö, filosofian kandidaatti, vakuutusmatemaatikko (SHV)

Markku Pohjola, ekonomi

Vesa Vihriälä, taloustieteen työelämäprofessori, Helsingin yliopisto

Varajäsenet

Marja Nykäsen varajäsenenä toimi osastopäällikkö *Katja Taipalus*. Martti Hetemäen varajäsenenä toimi lainsäädäntöneuvos *Janne Häyrynen* 11.6.2020 saakka. Janne Häyrysen varajäsenenä 12.6.2020 lukien toimi finanssineuvos *Markku Puumalainen*. Outi Antilan varajäsenenä toimi johtaja *Hannu Ijäs* 13.2.2020 saakka. Hannu Ijäksen varajäsenenä toimi 14.2.2020–11.6.2020 ylimaattikko *Tarja Taipalus* ja Heli Backmanin varajäsenenä toimi johtaja *Hannu Ijäs*.

Finanssivalvonnan johtajana toimi varatuomari, ekonomi *Anneli Tuominen*.

Johtokunnan sihteerinä toimi kertomusvuonna Finanssivalvonnan johtava lakimies *Pirjo Kyyrönen*.

2.2 Finanssivalvonnan toiminta kertomusvuonna

Finanssivalvonnan johtokunta on antanut kertomuksensa Finanssivalvonnan toiminnasta vuodelta 2020 pankkivaltuustolle. Kertomuksessa kuvataan finanssimarkkinoiden tilaa sekä Finanssivalvonnan strategiaa ja vuoden 2020 tavoitteiden toteutumista. Lisäksi kerrotaan finanssimarkkinoilla toimivien vuotuisesta kuulemisesta ja siitä, kuinka Finanssivalvonta on toiminnassaan ottanut huomioon pankkivaltuuston vuoden 2019 kertomuksessa esittämät kehotukset. Kertomuksen lopussa esitetään arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2021. Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle on saatavissa kokonaisuudessaan Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

Johtokunnan kertomuksessa todetaan, että vuotta 2020 leimasi koronapandemia. Koronapandemian mukaanaan tuoma talouden taantuma vaikutti toimintaympäristöön. Pankkisektorin vakavaraisuussuhteet heikkenivät hieman talouden taantuessa, mutta säilyivät edelleen vahvoina. Luottojen arvonalentumiset ja järjestämättömät luotot kasvoivat, vaikkakin maltillisesti taloustilanteeseen nähden.

Koronapandemia sai henkivakuutusasiakkaat varovaisiksi, eikä sijoitusvakuutuksiin kertynyt uutta maksetuloa vastaavissa määrin kuin aiemmin. Henkivakuutussektorin vakavaraisuussuhde säilyi hyvänä, vaikka heikkeni selvästi vuoden takaisesta.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus pysyi hyvänä, vaikka sijoitusmarkkinoiden muutokset aiheuttivat suuria vaihteluita vakavaraisuussuhteisiin. Vakuutusliiketoiminnan kannattavuus parani, koska työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen sekä ajoneuvovakuutusten korvauskulut pienenivät pitkittyneen pandemian vuoksi. Pandemian leviämisen estämistoimenpiteet, jotka aiheuttivat mm. lomautuksia, käänivät työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen maksutulon laskuun.

Työeläkesektorin osalta vuosi 2020 oli hyvin kaksijakoinen. Vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana työeläkesektorin vakavaraisuus heikkeni merkittävästi, kun koronapandemian aiheuttamassa myyntiaalossa sijoitusomaisuuden arvot laskivat. Finanssivalvonta teki maaliskuun puolivälissä ilmoituksen sosiaali- ja terveysministeriölle poikkeuksellisista olosuhteista finanssimarkkinoilla, kun työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuus uhkasi heikentyä nopeasti ja merkittävästi. Toisen neljänneksen aikana työeläkesektorin vakavaraisuus alkoi palautua, kun keskuspankit ja valtiot tukivat finanssimarkkinoita massiivisilla elvytystoimilla. Työeläkesektorin vakavaraisuus vahvistui vuositasolla. Marraskuussa Finanssivalvonta totesi sosiaali- ja terveysministeriölle, että finanssimarkkinoilla ei vallitse poikkeusoloilmoitukseen johtaneita, sääntelyn tarkoittamia työeläkelaitosten vakavaraisuuteen liittyviä riskeihin vaikuttavia poikkeuksellisia oloja.

Finanssivalvonnan vuoden 2020 tavoitteet ja niiden toteutuminen

Finanssivalvonnan strategia vuosille 2020–2022 uudistettiin vuoden 2019 lopulla. Finanssivalvonnan strategiset tavoitteet on jaoteltu kolmen teeman ympärille: "toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta", "laadukas ja tehokas" ja "asiantunteva ja arvostettu".

Toimintaympäristön muuttuessa valvontaa kohdennetaan valvottavan riskipitoisuuden ja asian merkittävyyden perusteella. Valvonnassa huomioidaan finanssialan digitaali-kehitys sekä ilmastonmuutoksen ja ilmastopoliitikan vaikutukset finanssisektorille. Toiminnassa korostuu myös rahanpesun estäminen. Lisäksi valvonnassa varaudutaan finanssisektorin ja sen palveluiden häiriötilanteisiin.

Strategisena tavoitteena laadukkuus ja tehokkuus korostaa standardisoituja ja tehokkaita prosesseja sekä EU-viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön ja EKP:n valvontakäytäntöjen hyödyntämistä. Lisäksi tehokkuutta vahvistetaan nykyaikaisilla IT-järjestelmillä. Valvonnan suuntaamisessa hyödynnetään dataan perustuvaa analyysiä, ja strategisia tavoitteita tuetaan viestinnällä.

Asiantunteva ja arvostettu -tavoitteessa korostuu henkilöstön osaaminen ja se hyödyntäminen yli organisaatorajojen sekä yhteistyö muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Lisäksi painotetaan muutoksen johtamiseen painottuvaa esimiestyötä, joka tukee hyvää työilmapiiriä ja on kannustavaa. Finanssivalvonnan tavoitteena on myös olla arvostettu finanssialan ammattilaisten työnantaja.

Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

Kertomusvuonna Finanssivalvonta priorisoi vuoden 2020 toimintasuunnitelman mukaisia tehtäviä uudelleen koronapandemian aiheuttaman poikkeustilanteen takia. Tehtäväkokonaisuudet ryhmiteltiin kolmeen ryhmään: 1) valvontatyön kannalta kriittiset tehtävät, 2) valvontatyön kannalta harkinnanvaraiset tehtävät, jotka tarvittaessa väistyvät, ja 3) tehtävät, jotka suunnitellaan uudestaan tai siirretään vuodelle 2021. Valvontatyön kannalta kriittisiä tehtäviä olivat jatkuvan valvonnan riittävä turvaaminen tilanteen edellyttämällä tasolla (ml. hakemusasiat), koronapandemian aiheuttamasta tilanteesta johtuvat ja muut kriittiset valvontatoimenpiteet, valvottavien merkittävien riskien analyysityö, vakavien laiminlyöntien ja rikkomusten sanktiointi sekä oman toiminnan kehittäminen poikkeustilan vaatimalla tavalla.

Finanssivalvonta keskeytti keväällä 2020 suuren osan tarkastustoiminnasta. Tämä mahdollisti valvottavien ja Finanssivalvonnan keskittymisen koronapandemian finanssisektorille aiheuttamien muutosten ja riskien analysointiin sekä niihin liittyviin toimenpiteisiin. Osaa tarkastuksista kuitenkin jatkettiin etäyhteyksin. Syksyllä tarkastuksia tehtiin jälleen lähes normaalisti, mutta kaikki tarkastukset toteutettiin virtuaalisesti.

Pankkisektori

Finanssivalvonta valvoi tehostetusti koronapandemian aiheuttaman taloussokin vaikutuksia pankkien vakavaraisuus-, likviditeetti- ja operatiivisten riskien tilanteeseen sekä jakoi tätä tietoa muille viranomaisille. Valvoja analysoi pankkien yritysrahoituksen kehitystä tiivistetysti yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa.

EKP:n ja kansallisen valvojan yhteiset valvontatiimit tehostivat EKP:n suorassa valvonnassa olevien pankkien (SI-pankkien) riskitilanteen seuranta. Finanssivalvonnan pankkivalvonta analysoi sen suorassa valvonnassa olevien pankkien (LSI-pankkien) riskitilannetta ns. koronaprojekteissa, ja näiden lopputuloksena tunnistettiin pankit, joiden vakavaraisuuteen tai likviditeettiin kohdistuvat riskit olivat suurimmat. Pankkien likviditeettitilannetta on seurattu tehostetusti koronapandemian ajan. Valvoja ja Suomen Pankki ovat yhteistyössä arvioineet pankkien luottotappioiden kehittymistä.

Finanssivalvonta toteutti merkittävien SI-luottolaitosten sekä merkittävimpien ulkomaisten sivuliikkeiden valvojanarviot EKP:n ja kotivaltion valvojan aikataulun mukaisesti. Finanssivalvonta käynnisti syksyllä myös kaksi sen suorassa valvonnassa olevien LSI-pankkien valvojanarviota, jotka valmistuvat alkuvuodesta 2021. Kesällä toteutettiin osa pankkien sisäisten mallien arvioinneista, ja syksyllä laajempi tarkastustoiminta käynnistyi uudelleen.

EKP ja Euroopan pankkiviranomainen EBA ryhtyivät erityistoimiin pankkien luotonmyöntökyvyn ylläpitämiseksi poikkeustilanteessa, erityisesti koronapandemian alkuvaiheessa. EKP ja EBA ottivat käyttöön sääntelyn mahdollistamia joustoja ja antoivat valvottaville suosituksia, joilla varmistettiin joustojen kohdistuminen reaaliatalouden tukemiseen. Finanssivalvonta osallistui tähän valmisteluun ja sovelsi vastaavia periaatteita omassa valvontatyössään.

Merkittävä vireillä oleva kotimainen sääntelyhanke on ns. pankkipaketti, jonka valmisteluun Finanssivalvonta osallistui valtiovarainministeriön työryhmässä.

Finanssivalvonta julkaisi peruspankkipalvelujen hinnoittelua ja saatavuutta koskevan selvityksen joulukuussa. Selvitykseen sisältyi kysely koronapandemian vaikutuksista peruspankkipalveluiden tarjontaan ja asiakaskäyttämiseen. Selvityksessä kartoitettiin myös pankkien digitaalisiin palveluihin tekemiä saavutettavuuden ja käytettävyyden parannuksia.

Hallitusohjelman mukaan pikaluotonmyöntäjien valvonta keskitetään Finanssivalvontaan. Muutoksen tarkka ajankohta on vielä auki. Finanssivalvonta varautuu osaamis- ja resurssitarpeissaan siihen, että muutos on mahdollista toteuttaa vuoden 2022 alusta. Finanssivalvonta on lisäksi tehnyt yhteistyötä valtiovarainministeriön kanssa, jotta lainsäädäntö mahdollistaisi mahdollisimman tehokkaat työkalut pikaluotonmyöntäjien valvontaa varten. Osana kotitalouksien velkaantumisen hillintää Finanssivalvonta on osallistunut myös oikeusministeriön vetämään positiivinen luottotietorekisteri -hankkeeseen. Positiivisen luottotietorekisterin tavoitteena on mahdollistaa mahdollisimman oikea, kattava ja käytettävä kuva yksilötason kokonaisuusvelkaantumisesta luoton myöntämis- ja kysyntätilanteita varten. Työ- ja elinkeinoministeriön vetämä työryhmä valmistelee Finnveran mahdollista valvontavastuun siirtoa Finanssivalvonnalle. Siirto tapahtuisi aikaisintaan vuodenvaihteessa 2021–2022. Finanssivalvonnan osaamis- ja resurssitarpeet suunnitellaan siten, että sillä on valmius vastaanottaa valvontavastuu.

Vakuutussektori

Finanssivalvonta analysoi vakuutussektorin valvottavien, työeläke-, vahinko- ja henkivakuutustoimijoiden sekä työttömyyskassojen vakavaraisuus- ja likvideettitilannetta sekä toimintavalmiutta tehostetusti tiivistetyn raportoinnin avulla. Ansiopäiväraha hakemusten määrän nopean kasvun myötä keväällä 2020 työttömyyskassojen valvonnassa siirryttiin viikoittaiseen käsittelyaikojen ja muiden olennaisten tietojen seurantaan niissä kassoissa, joissa toimintavalmiuteen liittyvät riskit arvioitiin suurimmiksi.

Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen (European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA) työhön osallistuttiin aikaisempaa enemmän pandemiaan liittyvien kysymysten vuoksi. Finanssivalvonta raportoi EIOPA:lle Suomen vakuutusmarkkinoiden tilanteesta. Valvoja osallistui EIOPA:ssa sääntelyn ja sen tulkintojen valmisteluun tavoitteenaan vastata poikkeustilanteen etenemiseen ja hillitää sen vaikutuksia. Loppuvuonna jatkettiin valvottavien tilanteen tiivistettyä seurantaa ja siihen perustuvia valvontatoimia.

Alkuvuonna keskeytetyt tarkastukset jatkuivat virtuaalisesti, mutta uusia tarkastuksia ei aloitettu. Compliance-teema-arvio vietiin loppuun.

Vakuutusyhtiöiden ja kassojen toiminnan uudelleen järjestelyä koskevien hakemusten määrä kasvoi vuoden aikana. Vakuutusyhtiöryhmät ovat järjestelleet ja selkeyttäneet sisäisiä omistusrakenteitaan. Finanssivalvonta myönsi toimiluvan kahdelle uudelle vahinkovakuutusyhtiölle, Ålands Försäkringar Ab:lle ja Suomen keskinäiselle potilasvakuutusyhtiölle. Lisäksi suomalaisen enemmistöomistukseen hankittiin merkittävä vahinkovakuutusryhmä, joka toimii Irossa-Britanniassa ja Gibraltarilla. Finanssivalvonta määräsi asiamiehen Keskinäiselle Työeläkevakuutusyhtiölle Elolle joulukuussa.

Finanssivalvonta julkaisi vuoden aikana yli kolmekymmentä valvottavatiedotetta, jotka koskivat mm. vakavaraisuustilannetta ja sen seurantaa, voitonjakosuosituksia, raportointia, vakuutustoimialalle sallittua ulkoistamista ja vakuutusten tarjoamista sekä yleisiä valvonnan havaintoja.

Työeläke-toimialan osaamisvaateisiin ja vakuutustoimialan sanktiointimahdollisuuksiin liittyviä Finanssivalvonnan edellisinä vuosina tekemiä lainsäädäntöaloitteita edistettiin poikkeustilanteeseen liittyneiden hankkeiden rinnalla. Näiden merkitys valvonnan toteuttamisen tukena korostuu koronapandemian luomassa tilanteessa.

Makrovakauserävalvonta

Finanssivalvonnan johtokunta päätti maaliskuussa keventää pankkien rakenteellisia makrovakauserä-kureita yhdellä prosenttiyksiköllä poistamalla järjestelmäriskipuskurin ja keventämällä OP Ryhmän O-

SII (Other Systemically Important Institutions) -vaadetta. Lisäksi johtokunta palautti kesäkuun lopussa asuntolainojen lainakaton perustasolle 90 prosenttiin muille kuin ensiasunnonostajille.

Finanssivalvonnan johtokunnan rakenteellisia makrovakauspuskureita koskevien päätösten sekä maiden maiden makrovakaussvalvojen päätösten arvioitiin lisäävän suomalaisten pankkien luotonantokapasiteettia suomalaisille yrityksille ja kotitalouksille arviolta 30 mrd. eurolla. Rakenteelliset makrovakausspuskurit on asetettu ensi sijassa pankkisektorin vakavien ongelmien varalle kriisitilanteissa.

Enimmäisluottotussuhteen palauttamisella tuettiin asuntomarkkinoiden toimintaa ja kansantaloutta akuutissa kriisissä. Kotitalouksien suuren velkaantumisen ja pandemian luoman poikkeuksellisen epävarmuuden vuoksi Finanssivalvonnan johtokunta korosti lainanottajien maksukyvyyn huolellisen arvioinnin tärkeyttä.

Finanssivalvonta valmisteli myös uuteen luottolaitosdirektiiviin perustuvien, makrovakaussvälaineitä koskevien säännösten täytäntöönpanoa. Tämän ns. pankkipaketin oli tarkoitus tulla voimaan alkuvuonna 2021. Finanssivalvonta oli mukana oikeusministeriön vetämässä positiivinen luottotietorekisteri -hankkeessa. Positiivisen luottotietorekisterin tavoitteena on mahdollistaa mahdollisimman oikea, kattava ja käytettävä kuva yksilötason kokonaisvelkaantumisesta luotonmyöntö- ja -kysyntätilanteita varten. Viimeisimpien arvioiden mukaan positiivinen luottotietorekisteri olisi käytössä keväällä 2024.

Arvopaperisektori

Finanssivalvonta tiivistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa Euroopan arvopaperiviranomaisen (European Securities and Markets Authority, ESMA) ja kansallisten viranomaisten kanssa koronapandemian ja sen aiheuttaman markkinoiden volatiliiteetin vuoksi. Valvoja osallistui vuoden aikana myös brexiitiin liittyvien tulkintakysymysten ratkaisuun mm. palvelutarjonnan jatkumisen näkökulmasta. Erityisesti vastavuoroiseen tunnustamiseen ja yhteistyöpöytäkirjoihin liittyvät kysymykset ratkaistiin pääosin vuoden loppuun mennessä.

Pandemian aiheuttamien voimakkaiden ja nopeiden markkinamuutosten vuoksi Finanssivalvonta muutti markkinoiden valvonnan painopisteitä. Valvoja tehosti markkinoiden merkittävän infrastruktuurin, pörssin ja arvopaperikeskuksen, toiminnan valvontaa sekä seurasi aikaisempaa tiheämmin listayhtiöiden tiedottamista ja tilinpäätösraportointia koronan vaikutuksista. Yritysten rahoituksen tarve näkyi mm. merkintäetu-oikeusantien määrän kasvuna; esitetarkastus painottui erityisesti koronan vaikutukset esittävään informaatioon. Finanssivalvonta arvioi tarvetta rajoittaa lyhyeksimyntiä, minkä vuoksi rahoitusvälineiden kurssimuutoksia ja lyhyeksimyntipositioiden kehitystä seurattiin ja analysoitiin ensimmäisellä vuosipuoliskolla tiivistetysti. Lisäksi valvoja seurasi tiivistetysti rahastojen likviditeetin hallintaa ja likviditeetin hallintavälineiden käyttöä sekä arvonmäärittystä. Likviditeetin hallintavälineiden käytöstä suomalaisissa avoimissa sijoitus- ja vaihtoehtorahastoissa raportoitui viikkotasolla vuoden loppuun saakka myös ESMA:lle.

Valvoja sai valmiiksi kaksi sijoituspalveluiden tarjontaa koskevaa teema-arviota: sijoituspalvelujen ja -tuotteiden tuotehallintamenettely sekä asianmukaisuuden arviointi. Lisäksi ESMA-lähtöisen, yhteiseurooppalaisen ja sijoitusrahastojen likviditeetin hallintaa koskevan teema-arvion havainnot valmistuivat aikataulussa. Rahastosektoriin kohdistuneiden markkinahäiriöiden takia Finanssivalvonta toteutti myös Euroopan järjestelmäriskikomitean ESRB:n suosituksen pohjalta toisen, ESMA-lähtöisen valvontahankkeen avointen korko- ja kiinteistörahastojen likviditeetin hallinnasta ja arvonmäärittämisestä. Myös algoritmista kaupankäyntiä koskeva kartoitus valmistui vuoden lopussa. Finanssivalvonta julkisti sijoitusmuotoisen joukkorahoituksen tiedonantovelvollisuutta koskevan teema-arvion havainnot tammikuun 2021 alussa. IFRS (International Financial Reporting Standards) -valvonnan teema-arvio muutettiin sisällöltään ja kohdentumiseltaan kokonaisvaltaisesti koronan takia siten, että valvonnan kohteeksi valittiin erityisesti heikossa taloudellisessa tilanteessa olevia yhtiöitä.

Digitalisaatiokehityksen valvonta

Finanssivalvonta kartoittaa kyselyn avulla valvottavien digitalisaation hyödyntämisen tasoa sekä digitalisaatioon liittyvää riskienhallintaa. Koska koronapandemian vuoksi tehtiin uudelleenpriorisoiteja, tämä kysely siirtyi vuoden 2021 alkupuoliskolle.

Häiriötilanteisiin varautuminen

Häiriötilanteisiin varautumisen projektissa oli kertomusvuonna tavoitteena nykytilan kartoitus, jonka pohjalta olisi suunniteltu ohjeistuksen ja toimintamallien päivitys vuosina 2021–2022. Koronapandemian takia häiriötilanteisiin varautumisen suunnitelmien päivittäminen aloitettiin kuitenkin jo kertomusvuonna.

Pankkien kriisiratkaisua koskeva ohjeistus päivitettiin ja muokattiin koronapandemiasta johtuvaan talouskriisiin sopivaksi. Vakuutussektorin valvottavien toimintaohjeita päivitettiin sääntelyn pohjalta mahdollisten vakavien vakavaraisuus-, likviditeetti- tai toimintavalmiusongelmien varalle. Arvopaperisektori varautui valvottavien toiminnan mahdollisiin häiriöihin päivittämällä sisäiset, toiminnan keskeytyksiä koskevat toimintaohjeet. Valvojalla on valmius toimiluvallisten maksulaitosten ongelmatilanteiden ratkaisemiseen sekä makrovakaussvältämisen käyttämiseen tarvittaessa.

Ilmastonmuutos ja valvonta

Projekti edistyi lähes aikataulussa, ja sille asetetut keskeiset tavoitteet saavutettiin koronapandemiaan liittyvistä prioriteetti muutoksista huolimatta.

Eurooppalaiset valvontaviranomaiset jatkoivat rahoituspalvelusektorin kansainvälistä lainsäädäntötyötä koko vuoden. Toimialalla nousi esiin selkeä tarve yhteiseurooppalaiselle sääntelyn tulkinnalle. Finanssivalvonta osallistui listayhtiöiden ei-taloudellisen informaation EU-sääntelyyn vaikuttamiseen ja kyseisten tietojen valvonnan kehittämiseen ESMA:n kautta sekä esitteli sääntelyä ja siihen liittyviä muutoksia useissa verkkoseminaareissa valvottaville ja muille sidosryhmille.

Työ ilmastonmuutokseen liittyvien riskien sisällyttämiseksi eri valvontakehikoihin sekä ei-taloudellisen informaation valvonnan käynnistäminen jatkuu vuoden 2021 aikana. Ilmastonmuutoksesta ja kestävästä rahoituksesta julkaistiin usean blogin sarja.

Rahanpesun estämisen valvonta

Rahanpesun estämisen valvonta organisoitiin omaksi toimistokseen vuonna 2019 ja nostettiin yhdeksi Finanssivalvonnan strategiseksi painopistealueeksi vuonna 2020. Rahanpesun estämisen valvonta eteni pääosin suunnitelmien mukaisesti, vaikka työ ei olekaan vielä tavoitetilassaan.

Finanssivalvonta laati vuonna 2020 riskiarvion, jossa toimialat on luokiteltu riskiluokittain. Valvoja julkaisi lisäksi maksupalveluntarjoajia ja henkivakuutussektoria koskevat toimialakohtaiset riskiarviot.

Koronavirustilanteen takia paikan päällä tapahtuvat tarkastukset keskeytettiin. Tarkastuksia jatkettiin soveltuvin osin digitalisaation mahdollistamien etäratkaisujen avulla.

Jatkuvan valvonnan tapaamisia Pohjoismaiden ja Baltian valvontaviranomaisten kanssa pidettiin säännöllisesti. Merkittävien ylikansallisten luottolaitosten käytännön valvontatyön periaatteista ja vastuista allekirjoitettiin ensimmäiset yhteistoimintasopimukset.

Rahanpesun estämisen toimisto kehitti tarkastustoimintaa organisoimalla rahanpesun tarkastustiimin uudelleen. Euroopan pankkiviranomainen (European Banking Authority, EBA) ja Euroopan neuvosto tekivät loppuvuonna 2020 omat arvionsa Suomen rahanpesun torjunnan tilasta. EBA keskittyi arviointaan Finanssivalvonnan toimintaan rahanpesun estämisen valvonnassa ja antoi suosituksia mm. riskiperusteisen toimintatavan syventämisen, valvottavien ohjeistuksen sekä Finanssivalvonnan sisäisen, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön ja prosessien kehittämiseksi. Euroopan neuvosto arvioi 4. rahanpesun vastaisen direktiivin täytäntöönpanoa Suomessa kokonaisuudessaan.

Laadukas ja tehokas

Finanssivalvonta edisti strategista tavoitetta "laadukas ja tehokas" kertomusvuonna erityisesti IT-investoinneilla, signaali- ja analyysijärjestelmällä, sisäisten prosessien yhdenmukaistamisella, tehostetulla viestinnällä sekä hyödyntämällä poikkeustilavuoden kokemuksia toiminnan kehittämisessä.

Finanssivalvonnan valvontatehtävien kannalta priorisoidut IT-projektit edistyivät kohtuullisen hyvin valitsevasta poikkeustilasta huolimatta.

Finanssivalvonnan vastaanottamien markkinoiden väärinkäytösilmoitusten määrä kasvoi edelleen. Väärinkäytösepäilyjen tutkinnassa Finanssivalvonnan markkinavalvojat hyödynsivät uutta Signaali- ja analyysijärjestelmää. Vuonna 2020 Finanssivalvonta tutki aiempaa suuremman määrän kaupankäyntiin ja listayhtiöiden tiedonantovelvollisuuteen liittyviä tapauksia. Markkinoiden väärinkäyttöepäilyistä tehtiin viisi tutkintapyyntöä poliisille ja annettiin yksi hallinnollinen seuraamus. Finanssivalvonta ohjasi toimijoita myös valvontakirjeillä sekä muilla yhteydenotoilla. Lisäksi Markkinat-tiedotteessa korostettiin tuoreen oikeustapauksen valossa markkinoiden manipuloinnin rangaistavuutta.

Finanssivalvonnan toimintaprosessien yhdenmukaistamista edistettiin kertomusvuoden aikana. Suuri osa muusta oman toiminnan kehittämisestä on lykätty koronapandemiatilanteen takia. Poikkeustilan myötä joidenkin osa-alueiden kehitys kuitenkin tapahtui suunniteltua nopeammin: valvontafokuksen korostuminen, riskiperusteisuus valvonnan pohjana, työn digitalisointi (etätyömahdollisuuksien lisääminen, verkkotapaamiset ja sähköisen allekirjoituksen suunniteltua aiempi käyttöönotto syksyllä 2020) ja häiriötilanteessa toimiminen.

Finanssivalvonta viesti tehostetusti koronapandemiaan liittyvistä päätöksistä normaalin päivittäisviestinnän rinnalla, ja valvoja vahvistaa valmiutta tehostettuun viestintään erityyppisissä poikkeustilanteissa.

Asiantunteva ja arvostettu

Finanssivalvonta reagoi koronapandemiaan nopeasti henkilöstön turvallisuutta ja hyvinvointia sekä viranomaistoiminnan jatkuvuutta varmistavilla toimenpiteillä. Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan yhteinen kriisiorganisaatio seurasi koronapandemiatilannetta ja koordinoi sen vaatimia toimenpiteitä. Henkilöstö siirtyi etätöihin ja käyttämään sähköisiä työvälineitä valvontatyössä maaliskuusta 2020 alkaen. Etätöihin siirtyminen ei tuonut merkittävää muutosta valvontatyöhön tarkastustoimintaa lukuun ottamatta. Kokoukset ja valvottavatapaamiset järjestettiin etäyhteyksin.

Finanssivalvonta painotti kertomusvuoden aikana osaamiskartoituksessa havaittuja koulutustarpeita, järjesti valvontatehtävää tukevaa koulutusta ja kiinnitti erityistä huomiota korvausrekrytoinneissa osamistarpeiden täyttämiseen.

Työhyvinvointikyselyn tulosten mukaan suurin osa henkilöstöstä koki, että työskentely poikkeusoloissa oli sujuvaa ja suoriutuminen kokonaisuutena oli ollut hyvällä tasolla. Noin 60 prosentilla työmäärä oli lisääntynyt henkilöstön oman arvion mukaan.

Finanssivalvonta käynnisti loppuvuodesta 2020 kehittämisprojektin, jossa kartoitetaan keskeiset viranomaisyhteistyön verkostot. Tavoitteena on paitsi jakaa hyviä käytäntöjä myös vahvistaa synergiaetuja tuovaa yhteistyötä. Finanssivalvonnalle keskeisiä yhteistyöviranomaisia ovat mm. sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Rahoitusvakuusvirasto ja tietosuojavaltuutettu.

Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista 2021

Johtokunnan kertomuksessa todetaan valvonnan muuttumisesta seuraavasti:

Finanssimarkkinaympäristön epävarmuudet ja riskit ovat poikkeuksellisen suuria koronapandemian takia. Koronapandemian aiheuttama talouskriisi ei ole toistaiseksi aiheuttanut finanssikriisiä, ja valvottavien vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat säilyneet hyvinä. Vuodelle 2021 ei ole näkyvissä merkittäviä valvonnan muutoksia, mikäli taloustilanne pysyy kohtuullisena. Valvonnassa on varauduttu kuitenkin koronapandemian luoman kriisin vakavampiin vaikutuksiin valvottaville. Valvottavien riskitilanteen tehostettua seurantaa ja analyysiä koronapandemian ja sen talousvaikutusten kehityksen vaatimalla tavalla jatketaan. Valvottavilta vaaditaan toimenpiteitä, jos vakavaraisuuden tai maksuvalmiuden tunnistetaan vaarantuvan. Vallitsevassa poikkeustilanteessa valvonnassa korostuu valvottavien hallintojärjestelmien oikeasuhtaisuus ja asianmukaisuus.

Valvontamaksuja kerätään vuonna 2021 noin 35,6 milj. euroa, mikä on noin 6,9 % enemmän kuin vuonna 2020. Valvontamaksujen kasvu rahoitetaan nykyisten valvontamaksujen suhteessa maksuvelvollisilta. Nordean kotipaikan siirto Suomeen lisäsi merkittävästi valvontamaksukertymää. Nordea-ryhmän maksuosuus vuotuisista valvontamaksuista on noin 35 %.

Valvottavien lukumäärään ei odoteta merkittäviä muutoksia vuoden 2021 aikana. Vuoden 2021 jälkeen lukumäärään vaikuttaa valmisteilla oleva hallituksen esitys, jonka mukaan pikaluotonmyöntäjien valvonta siirrettäisiin Finanssivalvonnan vastuulle, sekä työ- ja elinkeinoministeriön työryhmässä valmisteltava Finnveran valvontavastuun mahdollinen siirto Finanssivalvonnalle.

Lakia Finanssivalvonnan valvontamaksusta on tarpeen tarkastella sen varmistamiseksi, että kukin finanssisektorin toimija osallistuu yhtiömuodosta tai valitusta toimintamallista riippumatta tasapuolisella tavalla niiden valvontakustannusten kattamiseen, joita sen toiminnan valvonta edellyttää. Finanssivalvonta teki vuonna 2017 lainsäädäntöaloitteen valvontamaksulain tarkistamiseksi ETA-vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden osalta. Sen toteutus odottaa käsittelyä.

2.3 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita

Pankkivaltuuston arvio edellisestä kertomusvuodesta ja Finanssivalvonnan toimet sen johdosta

Pankkivaltuusto arvioi vuotta 2019 koskeneessa kertomuksessaan Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta todeten, että toiminnalle laissa säädetty tavoite oli toteutunut. Pankkivaltuusto piti Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita ja valintoja tarkoituksenmukaisina. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Pankkivaltuuston katsoi, että Finanssivalvonta on vastannut rahoitussektorin rakennemuutoksiin tarkoituksenmukaisesti. Finanssivalvonta on esimerkiksi mukauttanut toimintaansa perustellusti tavoilla, joita Nordean kotipaikan siirto Suomeen on edellyttänyt.

Vuotta 2019 koskevassa kertomuksessaan pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Varmistamaan osaltaan, että sen toiminta mukautuu vastaamaan pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden rakennemuutoksia ja että Finanssivalvonnalla on käytettävissä uskottavan valvonnan edellyttämät voimavarat.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonnan toimintaa on mukautettu vastaamaan toimintaympäristön muutoksia mm. toiminnan uudelleenorganisoinnilla ja resurssillisäyksillä. Viimeisten kolmen vuoden aikana organisaatiorakennetta on muokattu perustamalla omat osastot pankkivalvonnalle, vakuutusvalvonnalle ja pääomamarkkinoiden valvonnalle. Rahanpesun estäminen on organisoitu omaksi toimistokseen 1.3.2019 alkaen. Toimintaa suunnataan kansainvälisen rahanpesun vastaisen toimintaryhmän (FATF) suosituksiin perustuen.
 - Finanssivalvonnan henkilöresursseja vahvistettiin vuosina 2018–2019 noin 25 %. Uutta henkilöstöä tuli Nordean ja rahanpesun estämisen valvontaan (2/3 resurssillisäyksistä) sekä myös valvonnan muille osa-alueille. Kertomusvuonna kohdistettiin lisäresursseja sanktioasioiden käsittelyyn, luottolaitosten sisäisten mallien arviointeihin, työeläkeyhtiöiden valvontaan, IT- ja kyberriskien valvontaan sekä pääomamarkkinoiden valvontaan.
2. Tukemaan makrovakauspäätöksillään pankkien kykyä välittää rahoitusta myös poikkeustilanteissa, kuten pandemian vaikuttaessa varallisuusarvoihin ja yleiseen talouskehitykseen.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Erityisesti koronapandemian alkuvaiheessa Euroopan keskuspankin ja Euroopan pankkiviranomaisen EBA:n työssä korostui pankkien luotonmyöntökyvyn ylläpitäminen poikkeustilanteissa ottamalla käyttöön sääntelyn mahdollistamia joustoja ja toisaalta antamalla valvottaville suosituksia, joilla edistettiin joustojen kohdistuminen reaalityalouden tukemiseen. Finanssivalvonta osallistui tähän valmisteluun ja sovelsi vastaavia periaatteita omassa valvontatyössään. Finanssivalvonnan johtokunta päätti keventää pankkien rakenteellisia makrovakauspukureita yhdellä prosenttiyksiköllä poistamalla järjestelmäriskipuskurin ja keventämällä OP Ryhmän O-SII-vaadetta. Lisäksi johtokunta palautti asuntolainojen lainakaton perustasolle 90 prosenttiin muille kuin ensiasunnonostajille.

3. Osallistumaan aktiivisesti kansainväliseen valvontayhteistyöhön rahanpesun estämiseksi.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Pohjoismaiden ja Baltian valvojat sopivat toukokuussa 2019 rahanpesun estämisen valvonnan yhteistyön tiivistämisestä. Sopimuksen mukaan valvontatietoja, hyviä käytänteitä ja koulutusta kehitetään alueella yhteistyössä. Joulukuussa 2020 aloitettiin Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n johdolla yhteinen analyysihanke, jonka tavoitteena on alueellisen rahanpesun riskin kartoittaminen ja torjuntakeinojen kehittäminen.
- Nordean ja OP Ryhmän rahanpesun estämisen valvontakollegio toimii Suomen johdolla. Jatkuvan valvonnan kollegiotapaamiset järjestettiin koronatilanteen vuoksi puolivuositain. Tapauksissa on tarkasteltu mm. riskiarvioita, toimintaa korkean riskin asiakkaiden suhteen, transaktiomonitorointia ja muita rahanpesun torjunnan kannalta olennaisia alueita. Tietojen perusteella muodostetaan kuva riskitilanteesta ja rahanpesun torjunnan kehittämistarpeista. Osallistuminen ulkomaisten luottolaitosten valvontakollegioihin päätetään riskiperusteisesti.
- Merkittävien luottolaitosten käytännön valvontatyön periaatteista ja vastuista sovitaan yhteistoimintasopimusten avulla.
- EBA teki loppuvuonna 2020 arvion rahanpesun estämisen valvonnasta Suomessa.

4. Kiinnittämään valvontatoiminnassaan erityistä huomiota kyberturvallisuushkiin.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta jatkoi IT- ja tietoturvariskien (ml. kyberriskit) teemakartoituksia 2020 tekeväällä teema-arvion henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden sekä toimiluvallisten maksulaitosten IT- ja tietoturvariskien hallinnasta. Maksujärjestelmätarkastuksilla ja operatiivisten riskien tarkastuksilla käytiin läpi myös tieto- ja kyberturvallisuuteen liittyvää riskienhallintaa. Tarkastussuunnitelmaan vuodelle 2021 on otettu mukaan IT-riskeihin (ml. kyberriskit) liittyviä tarkastuksia.

5. Seuraamaan kotitalouksien velkaantumisen kehitystä ja erityisesti enimmäisvelkasuhteen ylittävien lainojen määrän kehitystä ennen kuin enimmäisvelkasuhdetta rajoittava lainsäädäntö mahdollisesti astuu voimaan ja arvioimaan enimmäisvelkasuhteen rajoittamisen vaikutuksia asuntomarkkinoiden kehitykselle.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Kotitalouksien velkaantumista seurattiin ja arvioitiin säännöllisesti osana makrovakauseroia. Asuntolaina-asiakkaiden kokonaisvelkojen ja tulojen keskimääräinen suhde kasvoi vuonna 2020, mikä johtui osin koronapandemiasta. Työttömyyden kasvu alensi kotitalouksien tuloja, ja lyhennysvapaiden takia lainakanta lyhenyi tavanomaista hitaammin. Kotitalouksien

lainankysyntä palautui ripeästi koronapandemiasta, ja loppuvuoden aikana asuntoluottoja nostettiin poikkeuksellisen paljon. On kuitenkin vielä ennen aikaista arvioida, missä määrin loppuvuoden tilanteessa oli kyse palautumisesta ja missä määrin pysyvämmästä muutoksesta. Kotitalouksien velkaantuminen ja siinä tapahtuvat muutokset ovat tarkan seurannan kohteena myös vuonna 2021.

- Euroopan järjestelmäriskikomitean ESRB:n suositusten mukaisesti Finanssivalvonnan johtokunta kehotti lainanantajia noudattamaan pidättyvää suhtautumista sellaisten lainojen myöntämisessä, jotka ovat lainanhakijan tuloihin nähden hyvin suuria tai enimmäistakaisinmaksuajaltaan tavanomaisia pidempiä.

6. Seuraamaan taloyhtiölainojen kehitystä ja harkitsemaan, miten taloyhtiölainoihin liittyviä riskejä voitaisiin nykyisen lainsäädännön puitteissa rajoittaa.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Taloyhtiölainojen kehitystä seurattiin ja arvioitiin säännöllisesti osana makrovakauseroissa. Uudistuotannon taloyhtiölainojen kasvu hidastui rakentamisen kasvun hidastumisen myötä, mutta korkeiden yhtiölainaosuuksien merkitys uusien asuntojen kaupassa pysyi suurena. Yhtenä muutosehdotuksena on esitetty yhtiölainojen pääomavastikkeen verokohteluun tällä hetkellä liittyvän ajallisen veroedun poistamista, mikä voisi hillitä yhtiölainojen käyttöä asuntosiirtämisen rahoittamisessa.
- Nykyisen lainsäädännön puitteissa yhtiölainojen riskejä voitaisiin Finanssivalvonnan antamien suositusten lisäksi hillitä edellyttämällä pankkeja varaamaan enemmän pääomia yhtiölainoista koituvia tappioita vastaan. Tällaisten lisävaateiden tarkka kohdistaminen uudistuotannon taloyhtiölainoihin on kuitenkin vaikeasti toteutettavissa, ja sen vaikutukset kysyntään voisivat jäädä vähäisiksi. Esimerkiksi vuosina 2018–2020 voimassa olleiden artiklan 458 mukaisten asuntolainojen riskipainojen sekä asuntolainojen korkotason ja kysynnän välillä oleva yhteys ei ole suoraviivaisesti osoitettavissa. Yhtiölainojen riskipainojen ja siten vakavaraisuusvaatimusten korotukset edellyttäisivät kuitenkin nykyistä laajempaa ja säännönmukaisempaa raportointia yhtiölainojen riskipainoista ja vakavaraisuuskäsittelystä. Taloyhtiölainojen riskien rajoittamisen osalta olisikin siksi tärkeää, että sekä ns. Mörttisen työryhmän tekemät ehdotukset uudistuotannon yhtiölainariskien rajoittamisesta että hallitusohjelman kirjaus selvittää mahdollisuutta rajoittaa sijoittajien yhtiölainojen verovähennysoikeutta toteutuvat.

7. Varmistamaan osaltaan, että erilaisten kotitalouksien tarvitsemien peruspankkipalveluiden saatavuus ei vaarannu pankkisektorin rakennemuutosten ja teknologisen kehityksen myötä.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonnan vuonna 2020 tekemän peruspankkipalveluselvityksen mukaan asiakkaiden oikeus peruspankkipalveluihin suomalaisissa pankeissa toteutuu kokonaisuutena tarkastellen asianmukaisesti. Finanssivalvonta seuraa jatkossakin pankkien neuvontaa ja tukipalveluita niille asiakasryhmille, jolle digitaaliseen pankkiasiointiin siirtyminen on osoittautunut haasteelliseksi. Finanssivalvonta seuraa myös pankkien konttoriverkoston toiminnan kehitystä ja erityisesti sitä, onko pandemia-ajalla pysyviä vaikutuksia peruspankkipalveluiden saatavuuteen konttorikanavissa. Finanssivalvonta pitää myös tärkeänä, että käteisen jakeluverkoston maantieteellistä kattavuutta ja riittävyyttä arvioidaan tulevaisuudessa. Osana käteisen saatavuuden turvaamista pankkien tulisi tutkia aktiivisesti mahdollisuuksia laajentaa käteisen jakeluverkostoa esimerkiksi kauppiasyhteistyötä tehostamalla. Finanssivalvonta kannustaa myös pankkeja tiedottamaan asiakkailleen käytössä olevista käteisen jakelukanavista.

Muita käsiteltyjä asioita

Pankkivaltuusto keskusteli kertomusvuoden aikana Finanssivalvonnan toimialaa koskevien ajankohtaiskatsausten pohjalta mm. koronapandemian vaikutuksista finanssisektorille, EU:n pankkisääntelypaketista, valvottavien taloudellisesta tilasta ja riskeistä sekä Euroopan pankkiviranomaisen EBA:n ja Euroopan neuvoston maatarkastuksesta. Ajankohtaiskatsausten pohjalta keskusteltiin myös Wirecard AG:n tapauksesta, makrovakauspuskureista ja taloyhtiölainoista. Lisäksi käytiin keskustelua kulutusluottojen teema-arviosta, Kyproksen pankkien tilanteesta, pankkien yritysluottojen lyhennysvapaisiin liittyvistä sääntelykysymyksistä, koronapandemian vaikutuksista peruspankkipalveluiden saatavuuteen sekä loppuvuonna valmistuneesta peruspankkipalveluselvityksestä. Keskusteltiin myös Finanssivalvonnan toiminnasta, pääomamarkkinoiden valvontaosaston työstä ja uusista valvottavista.

Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna

Pankkivaltuusto toteaa, että Finanssivalvonnalla on taloudellisten kriisien hoidossa tärkeä rooli, johon liittyy sekä pankkien riittävän vakavaraisuuden varmistaminen ennen kriisin syntymistä että rahoituksen välityksen turvaaminen kriisin aikana.

Finanssivalvonnan johto on antanut pankkivaltuustolle johtokunnan kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta vuodelta 2020 sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomusten, pankkivaltuuston kokouksissa käytyjen keskusteluiden ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto arvioi seuraavaa:

Finanssivalvonnan toiminnan yleinen tarkoituksenmukaisuus

Finanssivalvonnan toiminnan yleisestä tarkoituksenmukaisuudesta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut.

Pankkivaltuusto pitää Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita ja valintoja tarkoituksenmukaisina.

Finanssivalvonnan toiminnan yleinen tehokkuus

Finanssivalvonnan toiminnan yleisestä tehokkuudesta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Kehotukset

Pankkivaltuusto kehottaa Finanssivalvontaa seuraaviin toimiin:

- Arvioimaan varallisuushintojen voimakkaan kasvun ja mahdollisesti syntyvien kuplien ja niiden puhkeamisen riskejä ja seurauksia valvottavinaan oleville sektoreille.
- Varmistamaan, että sillä on tarvittaessa kyky puuttua osakemarkkinoilla tapahtuviin kurssi-manipulaatioyrityksiin volatiilissa markkinatilanteessa.
- Varautumaan paluuseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan mm. makrovakaussäännösten osalta, mutta varmistamaan, että vaatimusten kiristäminen tapahtuu tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita pankkien luotonantomahdollisuuksia.
- Kiinnittämään edelleen huomiota kotitalouksien velkaantumiskehitykseen ja erityisesti talou-yhtiölainojen merkitykseen velkaantumisen kannalta.
- Varautumaan pikaluoton myöntäjien valvonnan keskittämiseen Finanssivalvontaan.
- Kiinnittämään erityistä huomiota työeläkelaitosten vakavaraisuuden kehitykseen tilanteessa, jossa sijoitustuottojen turvaamiseksi laitosten pitää ottaa aikaisempaa enemmän riskiä.
- Varmistamaan peruspankkipalvelujen saatavuuden ja palvelujen toimivuuden kaikissa olo-suhteissa sekä kiinnittämään huomiota digitaalisia palveluita käyttämättömien asiakkaiden pankkipalveluiden toteutumiseen.

Osa 3. Erityisteemat

* * * *

Teema 1: Rahapolitiikan osto-ohjelmien toteutus Suomen Pankissa

Laajamittaiset rahapoliittiset arvopaperiostot otettiin käyttöön 2015, kun eurojärjestelmän ohjauskorkoa ei enää voitu merkittävästi laskea. Velkakirjojen osto-ohjelmat ovatkin nousseet yhdeksi merkittävimmistä tavoista tehdä rahapolitiikkaa. Tässä artikkelissa kerrotaan, kuinka Suomen Pankki toteuttaa omalta osaltaan eurojärjestelmän rahapoliittisia osto-ohjelmia.

Osto-ohjelmia toteutetaan eurojärjestelmässä hajautetusti

Euroopan keskuspankki aloitti laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman vuonna 2015 tavoitteenaan edistää hintavakaustavoitteen saavuttamista ja estää hitaan inflaation jaksoa pitkittymästä liikaa. Ke-väällä 2020 koronapandemia iski talouteen, ja Euroopan keskuspankki tarttui uusiin toimiin talouden ja rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi². Suomen Pankki on mukana toteuttamassa eurojärjestelmän rahapoliittisia osto-ohjelmia. Ostoja tehdään eri ohjelmissa julkisen ja yksityisen sektorin velkakirjoihin. Rahapoliittisista syistä hankittuja arvopapereita oli Suomen Pankin taseessa 31.12.2020 yhteensä 65,6 mrd. euron arvosta.

Osto-ohjelmista päättää Euroopan keskuspankin neuvosto, ja teknisiä yksityiskohtia tarkennetaan eri eurojärjestelmän komiteoissa, joihin myös Suomen Pankki osallistuu. Koordinaatiovastuu ostojen toteutuksesta on Euroopan keskuspankilla. Näissä tehtävissä toimii myös suomenpankkilaisia Frankfur-tissa. Osto-ohjelmat kuitenkin toteuttavat pääasiassa kansalliset keskuspankit.

Suomen Pankissa ostot toteuttavat salkunhoitajat. Salkunhoidon lisäksi Suomen Pankissa hoidetaan ostettujen arvopaperien selvitys- ja maksutoiminnot sekä tehdään ennen ostoa liikkeeseenlaskijan ja ostettavan velkakirjan kelpoisuusanalyysi. Näin varmistetaan, että ostettava velkakirja täyttää eurojärjestelmän osto-ohjelman kriteerit. Lisäksi Suomen Pankin taseeseen ostettuja velkakirjoja ja niiden liikkeeseenlaskijoita seurataan riskien ennakoimiseksi.

Netto-ostot käynnistettiin uudelleen inflaationäkymien heikennettyä

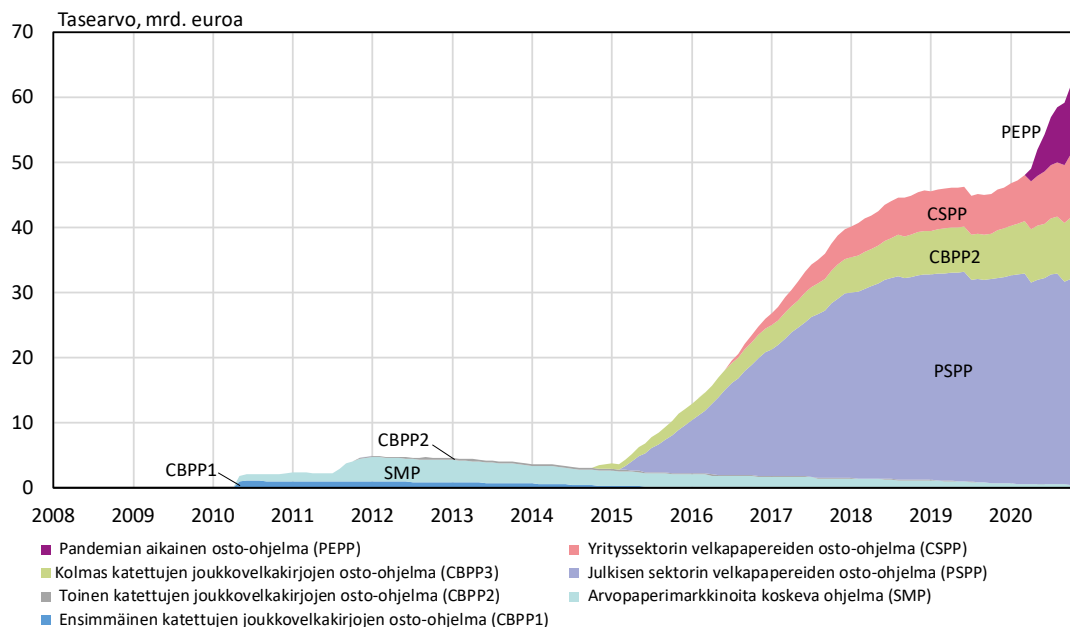
Osto-ohjelmien kautta eurojärjestelmä kasvattaa rahoitusjärjestelmän likviditeettiä ja alentaa korkoja velkakirjamarkkinoilla. Tämä keventää yritysten, pankkien, valtioiden ja viime kädessä myös kotitalouksien rahoituskustannuksia. Vuonna 2018 euroalueen inflaationäkymät kehittyivät suotuisasti ja rahapoliittisen arvopaperisalkun kasvattaminen eli netto-ostot lopetettiin. Osto-ohjelmissa siirryttiin tuolloin jo ostettujen velkakirjojen uudelleensijoitusvaiheeseen, jossa ostot kattoivat vain eräänäntyvien velkakirjojen arvon. Kun talous hiipui syksyllä 2019, netto-ostot käynnistettiin uudelleen 20 mrd. euron kuukausitahdilla.

Maaliskuussa 2020 koronapandemia heikensi olennaisesti taloutta ja kiristi rahoitusoloja. Kun inflaationäkymät heikkenivät edelleen, Euroopan keskuspankki päätti nostaa netto-ostojen määrää 120 mrd. eurolla vuoden loppuun mennessä. Kun kriisi syventyi maaliskuun lopulla, käynnistettiin uusi pandemiaan liittyvä osto-ohjelma (PEPP), jolle allokoitiin alkuun 750 mrd. euroa vuoden 2020 loppuun. Myöhemmin kesäkuussa päätettiin, että ohjelmaa jatketaan vuoden 2021 kesäkuun loppuun, ja enimmäisostojen määrää nostettiin 600 mrd. eurolla yhteensä 1 350 mrd. euroon. Joulukuussa 2020 ohjelmaa kasvatettiin 500 mrd. eurolla eli 1 850 mrd. euroon ja netto-ostojen odotettua päättymistä siirrettiin 9 kuukautta eteenpäin maaliskuun 2022 loppuun. Lisäksi päätettiin, että PEPP-ohjelman uudelleensijoituksia jatketaan ainakin vuoden 2023 loppuun saakka.

² [Euro & talous 1/2020](http://bit.ly/eurojalous2020-1) kuvaa Eurojärjestelmän tekemiä toimia koronapandemian alussa, <http://bit.ly/eurojalous2020-1>.

Suomen Pankin taseessa vuosien 2018–19 uudelleensijoitusvaihe näkyy kuviossa 1 siten, että arvopaperien tasearvo ei juurikaan kasvanut. Maaliskuun 2020 lopussa aloitetun PEPP-osto-ohjelman netto-ostomäärät ovat olleet kuukausittain huomattavia, ja vuoden 2020 lopussa näitä omistuksia oli jo 12,8 mrd. euroa Suomen Pankin taseessa.³

Kuvio 1. Rahapolitiikan osto-ohjelmien tasearvon kehitys Suomen Pankissa 31.12.2020 saakka

Lähde: Suomen Pankki.

Suomen valtion velkakirjoja ostetaan päivittäin useilla kymmenillä miljoonilla euroilla

Suomen valtion velkakirjat kattavat pääosan Suomen Pankin julkisen sektorin osto-ohjelman (PSPP) 32,5 mrd. euron omistuksista ja myös merkittävän osan koko PEPP-ohjelman 12,8 mrd. euron omistuksista. Lisäksi Kuntarahoituksen, Finnveran ja Työllisyysrahaston velkakirjat kuuluvat julkisen sektorin osto-ohjelman piiriin.

Eurojärjestelmä ei julkista, kuinka paljon kunkin valtion tai muun liikkeeseenlaskijan velkaa sillä tai yksittäisellä keskuspankilla on hallussa. Julkisen sektorin osto-ohjelmassa kansalliset keskuspankit toteuttavat 80 % ja EKP 10 % eri maiden julkisen sektorin velan ostotavoitteesta, ja loput 10 % ostotavoitteesta EU-tason liikkeeseenlaskijat, kuten EU, ESM ja EFSF. Siten EKP on ostanut myös Suomen julkisen sektorin velkakirjoja, noin 10/80 eli 12,5 % Suomen Pankin ostamista määristä. Julkisen tiedon perusteella Suomen Pankin osuus Suomen julkisen sektorin ohjelmaan kuuluvien liikkeeseenlaskijoiden velasta on vuoden 2021 alussa 25 prosentin tuntumassa.

Eurojärjestelmän keskuspankit eivät saa rahoittaa suoraan julkista sektoria, joten kaikki ostot tehdään jälkimarkkinoilla. Myyjinä toimivat pääosin Valtiokonttorin liikkeeseen laskemien velkakirjojen päämarkkinatakaajapankit, joita on 14. Vuonna 2020 ostoja tehtiin 25 pankin kanssa, joten myös muut pankit ovat aktiivisia markkinoilla. Laaja vastapuolijoukko on tärkeä parhaan hinnan saamiseksi ja markkinoiden likviditeetin seuraamiseksi.

³ Euro & talous 4/2020 kuvaa Suomen Pankin markkinaoperaatioiden osaston toimia pandemiakriisin aikana, <http://bit.ly/eurojatalous2020-4>.

Suomen Pankki pyrkii ostamaan Suomen julkisen sektorin velkakirjoja mahdollisimman neutraalisti pitkän korkokäyrää, kuitenkin siten, että ostoja alle EKP:n yön yli -talletuskoron tehdään vain tarpeen vaatiessa. Neutraali, harkittu ja tasainen ostotapa edesauttaa markkinan toimintaa. Ostoja kohdennetaan kulloinkin niihin velkakirjoihin, joissa on markkinoilla tarjontaa, ja vältetään mahdollisuuksien mukaan sellaisia velkakirjoja, joista on markkinoilla pulaa. Velkakirjamarkkinoiden sujuvaa toimintaa edistetään myös lainaamalla sijoittajille osto-ohjelmissa omistettuja velkakirjoja.

Pandemiakriisin takia Suomen valtion rahoitustarve on lisääntynyt. Näin on käynyt myös muissa euro-maissa, ja PEPP-osto-ohjelma on pitänyt rahoitusolot keveänä lisätarjonnasta huolimatta. Koronakriisin myötä eurojärjestelmä on myös keventänyt tähän uuteen osto-ohjelmaan liittyviä rajoituksia, mikä on helpottanut osto-ohjelman toteuttamista ja antaa mahdollisuuden kohdistaa ostoja tarpeen mukaan siten, että kevyt rahapolitiikka välittyy tehokkaasti.

Pankit saavat edullista rahoitusta asuntolainavakuuksia vastaan

Pankkien liikkeeseen laskemista velkakirjoista rahapoliittiset ostot kohdistuvat katettuihin velkakirjoihin (covered bond). Suomessa näiden vakuutena on tyypillisesti asuntolainoja. Eurojärjestelmä ei myönnä luotto-operaatioissaan pankkisektorille rahoitusta ilman vakuutta, ja tämän takia pankkien vakuudettomia velkakirjoja ei osteta. Suomen Pankin ostot kohdistuvat ainoastaan suomalaisten pankkien liikkeeseen laskemiin katettuihin velkakirjoihin. Suurimmat asuntolainoittajat OP Ryhmä ja Nordea kattavat noin 70 % asuntolainarahoituksesta ja sen myötä myös suuren osan ostetuista arvopapereista.

Suomen Pankki ostaa katettuja velkakirjoja myös ensimarkkinoilta. Suomalaiset pankit tulevat markkinoille keskimäärin 7 kertaa vuodessa laskemalla liikkeeseen katettuja velkakirjoja 250–1 000 milj. euron määrästä. Merkittävä osa katettujen velkakirjojen osto-ohjelman määristä saadaan ensimarkkinoilta.

EKP tarjoaa pankeille rahoitusta myös muilla operaatioilla, joista merkittävin tällä hetkellä on TLTRO III -ohjelma. Edullisen keskuspankkirahoituksen tarjoaminen on vähentänyt pankkien kiinnostusta laskea liikkeeseen katettuja velkakirjoja. Tämän myötä likviditeetti on viime aikoina heikentynyt katettujen velkakirjojen markkinoilla, ja uusia liikkeeseenlaskuja on tullut harvakseltaan.

Suomen Pankki on erikoistunut yritysten velkakirjojen ostoon

Suomen Pankki on yksi kuudesta eurojärjestelmän kansallisesta keskuspankista, jotka toteuttavat yrityssektorin rahapolitiikan ostoja koko eurojärjestelmän puolesta. Suomen Pankilla on pitkä kokemus yritysten velkakirjoista omassa sijoitustoiminnassaan, ja tätä asiantuntemusta on nyt hyödynnetty eurojärjestelmän tasolla. Suomen Pankki ostaa Suomen, Irlannin, Itävallan, Latvian, Liettuan ja Viron markkinoiden yritysvelkakirjoja, ja Suomen Pankki tekee paljon yhteistyötä näiden maiden keskuspankkien kanssa. Ostoja tehdään sekä ensi- että jälkimarkkinoilla.

Suomen Pankin omistuksessa oli vuoden 2020 lopussa yrityssektorin osto-ohjelman kautta 43 yrityksen velkakirjoja. Vuosittain Suomen Pankki on osallistunut noin 5–10 liikkeeseenlaskuun ensimarkkinoilla, mutta toteuttanut kuitenkin ostotavoitteet pääosin päivittäisillä jälkimarkkinaostoilla.

Osto-ohjelmien omistuksiin liittyy riskejä, joista osa, kuten Suomen julkisen sektorin velkakirjoihin kohdistuvat riskit, on kunkin kansallisen keskuspankin vastuulla. Yritysten ja katettujen joukkolainojen riskit on kuitenkin jaettu eurojärjestelmässä. Esimerkiksi jos yksittäisestä yrityksestä kohdistuisi eurojärjestelmälle miljardin luottotappio, niin Suomen Pankki kirjaisi siitä pääoma-avaimen mukaisesti 18 milj. euron tappion. Riskien vastapainoksi myös omistusten tuotot jaetaan, paitsi julkisen sektorin omistusten tuotot.

Eurojärjestelmä on ostanut myös yritystodistuksia

Keväällä 2020 koronapandemian takia rahoitusolot heikentyivät ja yritysten oli vaikea saada rahoitusta markkinoilta. Laina-ajaltaan korkeintaan vuoden mittaiset yritystodistukset erääntyivät tiheään tahtiin, ja niiden jälleen rahoitus nousi huolenaiheeksi. Eurojärjestelmä aloitti maaliskuun lopussa pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa (PEPP) yritystodistusten oston, mikä rauhoitti tilannetta.

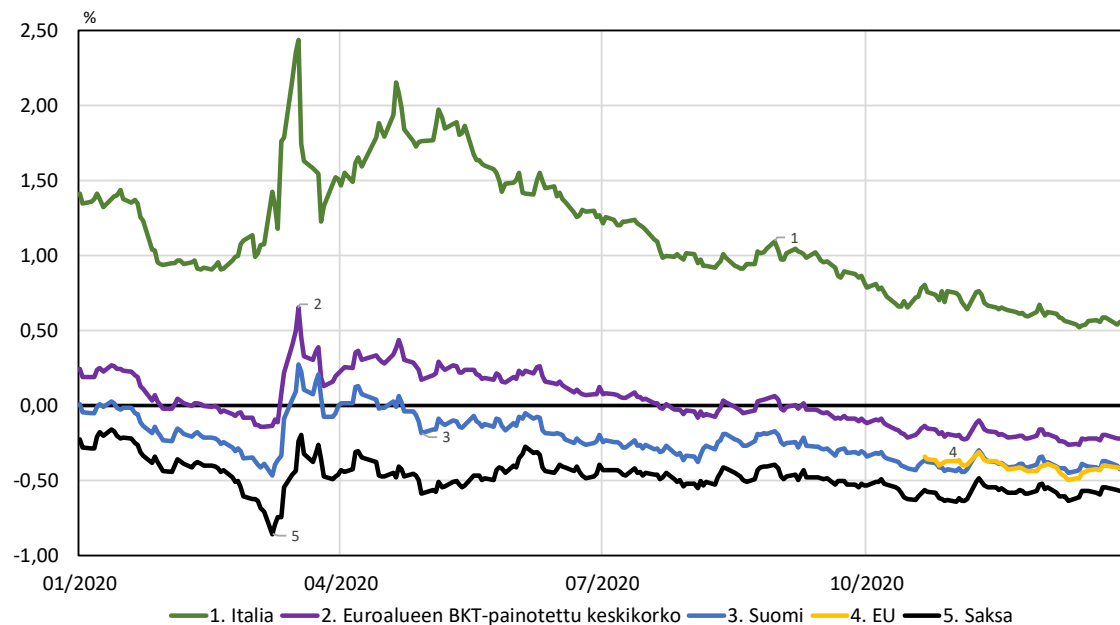
Rahapolitiikan osto-ohjelmiin kelvataksien yritystodistusten tulee täyttää eurojärjestelmän vakuuskriteerit. Näistä merkittäviä ovat riittävä luottokelpoisuus, pörssilistaus ja arvo-osuusmuotoisuus. Suomessa on toimivat yritystodistusmarkkinat, jotka eivät kuitenkaan täytä näitä kriteerejä. Suomen Pankki toimii näillä markkinoilla oman varallisuuden sijoitustoiminnan puitteissa.

EU:sta on tulossa merkittävä liikkeeseenlaskija euromarkkinoille

Euroopan unioni pääsi vuonna 2020 sopuun 100 mrd. euron SURE (Support to mitigate Unemployment Risks)- ja 750 mrd. euron NGEU (Next Generation EU) -ohjelmista, jotka rahoitetaan pääomamarkkinoilta. EU ehti jo vuoden 2020 lopulla laskea liikkeeseen SURE-ohjelman alaista velkaa, ja kysyntä lainoja kohtaan markkinoilla oli suurta. EU:n liikkeeseen laskema 10 vuoden laina on hinnoiteltu markkinoilla likimain Suomen valtionlainan tasolle ja merkittävästi alle euroalueen BKT-painotetun valtionlainakorkojen keskiarvon. Vuoden 2020 lopulla hankkeisiin saatiin siten useimpien maiden osalta edullisempaa rahoitusta EU:n liikkeeseen laskemana kuin yksittäisten maiden erillisinä lainoina.

Eurojärjestelmä osallistuu jälkimarkkinoilla EU:n liikkeeseen laskemien lainojen ostoon. Vuonna 2021 EU nousee arvioiden mukaan Ranskan rinnalle suurimmaksi nettoliikkeeseenlaskijaksi noin 140 mrd. euron nettolainanotollaan. Italian 116 mrd., Espanjan 89 mrd. ja Saksan 80 mrd. euroa nostavat nämä maat muiksi merkittäviksi euroalueen nettoliikkeeseenlaskijoiksi vuonna 2021. Suomen valtion vuoden 2021 nettolainanotoksi arvioidaan 11,8 mrd. euroa.

Kuvio 2. Italian, euroalueen 10 vuoden BKT-painotettu, Suomen, EU:n ja Saksan valtionlainakorko

Lähteet: Macrobond ja Bloomberg.

Teema 2: Eurooppalaisten pankkien lähitulevaisuuden näkymät

Euroopan pankkien riskiensietokyky on edellisiä kriisejä parempi sääntelyuudistusten ja erilaisten koronapandemian aikaisten tukitoimien ansiosta. Pankkien taseiden ongelmauotot ovat vähentyneet merkittävästi vuoden 2014 jälkeen. Koronapandemia on kuitenkin heikentänyt vuoden 2020 aikana Euroopan pankkien lyhyen aikavälin kannattavuusnäkyviä. Pankkien kannattavuustilannetta heikentää etenkin varautuminen mahdollisiin luottotappioihin ja järjestämättömien lainojen kasvuun heikentyneen talouskehityksen vuoksi. Pandemian lisäksi pankkien tulee tulevina vuosina vastata entistä voimakkaammin isojen trendien, kuten digitalisaation ja ilmastonmuutoksen, tuomiin haasteisiin.

Järjestämättömien lainojen määrä vähentynyt pandemiasta huolimatta

Euroopan pankkien lyhyen aikavälin kannattavuusnäkymät ovat olleet viimeisen vuoden ajan erityisen haasteelliset. Pankkien toimintaympäristöön liittyvät riskit ovat kasvaneet kaikissa Euroopan maissa, kun koronapandemia ja sen seurauksena toteutetut sulkutoimet ovat hidastaneet talouden kasvua. Haastavasta toimintaympäristöstä huolimatta Euroopan pankit ovat pystyneet vahvistamaan taseitaan. Pankkien järjestämättömien lainojen määrä on supistunut merkittävästi viime vuosina, ja toistaiseksi positiivinen kehitys on jatkunut myös koronapandemian aikana. Vuoden 2014 lopussa julkaistun kattavan arvion⁴ jälkeen pankit ovat lähes puolittaneet ongelmalainojen määrän taseissaan⁵. Euroopan pankkiviranomaisen EBA:n mukaan eurooppalaisilla pankeilla oli taseissaan vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä noin 494 mrd. euron edestä järjestämättömiä lainoja, keskimäärin enää noin 2,8 % eurooppalaisten pankkien lainasaamisista⁶.

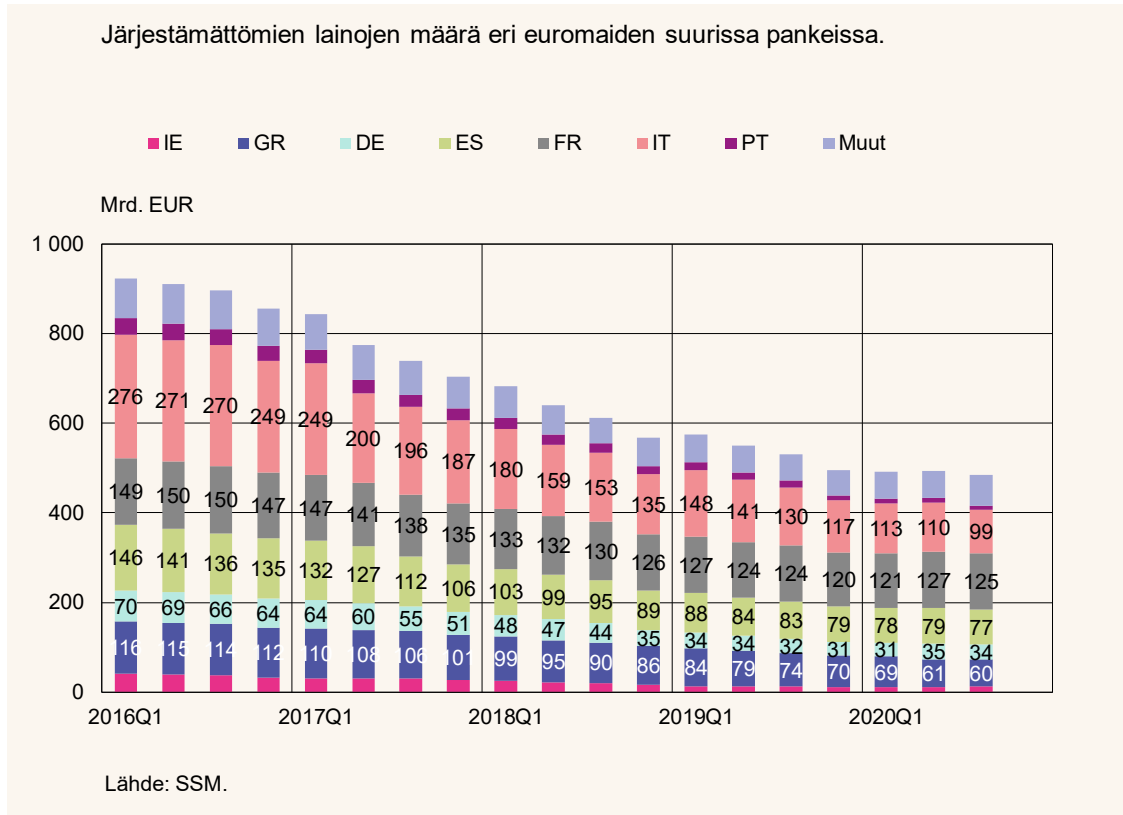
Pankkien ongelmasaamisia ja luottokannan laatua kuvaavat erilaiset täydentävät mittarit viestivät kuitenkin kotitalous- ja yritysluottoasiakkaiden maksuvaikeuksien lisääntymisestä. Alttiita luottoriskien tulevalle kasvulle ovat etenkin ne pankit, joissa järjestämättömien lainojen määrä oli ennen koronapandemiaa suuri ja jotka toimivat maissa, joissa yksityisen sektorin toimijat ovat kaikkein haavoittuvimpia talouskasvun heikentymiselle. Erityisesti pk-yritysten tila on koronapandemian takia heikentynyt oleellisesti monessa maassa. Pankkien liiketoiminta on Euroopassa tyypillisesti hyvin kotimaakeskeistä, ja sen takia pankkien luottokanta ja sijoitussalkku ovat edelleen hyvin alttiita kotimaan ongelmille.

⁴ Vuoden 2014 kattavassa arvioinnissa oli mukana 130 pankkia euroalueelta. Arvioinnilla pyrittiin auttamaan pankkeja varmistamaan, että niillä on riittävästi pääomaa ja että ne kykenevät selviytymään makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden häiriötilanteista. EKP ja kansalliset valvontaviranomaiset toteuttivat arvioinnin marraskuun 2013 ja lokakuun 2014 välisenä aikana. Se oli merkittävä vaihe valmistautumisessa yhteisen valvontamekanismin toiminnan aloittamiseen.

⁵ Euroopan pankkien järjestämättömien lainojen määrä on vähentynyt n. 49 % ja 470 mrd. euroa.

⁶ Euroalueen velkakiisin huipussa järjestämättömien lainojen määrä oli noin 8 % pankkien lainakannasta.

Kuvio 1. Euroalueen pankkien järjestämättömien lainojen määrä vähentynyt pandemiasta huolimatta

Politiikkatoimet hillitsivät luottoriskien kasvua

Koronapandemian negatiivisia vaikutuksia talouteen on vaimennettu monin rahapolitiikan, pankkivalvonnan ja -sääntelyn sekä makrovakaupolitiikan keinoin. Lisäksi laaja-alainen valtiontuki lainanottajille erilaisten lainanhoitojoustojen ja valtion takausohjelmien kautta on hillinnyt järjestämättömien lainojen kasvua lyhyellä aikavälillä.

Euroopan pankkiviranomaisen EBA:n mukaan pankkien myöntämiä lyhennysvapaita oli haettu vuoden 2020 syyskuun loppuun mennessä yli 550 mrd. euron edestä, mikä oli noin 5,1 % koko yritys- ja kotitalouslainoista. Lyhennysvapaalla olevien lainojen määrä vaihtelee huomattavasti maittain. Lyhennysvapaalla olevista lainoista yhteensä noin 3 % oli järjestämättömiä saamisia, mutta näiden luottojen tila on jatkossa kysymysmerkki, kun erilaiset tukitoimet mahdollisesti loppuvat vuoden 2021 aikana.

Pankit ovat varautuneet luottoriskeihin kasvattamalla tappiopuskureita

Euroopan pankit ovat varautuneet heikompaan taloustilanteeseen kasvattamalla luottotappiopuskureitaan. Euroopan pankit kasvattivat luottotappiovarauksia merkittävästi etenkin vuoden 2020 ensimmäisen puolen vuoden aikana. Markkinaennusteet arvioivat pankkien luottotappiovarausten kasvavan vuoden 2020 loppuun mennessä yli 100 mrd. euroon. Määrältään tämä olisi hieman enemmän kuin mitä pankit kirjassivat varauksia ja arvonalentumisia euroalueen velkakriisin jälkeen vuosina 2015–2016. Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä Euroopan pankkien varausten määrä jäi kuitenkin selvästi alkuvuotista pienemmäksi. Taustalla on talousnäkymien väliaikainen parantuminen loppukesän 2020 aikana.

Koronapandemiatilanteen kärjistyminen loppuvuoden 2020 aikana ja pandemian vastaisten toimien kiristyminen monissa Euroopan maissa alkuvuonna 2021 ovat kuitenkin heikentäneet talousnäkyviä uudestaan. Luottoriskien tulevaan kehitykseen liittyy siten edelleen merkittävää epävarmuutta⁷, ja pankkien kirjaamien luottotappiovarausten määrä vaihtelee merkittävästi pankista toiseen. Tämän takia EKP:n pankkivalvonta (SSM) on kehottanut pankkeja varmistamaan, että luottoriskit arvioidaan, luokitellaan ja mitataan asianmukaisesti niiden taseissa.⁸

Pankkien riskinsietokyky vahvistunut, stressitestit 2021

Euroopan pankkien riskinsietokyky on vahvistunut finanssikriisin jälkeen toteutettujen sääntelyuudistusten ansiosta. Pankit ovat vakavaraisuudeltaan vahvempia kohtaamaan mahdollisia laskusuhdanteita kuin edellisissä kriiseissä. Heikentyneistä kannattavuusnäkymistä huolimatta Euroopan pankkien vakavaraisuus on kohentunut hieman myös vuoden 2020 aikana⁹. Viimeisten vuosien aikana vahvistunut pankkien vakavaraisuus on osaltaan ylläpitänyt pankkien kykyä luottottaa yksityistä sektoria paremmin kuin edellisissä kriiseissä. Markkinat odottavat koronapandemian vaikuttavan kuitenkin pankkien vakavaraisuussuhteisiin negatiivisesti heikentyneen kannattavuuden ja luottoriskien kasvun vuoksi¹⁰.

Euroopan pankkivalvontamekanismin (SSM) heinäkuussa 2020 julkaiseman haavoittuvuusanalyysin tulosten mukaan¹¹ euroalueen pankkisektori kestäisi koronapandemian aiheuttaman luottoriskien kasvun¹². Jos talouskehitys jäisi EKP:n kesäkuun ennusteen perusuraa heikommaksi, voisivat negatiiviset pääomavaikutukset euroalueen pankkisektorille olla merkittävät¹³. Tässä perusennustetta heikommassa tilanteessa viranomaisten tulee EKP:n mukaan olla valmiita toteuttamaan lisätoimia pankkisektorilla, jotta rahoituksen häiriötön välittyminen pankkisektorilta reaaliin voidaan turvata. Kuitenkin EKP:n mukaan myös vakavassa skenaariossa pankkisektorin kokonaispääomavaje olisi rajattu ja hallittavissa. Koronapandemiaan liittyvä epävarmuus on kuitenkin edelleen suurta, ja sen talousvaikutuksia on hyvin vaikea ennakoita. Pankkisektorin luottoriskikehityksen lopullinen toteuma riippuu pitkälti pandemian kehityksestä sekä Euroopan maiden väestön rokotustahdistista. Viime aikoina talousennusteita on kuitenkin muutettu kesän 2020 arvioista parempaan suuntaan.

Suurten pankkien taseiden riskejä ja riskinsietokykyä mitataan uudelleen Euroopan pankkiviranomaisen vuonna 2021 toteutettavassa stressitestissä. Stressitestiharjoitus käynnistyi tammikuun 2021 lopussa, ja sen tulokset julkaistaan heinäkuun 2021 lopussa. EKP:n mukaan näiden toimien lisäksi pankkisektorin riskinsietokyvyn vahvistamiseksi on myös tärkeää viimeistellä EU:n pankkiunioni yhteisellä eurooppalaisella talletussuojajärjestelmällä sekä vahvistaa yhteistä pankkien kriisinhallintajärjestelmää¹⁴.

⁷ IFRS 9 -kirjanpitokehikon myötä Euroopan pankit tekevät kirjanpidollisia varauksia arvonalentumisten ja mahdollisten luottotappioiden varalta ennakoivasti. Pankkien luottoriskinäkymiin liittyy pandemian vuoksi kuitenkin merkittävää epävarmuutta.

⁸Ks. https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/letterstobanks/shared/pdf/2020/ssm.2020_letter_credit_risk_identification_measurement~734f2a0b84.en.pdf?c839e6212e8a9bf18dc0d26ab0b1cd7f.

⁹ Euroopan keskuspankin mukaan euroalueen pankkien ydinvakavaraisuussuhde (CET1) oli vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä 15,1 %, kun se oli vuoden 2019 lopussa 15,0 %.

¹⁰ Tämän vuoksi EKP suosittelee mm., että pankit noudattavat edelleen äärimmäistä varovaisuutta osinkojen ja osakkeiden takaisinostojen suhteen.

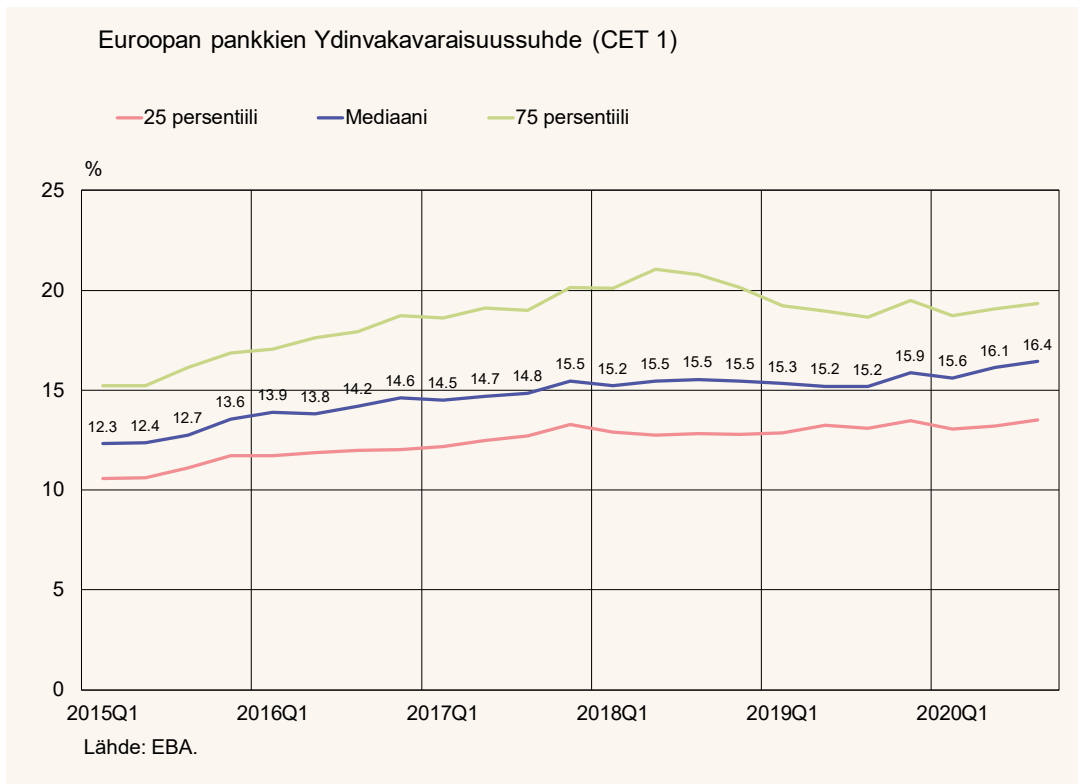
¹¹ Ks. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728~7df9502348.en.html>.

¹² Analyysin perusskenaarion mukaan pankkien ydinvakavaraisuusaste (CET1 ratio) laskisi vuoden 2022 loppuun mennessä kumulatiivisesti 1,9 prosenttiyksikköä eli 12,6 prosenttiin.

¹³ EKP:n analyysin vakavamman skenaarion perusteella ydinvakavaraisuusaste laskisi vastaavasti 5,7 prosenttiyksikköä ja olisi 8,8 % vuoden 2022 lopussa.

¹⁴Ks. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2021/html/ssm.sp210115~e00efc6968.en.html>.

Kuvio 2. Euroopan pankkien vakavaraisuus on kohentunut edellisistä kriiseistä

EKP:n rahapolitiikka tukenut rahoituksen välittymistä euroalueella

EKP:n jälleerahoitusoperaatiot ja arvopaperiostot ovat tukeneet pankkien likviditeettitilannetta ja alentaneet rahoituksen kustannuksia. Euroalueen pankkien myöntämien luottojen hinta on pysynyt vakaana läpi koronapandemian, huolimatta rahoitusolojen väliaikaisesta häiriytymisestä maaliskuun 2020 aikana. Eurooppalaiset pankit ovat jatkaneet etenkin lyhytaikaisen markkinarahoituksen vähentämistä varainhankinnassaan. Markkinarahoituksen maturiteetin pidentyminen suojaa osaltaan pankkeja jälleerahoitusriskiltä. Lisäksi markkinarahoitusta on korvattu edelleen sekä vähittäis- että tukkumarkkinatalletuksilla, joiden osuus varainhankinnasta on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Toisin kuin edellisissä kriiseissä pankit nähtiin pandemian aikana talletusten turvasatamana. Yritysten ja sijoittajien tukkutalletukset ovat kasvaneet pankeissa pandemian aikana, vaikka pankit ovat siirtäneet osan alhaisen/negatiivisten korkojen kustannuksista erityisesti tukkumarkkina-asiakkaille.

Rakenteelliset haasteet korostuvat pandemian vuoksi

Euroopan pankkeja vaivaavat edelleen monet pitkän aikavälin rakenteelliset ongelmat ja haasteet, joita koronapandemia on korostanut. Pitkään jatkunut haastava toimintaympäristö on syönyt erityisesti pankkien korkokatetta. Pääosa pankkien liiketoiminnan tuotoista syntyy edelleen luotoannosta, jonka kasvun odotetaan hidastuvan heikentyvien talousnäkökymien myötä.

Eurooppalaiset pankit toimivat edelleen hyvin paikallisesti, mikä rajoittaa pankkien kykyä laajentaa tulolähteitä¹⁵. Eräissä maissa pankkeja on edelleen paljon ja kilpailu asiakkaista on kyselytutkimuksien

¹⁵ Rajat ylittävä pankkitoiminta Euroopassa on finanssikriisin jälkeen vähentynyt, ja Euroopan pankit ovat vähentäneet toimintojaan myös globaalilla tasolla.

mukaan koventunut. Samalla palkkio- ja komissiotuottoihin nojautuvat toimintamallit, kuten investointipankkitoiminta, ovat pitkään kärsineet haastavasta toimintaympäristöstä ja Euroopan hajanaisista pääomamarkkinoista.

Kilpailu pankkisektorin ulkopuolelta voimistuu

Pankkien kannalta haaste on myös kasvava kilpailu sektorin ulkopuolelta. Euroopan pankkeja haastavat etenkin yhdysvaltalaiset investointipankit ja globaalit perinteiset varainhoitotalot sekä mahdollisesti myös ns. big tech -toimijat, joilla on potentiaalisesti mahdollisuus kaapata suuriakin markkinaosuuksia hyvin nopeasti digitalisoituvasta pankkitoiminnasta. Digitalisaatio ja sen myötä laajeneva toimijakenttä uhkaa syödä perinteisten pankkien tuottoja etenkin avopaperikaupassa, varainhoidossa ja maksuliiketoiminnassa. Markkinaehtoisen rahoituksen välityksen kasvu ja pääomamarkkinoiden kehittyminen Euroopassa luovat kuitenkin myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia eurooppalaisille pankeille. Pankkien kyky toimia laaja-alaisesti kaikilla rahoitusmarkkinoiden osa-alueilla sekä vahvat asiakassuhteet ja osaaminen ovat edelleen keskeinen kilpailuvaltti sektorin ulkopuolisia toimijoita vastaan.

Koronapandemia korostaa kevyemmän kulurakenteen merkitystä

Useilla Euroopan keskeisten maiden pankeilla on ollut nykyisessä toimintaympäristössä vaikeuksia tuottaa tarpeeksi tuottoja kattaakseen liiketoiminnasta syntyneet kustannukset. Pankeilla on edelleen paikoitellen laaja ja raskas konttoriverkosto, jota on viime vuosina voimakkailla saneerausohjelmilla lähdetty keventämään¹⁶. Osassa Euroopan maita pankkien kulurakenne on kustannusleikkauksista huolimatta pysynyt raskaana. Sen sijaan kevyellä kulurakenteella toimivat pankit ovat pystyneet sopeutumaan paremmin myös haastaviin markkinaolosuhteisiin. Koronapandemian vuoksi pankkien säästö- ja tehostusohjelmien loppuun vieminen on entistä tärkeämpää. Euroopan pankkien kulut-tuotot-suhde parani hieman vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä, mutta pysyy edelleen historiaansa nähden heikkona.

Pankit odottavat ”digiloikalta” paljon

Tehostustarvetta korostaa se, että tulevina vuosina pankkien tulee vastata entistä voimakkaammin isojen trendien, kuten digitalisaation ja ilmastonmuutoksen, tuomiin haasteisiin. Nämä investoinnit rasittavat pankkien kannattavuutta lyhyellä aikavälillä. Monin paikoin Eurooppaa näitä investointeja on vasta alettu toteuttaa, joskin koronapandemia on todennäköisesti vauhdittanut pankkien digitalisaatiohankkeita. Pankkien toiveissa on, että investoinnit tuovat merkittäviä kustannussäästöjä ja tulovirtoja tulevaisuudessa.

Uusien digitalisaatioon liittyvien toimintamallien kokonaisvaikutusten arviointi on kuitenkin edelleen vaikeaa, sillä markkinat, asiakkaiden preferenssit, kilpailuasetelmat ja uudet liiketoimintamallit ovat edelleen vahvassa muutostilassa. On vielä epäselvää, miten pankkien digitalisaatioinvestoinneille asetetut kustannus- ja tuottotavoitteet saavutetaan esimerkiksi sektorin ulkopuolisen kilpailun tai asiakkaiden muuttuvan käyttäytymisen vuoksi. Kannattavuudeltaan heikot pankit eivät pysty välttämättä tekemään tarvittavia uudistuksia toimintamalleihinsa, mikä heikentää niiden kannattavuuskehitystä pitkällä aikavälillä. Varsinkin suurilla pankeilla on mahdollisuus ostaa lupaavia pientoimijoita markkinoilta. Lisäksi monet Euroopan pankit pyrkivät aktiivisesti muuttamaan toimintamallejaan joustavammaksi ja etsivät siksi myös esimerkiksi finanssitekniikayritysten ja teknologiajättien kanssa uusia yhteistyömalleja. Yhteistyöhankkeille on asetettu paljon odotuksia, jotka onnistuessaan muuttavat nykyisiä markkinaosuuksia merkittävästi. Lisäksi digitaalisessa liiketoiminnassa skaalaedut ovat niin merkittäviä, että

¹⁶ Euroopan pankkien konttoriverkosto ja henkilöstömäärä ovat finanssikriisin jälkeen vähentyneet selvästi, mutta kehityksen odotetaan edelleen kiihtyvän. Konttorien lukumäärä on vähentynyt 30 % ja henkilöstön 18 % vuosina 2008–2019.

tämä voimistaa konsolidaatiotarvetta, mikä saattaa lisätä pitkällä aikavälillä yksittäisten pankkien hinnoitteluvoimaa ja siten parantaa koko sektorin kannattavuutta.

Teema 3: Digitaalinen euro

Digitaalinen keskuspankkiraha on noussut tutkijoiden ja keskuspankkiirien puheisiin viime vuosien aikana. Suomen Pankki osallistuu eurojärjestelmän digitaalista keskuspankkirahaa koskevaan työhön, joka alkoi vuoden 2020 alussa.

Sähköisestä maksamisesta ja digitaalisesta rahasta alettiin puhua jo yli 30 vuotta sitten, kun internet yleistyi. Niihin liittyviä palveluja on tullut markkinoille runsaasti, ja toimiala on kasvanut voimakkaasti. Kyse on kuitenkin ollut lähinnä kaupallisten palveluntarjoajien tuottamista palveluista.

Keskuspankki ei ole tähän mennessä missään päin maailmaa tarjonnut yleistä digitaalista maksuvälinettä, lukuun ottamatta joitakin lyhytaikaisia kokeiluja. Yhdessä tällaiseksi kokeiluksi voidaan laskea Suomen Pankin 1990-luvulla kehittämä Avant-korttiraha. Avant-korttia pystyi käyttämään puhelinkioskeissa, mutta parhaimmillaan se toimi myös julkisissa liikennevälineissä, kioskeissa, kaupoissa ja jopa verkkokaupoissa. Suomen Pankki myi Avant-liiketoiminnan liikepankeille, jonka jälkeen se sulautui osaksi pankkien normaalia tarjontaa.

Teknologia on kehittynyt huomasti, mutta Avantin ja digitaalisen euron perusidea on käytännössä sama. Avant suunniteltiin maailmaan, jossa käteisen käyttö vähenee ja jossa kauppaa käydään yhä enemmän digitaalisissa ympäristöissä. Kun käteisrahan käyttö on vähentynyt, on alettu uudestaan pohtimaan, pitäisikö myös keskuspankin alkaa tarjota omaa digitaalista maksuvälinettä, englanniksi Central Bank Digital Currency eli CBDC:tä. Vaikka CBDC:n suora käännös viittaa digitaaliseen valuuttaan, digitaalisessa eurossa ei olisi kyse uudesta valuutasta, vaan euron digitaalisesta ilmenemismuodosta.

Digitaalinen euro olisi keskuspankkirahan kolmas muoto

Keskuspankkirahalla tarkoitetaan rahaa, joka on keskuspankin liikkeeseen laskemaa ja joka kirjataan keskuspankin taseeseen vastattavaksi. Esimerkiksi seteli on keskuspankkirahaa, mutta asiakkaan talletus liikepankissa ei ole.

Käteisrahalle on edelleenkin laajaa kysyntää. Tilastoista päätellen setelit ovat tällä hetkellä jopa enintistä halutumpia, mutta päivittäisessä maksamisessa niiden rinnalle on tullut uusia, vähemmän konkreettisia maksamisen muotoja. Korttimaksut ovat tällä hetkellä suosituin tapa maksaa päivittäisostokset.

Pankkien talletukset keskuspankissa ovat jo pitkään olleet eräänlaista digitaalista keskuspankkirahaa, sillä nämä talletukset ovat olemassa vain tietojärjestelmiin tehtyinä kirjanpitomerkintöinä. Digitaalista keskuspankkirahaa on siis jo olemassa, mutta se on ollut tarjolla vain liikepankeille ja muille yhteisöille, joilla on keskuspankissa tili. Nyt käytävä keskustelu liittyy siihen, että digitaalista keskuspankkirahaa olisi tarjolla myös yksityishenkilöille ja mahdollisesti yrityksille.

Euroalueen digitaalisesta keskuspankkirahasta käytetään nimeä digitaalinen euro. Suomeksi voidaan puhua myös digitaalisesta eurokäteisestä, sillä digitaalisen euron on tarkoitus täydentää nimenomaan euroseteleitä ja -kolikoita.

Digitaalisella eurolla ei ole mitään tekemistä virtuaalivaluuttojen kanssa – ei teknisesti tai muutenkaan.

Mitä uutta digitaalisessa eurossa olisi?

Suomi on ollut euroalueen kärkimaita maksamisen murroksessa: täällä ihmiset maksavat enää harvoin käteisellä. Sama kehitys eli käteisen käytön väheneminen maksamisessa siirtää vähittäismaksamista koko Euroopassa yhä enemmän kaupallisten toimijoiden hoidettavaksi. Se ei välttämättä ole ongelma – ainakaan normaaliaikoina.

Eurojärjestelmän täytyy kuitenkin varmistaa, että maksujärjestelmät toimivat myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Jos keskuspankki tarjoaa oman vähittäismaksamisen järjestelmän nykyisten järjestelmien rinnalle, se kasvattaa talousjärjestelmän häiriönsietokykyä. Jos yksi maksujärjestelmä pettää, varalla olisi toinen, jonka turvin talouden toiminta voisi jatkua.

Tämän skenaarion paino on noussut etenkin nyt pandemian aikana. Maksujärjestelmissä pätevät suur-tuotannon edut ja verkostotalouden periaatteet – ne ovat luonnollisia monopoleja, joilla on taipumus keskittyä. Tällöin vaarana on koko talousjärjestelmän riippuvuus yhdestä kriittisestä järjestelmästä. Tällaisia riskejä kutsutaan systeemiseksi riskeiksi. Digitaalinen euro voisi olla tapa vähentää talouden systeemisiä riskejä.

Uutta digitaalisessa eurossa olisi myös se, että keskuspankkirahalla voitaisiin maksaa sähköisesti muu-takin kuin pankkien välisiä maksuja. Digitaalista maksutapaa tarjoaisi nimenomaan keskuspankki itse. Näin sähköisessä maksamisessa ei oltaisi pelkästään kaupallisten toimijoiden varassa. Tähän asti eurojärjestelmä on tarjonnut keskuspankkirahaa kahdessa eri muodossa: käteisenä kaikille ja talletus-mahdollisuutena pankeille. Digitaalinen euro olisi näin ollen euron kolmas muoto, joka yhdistäisi nyky-muotojen ominaisuuksia. Se muistuttaisi keskuspankkitalletuksia siinä mielessä, että se olisi aineeton. Toisaalta se muistuttaisi käteistä, koska se olisi kaikkien saatavilla.

Eurojärjestelmä ei myöskään halua sulkea pois sitä mahdollisuutta, että digitaalinen euro valjastettaisiin rahapolitiikan välineeksi – onhan hintavakauden säilyttäminen eurojärjestelmän ensisijainen tehtävä. Kun negatiivisia korkoja on sovellettu keskuspankkirahan tukkuhinnoitteluun jo pidemmän aikaa, voisi olla perusteltua huomioida tällainen mahdollisuus myös vähittäismaksamisen puolella, jos käteisen digi-talisoituminen toteutuu laajasti. Digitaalinen euro saattaisi siten tarjota uudenlaisen kanavan korkojen ohjaukseen.

Digitaaliseen euroon liittyy vielä paljon avoimia kysymyksiä

Digitaalinen euro on toistaiseksi olemassa vain ajatuksena. Tulevina vuosina eurojärjestelmä, ja Suomen Pankki sen osana, selvittää hankkeen kannalta keskeisiä avoimia kysymyksiä. Osana tätä työtä käynnistetään myös digitaaliseen euroon liittyviä kokeiluja. Aihetta tutkitaan perinpohjaisesti ennen kuin päätöksiä digitaalisen euron tarjoamisesta harkitaan.

Kyseessä on huomattavan laaja kokonaisuus. Merkittävimmät kysymykset liittyvät rahoitusvakauteen, digitaalisen euron vaikutuksiin pankkien ja keskuspankin taseisiin sekä rahapolitiikan välittymiseen. Keskeinen epävarmuus liittyy siihen, että on vaikea arvioida, kuinka suureksi digitaalisen euron kysyntä saattaisi kasvaa. Jos rahaa siirtyy suurissa määrin liikepankeissa pidetyistä talletuksista digitaaliseen euroon, pankkien rahoitustilanne muuttuu huomattavasti. Tämä puolestaan voisi heikentää niiden vakavaraisuutta. Rahan siirtymiseen liikepankeista keskuspankkiin vaikuttaisivat näiden kohteiden riskit ja tuotot. On myös epäselvää, miten digitaalinen euro ja talletussuoja ovat yhteen sovitettavissa. Pankit voisivat myös yrittää houkutellessa talletuksia nostamalla talletuskorkoja, mikä toisi asiaan suoran rahapoliittisen ulottuvuuden.

Asia on jossain mielessä paradoksaalinen. On selkeitä riskejä, jotka liittyvät siihen, että digitaalisesta eurosta tulisi hyvin suosittu. Toisaalta, jos sen kysyntä jäisi kovin pieneksi, voi herätä kysymys, kannattaako digitaalista euroa ylipäätään toteuttaa.

Avoimia kysymyksiä on myös juridisella puolella. On toistaiseksi epäselvää, miten digitaalinen euro asettuisi nykyiseen lainsäädäntöön tai minkälaisia lainsäädäntömuutoksia se mahdollisesti vaatisi.

Lisäksi yksityisyydensuojan liittyvät kysymykset on harkittava tarkkaan. Olisi tarkoituksenmukaista, ettei digitaalinen euro helpottaisi rahapesua. Samalla kansalaisten yksityisyydensuojaa on perusteltua vaalia. Yksityisyydensuoja ja maksuvälineen turvallisuus ovat kuitenkin asioita, joita suurin osa tavallisista käyttäjistä ei ajattele päivittäin. Käytön helppous ja kustannukset ratkaisevat monesti sen, minkä välineen tavallinen käyttäjä valitsee. Näin saattaa olla myös digitaalisen euron suhteen.

Eurojärjestelmä haluaa olla muutoksen edelläkävijä

Edellä mainitut esimerkit osoittavat, että digitaalinen euro on ensisijaisesti muuta kuin teknologinen kysymys. Näin on siitäkin huolimatta, että digitaalisesti eurosta keskustellaan juuri teknologisen kehityksen ja digitalisaation vuoksi.

Digitaalinen euro kehitettäisiin uusimpien teknisten menetelmien ja parhaiden käytäntöjen pohjalta. Ne voivat hyvinkin olla samoja, jotka ovat jo laajasti käytössä kaupallisissa maksusovelluksissa.

Tällä hetkellä digitaalinen euro ei vielä ole ajankohtainen. Eurojärjestelmä on kuitenkin esittänyt joitakin tulevaisuuden skenaarioita, joissa digitaaliselle eurolle voisi olla perusteita:

- Käteisen käyttö koko euroalueella vähenee merkittävästi.
- Euroalueen ulkopuolelta tuleva ei-euromääräinen maksupalvelu yleistyy euroalueella merkittävästi.
- Eurojärjestelmä katsoo, että digitaalinen euro tarvitaan rahapolitiikan tehokkaaseen toimeenpääntöön.
- Varajärjestelmänä esimerkiksi kyberuhkien varalta

Sähköinen maksaminen on oleellinen osa nykypäivää, ja sen osuus tulee edelleen kasvamaan. Jos ja kun maksamisen halutaan jatkossakin tapahtuvan keskuspankkirahalla, eurojärjestelmän tulee olla muutoksessa mukana, ellei jopa sen tekijä. Vuonna 2020 tehdyllä valmistelutyöllä on luotu pohjaa sille, että digitaalisen euron mahdollisen käyttöönoton vaatimaa siirtymäaikaa saadaan lyhennettyä merkittävästi. Näin pyritään varmistamaan, että eurojärjestelmä on muutokseen valmis sitten, kun sen aika on käsillä.

Teema 4: Vastuullinen sijoittaminen

Keskuspankin ydintoiminnot ja keskuspankkivelvoitteiden täyttäminen muodostavat perustan 11 mrd. euron rahoitusvarallisuuden hallinnalle. Suomen Pankin sijoitustoiminnan tavoitteet ovat turvallisuus, likvidiys ja tuotto. Vastuullisuuden merkitys on kasvanut ajan myötä ja sijoitustoiminnan laajennuttua perinteisistä korkosijoituksista uusiin omaisuusluokkiin. Vastuullisella sijoittamisella tarkoitetaan yleisesti ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja hyvään hallintotapaan liittyvien asioiden huomioimista sijoitustoiminnassa. Kukin sijoittaja määrittelee mitä tekijöitä ja miten vastuullisuusteemoja sisällytetään osaksi sijoitusprosesseja. On siis olemassa runsaasti erilaisia tapoja tehdä vastuullista sijoittamista.

Suomen Pankissa vastuullista sijoittamista toteutetaan kansainvälisesti tunnettujen vastuullisuuskehikoiden ja pankin sijoitusstrategiaan soveltuvia lähestymistapoja noudattaen. Allekirjoitettuaan vuonna 2019 ensimmäisten keskuspankkien joukossa YK:n tukemat vastuullisen sijoittamisen periaatteet (PRI) Suomen Pankki sitoutui raportoimaan vastuullisen sijoittamisen käytännön työstä ja edistämään sekä kehittämään vastuullisen sijoittamisen toteutumista. Vastuullisuusnäkökohtien huomioinnin uskotaan vähentävän salkun luottoriskiä pitkällä aikavälillä esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvien riskien pienentämisen kautta. Vastuullinen sijoittaminen ei heikennä pankin tekemien sijoitusten tuotto-riskisuhdetta.

Suomen Pankin vastuullisen sijoittamisen periaatteet

Suomen Pankin johtokunta hyväksyi uudet vastuullisen sijoittamisen periaatteet joulukuussa 2020. Periaatteet koskevat omaa sijoitusvarallisuutta, jonka periaatteista pankki päättää itse. Ne eivät siten koske esimerkiksi EKP:n osto-ohjelmia, jotka ovat osa rahapolitiikkaa.

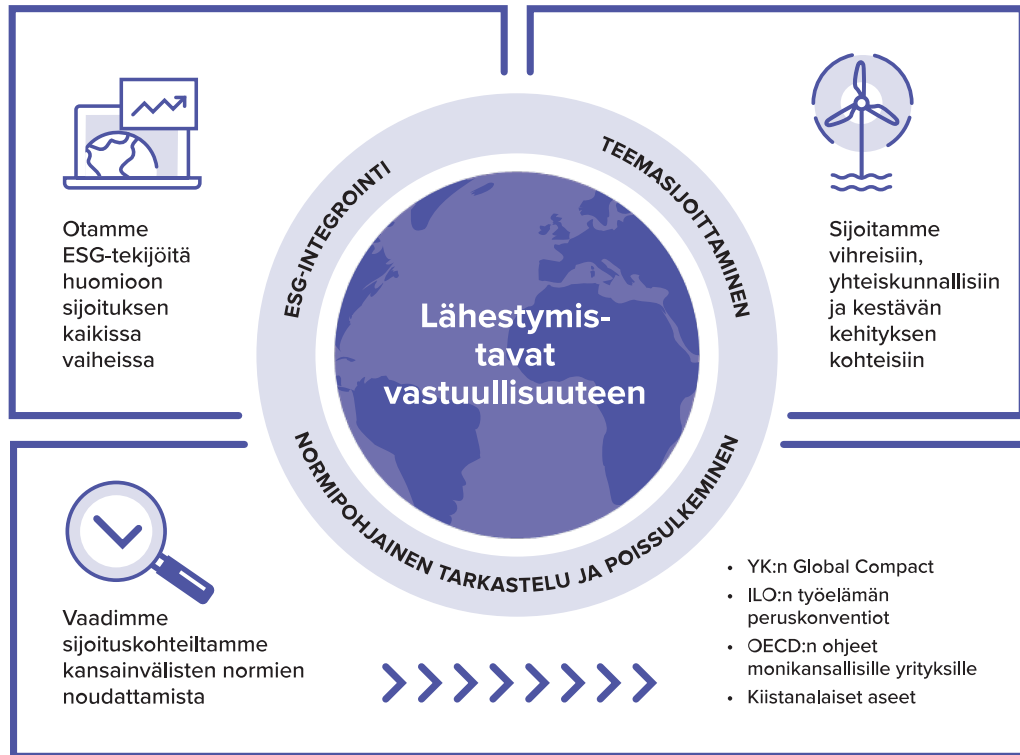
Periaatteissa tuodaan esille Suomen Pankille tärkeimmät vastuullisen sijoittamisen lähestymistavat (*ESG-integrointi, normipohjainen tarkastelu ja teemasijoittaminen*) sijoituspäätösten teossa.

ESG-integrointi tarkoittaa sitä, että Suomen Pankin salkunhoitajat ottavat ESG-tekijöitä huomioon olennaisena osana normaalia salkunhoitoa ja sijoituspäätöksentekoa. ESG (environment, social, governance) tarkoittaa ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja hyvään hallintotapaan liittyviä tekijöitä. Näitä ovat esimerkiksi ihmisoikeudet, luonnon monimuotoisuus ja palkitsemistavat. Sijoituspäätöksissä tulee huomioida olennaisimmat ESG-tekijät, sillä niillä on myös taloudellista merkitystä. ESG-integroinnissa salkunhoitajat seuraavat näitä olennaisia tekijöitä rinnakkain taloudellisen tiedon kanssa. Vastuullisuutta ei ESG-integroinnissa ole ulkoistettu pelkästään palveluntarjoajille ja/tai datatuottajille. ESG-integrointi vastuullisen sijoittamisen lähestymistapana antaa laajemman kuvan salkunhoitajalle kuin pelkän taloudellisen datan seuraaminen. ESG-asioiden huomioimisella on siis sijoitustoimintaa edistävää vaikutusta.

Normipohjaisessa tarkastelussa sijoituskohteita arvioidaan kansainvälisten normien perusteella. Näitä kansainvälisiä normeja ovat mm. YK:n Global Compact, ILO:n työelämän peruskonventiot ja OECD:n ohjeet monikansallisille yrityksille. Normit sisältävät vaatimuksia esimerkiksi ihmisoikeuksien ja ympäristön huomioimisesta sekä korruption ja rahanpesun estämisestä. Suomen Pankin vähimmäiskriteerinä suorille sijoituksille on näiden edellä mainittujen normien noudattaminen. Pankki ei myöskään tee suoria sijoituksia yhtiöihin, jotka valmistavat kansainvälisissä sopimuksissa kiellettyjä aseita. Päätökset liikkeeseenlaskijan poissulkemiseksi tekee pankin sisäinen vastuullisen sijoittamisen työryhmä. Työryhmä raportoi johtokunnalle säännöllisesti sijoitussalkun vastuullisuudesta ja poissuljetuista liikkeeseenlaskijoista. Kansainvälisiin normeihin perustuvassa tarkastelussa poissuljettujen liikkeeseenlaskijoiden määrä on rajallinen eikä vaikuta merkittävästi sijoitussalkun hajautukseen. Normipohjaista tarkastelua käytetään poissulkemisten lisäksi myös sijoituskohteiden, varainhoitajien ja oman sijoitusvarallisuuden vastapuolien toimintaan liittyvien riskien tunnistamiseen. Normipohjainen tarkastelu on siten yksi olennainen osa vastuullisen sijoittamisen kokonaisuutta Suomen Pankissa.

Kuva 1. Suomen Pankin vastuullisen sijoittamisen lähestymistavat

Lähestymistavat vastuulliseen sijoittamiseen

Teemasijoituksilla salkun allokaatiossa painotetaan etukäteen valittua vastuullisuusteemaa. Sijoittajan näkökulmasta ilmastonmuutos ja talouksien siirtyminen kohti hiilineutraaliutta lisäävät riskiä tietyillä toimialoilla. Sijoitusten kohdentaminen vähäisten päästöjen kohteisiin laskee salkun riskitasoa. Suomen Pankin vastuullisuusteemaksi onkin valittu kestävä kehitys: sijoituksia vihreisiin, yhteiskunnallisiin ja kestävän kehityksen joukkovelkakirjalainoihin lisätään markkinaolosuhteet huomioiden. Jotta sijoitus voidaan laskea osaksi kestävän kehityksen teemasijoituksia, on sillä oltava ulkopuolisen tahon antama varmennus. Kestävän kehityksen joukkovelkakirjalainoihin kuuluvat esimerkiksi vihreät joukkolainat eli ns. green bondit¹⁷.

Vastuullisuus varainhoitajien valinnassa ja seurannassa

Vastuullisuusarviointi on myös olennainen osa ulkoisten varainhoitajien valintaa ja seurantaa. Suomen Pankki valitsee ainoastaan sellaisia toimijoita, jotka ovat vahvasti sitoutuneet vastuullisuuteen. Suomen Pankki myös odottaa rahastoyhtiöiden olevan aktiivisia omistajia ja vaikuttavan sijoittamiinsa yrityksiin.

¹⁷ Green bondit ovat joukkovelkakirjalainoja, joista saatava rahoitus on käytettävä esimerkiksi energiatehokkuuden parantamiseen, ympäristömyönteisten teknologioiden kehittämiseen tai muuhun vihreään kohteeseen. Markkinoilla on olemassa useampi standardi, joiden avulla sijoittaja voi varmistua rahoituksen menemisestä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisiin hankkeisiin.

niin, että vastuullisuusnäkökohdat otetaan niissä huomioon. Varainhoitajille tehtävässä vastuullisuuskyselyssä selvitetään mm. varainhoitajan vastuullisen sijoittamisen periaatteita, lähestymistapojen näkymistä salkunhoitajan työssä sekä muita käytännön toimia vastuullisuuden huomioimisessa, kuten omistajaoikeuksien käyttöä ja vastuullisuusarviointeja. Potentiaalisille uusille varainhoitajille lähetetään laajempi vastuullisuuskysely. Olemassa olevien varainhoitajien vuosiseurannassa käytetään kevyempää versiota. Lisäksi normipohjaisesta tarkastelusta saatavaa tietoa on laajennettu vuoden 2020 aikana koskemaan myös ulkoisia varainhoitotaloja ja pankin oman sijoitustoiminnan arvopaperikaupan vasta- puolia. Kyselyiden ja normipohjaisen tarkastelun tuloksia esitellään vastuullisen sijoittamisen työryhmälle osana vastuullisuusseurantaa.

Ilmastolaskennat ja -tavoitteet osaksi vastuullisuustyötä

Ulkoiset vaatimukset vastuullisuuden huomioimiseksi sijoitustoiminnassa ja raportoinnissa kasvavat jatkuvasti. Yhtenä merkittävänä teemana on ilmastonmuutos siihen liittyvine riskeineen ja mahdollisuuksineen. Suomen Pankki on tehnyt ensimmäisiä hiili-intensiteettilaskentoja ja skenaarioanalyysjä osake- ja korkosalkusta. Laskennan ja skenaarioiden avulla pankki on voinut tunnistaa aiempaa paremmin ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia. Analyysi on auttanut pankkia tiedostamaan suurimmat päästölähteet suorissa sijoituksissaan sekä vertailemaan suoria sijoituksia ulkoisten varainhoitajien salkkuihin juuri ilmastonäkökulmasta. Vuoden 2020 aikana tehdyn työn avulla on voitu aloittaa pankin uusien sijoitustoimintaa koskevien ilmastotavoitteiden kehitystyö. Tavoitteena on saada uudet ilmastotavoitteet osaksi vastuullisen sijoittamisen periaatteita vuoden 2021 aikana.

Kotimainen ja kansainvälinen yhteistyö

Suomen Pankki on toiminut vuoden 2020 aikana aktiivisesti eri foorumeilla vastuullisuuden edistämiseksi sekä kotimaassa että ulkomailla. Pankin asiantuntijat ovat tuoneet esille ilmastonmuutokseen liittyvien riskien ja mahdollisuuksien huomiointia ja raportointia rahapolitiikan ulkopuolisissa salkuissa EKP:n työryhmissä. Tämän lisäksi asiantuntijat ovat pitäneet puheenvuoroja verkkoseminaareissa. Puheenvuoroissa on tuotu esille Suomen Pankin vastuullisuustyötä ja kannustettu muita keskuspankkeja ja sijoittajia huomioimaan vastuullisuus, rakentamaan vastuullisen sijoittamisen strategiaa ja käyttämään olemassa olevia kansainvälisiä aloitteita, suosituksia ja jäsenyyksiä apuna vastuullisuustyön kehittämisessä. Suomen Pankin kokemuksista PRI-allekirjoittamisesta kirjoitettiin NGFS:n¹⁸ vuosiraporttiin. Lisäksi Suomen Pankki liittyi jäseneksi kotimaiseen Finsifiin¹⁹ syksyllä 2020. Sekä NGFS:n että Finsifin tavoitteena on edistää vastuullista sijoittamista ja vastuullisuusteemojen huomioon ottamista.

* * *

¹⁸ NGFS (Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System) on kansainvälinen keskuspankkien ja valvojien yhteistyöverkosto ilmastoasioissa.

¹⁹ Finsif (Finland's Sustainable Investment Forum) on kotimainen vastuullisen sijoittamisen yhdistys.

Liite 1. Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2020

Pankkivaltuusto päätti 26.3.2021, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 142 022 505,45 euroa, käytetään seuraavasti:

Voitosta 42 022 505,45 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 100 000 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Debet		Credit	
Swedish	Finnish	Swedish	Finnish
99 97 5	2572 30 50	359	10 14 31 25 10
Summa		99 97 5	2572 30 50

Tilinpäätös

31.12.2020

Suomen Pankin tilintarkastettu tulos tilikaudelta 2020 on 142 milj. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan voitonjaosta voidaan päättää toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua.

Pankkivaltuusto on vahvistanut Suomen Pankin tilinpäätöksen ja päättänyt Suomen Pankin johtokunnan esityksestä, että pankki tulouttaa valtiolle 100 milj. euroa.

Suomen Pankin tuotot koostuvat pääasiassa setelistön ja eurojärjestelmän rahapolitiikan erien korkotuotoista, valuuttavarannon ja muun oman rahoitusvarallisuuden sijoitustuotoista sekä voitto-osuudesta, jonka Euroopan keskuspankki tulouttaa euroalueen keskuspankeille. Vuoden 2020 korkokate on 731 milj. euroa (2019: 755 milj. euroa). Korkokatteen pieneneminen johtui pääasiassa kohdennettuihin rahapolitiikan operaatioihin (TLTRO III) liittyvistä kuluista keskuspankille. Kohdennettuja rahapolitiikan operaatioita on tehty keveiden rahoitusolojen ylläpitämiseksi koronapandemian aikana. Operaatioiden korko on alempi kuin EKP:n talletuskorko. Kohdennetuissa operaatioissa pankeille maksettujen korkojen vuoksi Suomen Pankin osuus eurojärjestelmän rahoitustulosta pieneni 79 milj. euroon (2019: 206 milj. euroa), mikä heikensi tilikauden tulosta.

Suomen Pankki kattaa tuotoillaan toimintansa kulut ja varaukset. Toimintakulut vuonna 2020 ilman setelihankintoja ja eläkerahastomaksua ovat 99 milj. euroa (2019: 99 milj. euroa).

Tase

31.12.2020

Milj. euroa		31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA			
1	Kulta ja kultasaamiset	2 434	2 135
2	Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	8 461	7 932
	Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF)	1 973	1 961
	Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	6 488	5 971
3	Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta	295	325
4	Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	–	227
5	Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille	21 779	4 648
6	Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	0	1
7	Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	65 657	47 789
	Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit	65 477	45 946
	Muut arvopaperit	180	1 843

Milj. euroa		31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA			
8	Eurojärjestelmän sisäiset saamiset	56 871	62 604
	Osuudet EKP:ssä	165	159
	Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset	741	736
	Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset	6 872	4 908
	Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto)	49 093	56 800
9	Muut saamiset	625	591
	Euroalueen metallirahat	45	33
	Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus	101	111
	Muu vaihto-omaisuus	35	36
	Muut	445	411
	Yhteensä	156 121	126 250

Pyöritysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

Milj. euroa		31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA			
1	Liikkeessä olevat setelit	24 243	21 712
2	Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	110 864	90 403
	Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	89 190	65 127
	Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)	21 674	25 276
3	Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	–	1
4	Euromääräiset velat muille euroalueella oleville	5 608	158
5	Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	2 743	1 376
6	Valuuttamääräiset velat euroalueelle	–	–

Miij. euroa		31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA			
7	Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	–	–
8	IMF:n myöntämien erityisten nosto-oikeuksien vastaerä	1 402	1 468
9	Eurojärjestelmän sisäiset velat	–	–
10	Muut velat	133	47
11	Arvonmuutostilit	2 876	3 268
12	Varaukset	5 237	4 757
13	Oma pääoma ja rahastot	2 873	2 741
	Kantarahasto	841	841
	Vararahasto	2 032	1 900
14	Tilikauden voitto	142	320
Yhteensä		156 121	126 250

Tuloslaskelma

31.12.2020

Milj. euroa		1.1.–31.12.2020	1.1.–31.12.2019
1	Korkotuotot	857	797
2	Korkokulut	-126	-41
3	KORKOKATE	731	755
4	Valuuttakurssierot	36	3
5	Arvopapereiden hintaerot	311	26
6	Valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot	-16	-3
7	Valuuttakurssi- ja hintaerovaruksen muutos	-331	-24
	RAHOITUSKATE	731	757
8	Tuotot ja kulut palkkioista ja maksuista	-4	-4
9	Rahoitustulon netto-osuus	-397	-292
10	Osuus EKP:n voitosta	17	7
11	Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista	23	29
	KESKUSPANKKIERIEN KATE	371	497
12	Muut tuotot	46	42
	Toimintakulut	-118	-114

Mijj. euroa		1.1.-31.12.2020	1.1.-31.12.2019
13	Henkilöstökulut	-57	-54
14	Eläkerahastomaksu	-10	-10
15	Hallinnolliset kulut	-33	-35
16	Poistot käyttöomaisuudesta	-9	-9
17	Setelien hankintakulut	-9	-6
18	Muut kulut	-0	-0
	TOIMINNALLINEN TULOS	299	425
	Eläkerahaston tulos	-	-
19	Eläkerahaston tuotot	31	30
20	Eläkerahaston kulut	-31	-30
21	Varausten muutos	-157	-105
22	TILIKAUDEN TULOS	142	320

Valuutta	31.12.2020	31.12.2019
Yhdysvaltain dollari	1,2271	1,1234
Japanin jeni	126,4900	121,9400
Ruotsin kruunu	10,0343	10,4468
Sveitsin frangi	1,0802	1,0854
Englannin punta	0,8990	0,8508
Kanadan dollari	1,5633	1,4598
Eryiiset nosto-oikeudet (SDR)	0,8485	0,8104
Kulta	1 543,8840	1 354,1040

3. Arvopapereiden arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Joukkovelkakirjalainojen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus jaksotetaan niiden juoksuajalle. Joukkovelkakirjalainojen hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvomuutostileille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvomuutostileille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Sekä valuutta- että euromääräiset arvopaperit on arvostettu arvopaperilajeittain. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin keskihintaa tai valuutan nettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina talletuksina vastaavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina luottoina vastattavaa-puolelle. Reposopimuksilla myyty arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät joukkovelkakirjalainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella.

Muut kuin rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

Jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit ja vastaavat saamiset arvostetaan arvopaperikohtaisesti joko tilinpäätöspäivän markkinoiden keskihinnan tai tilinpäätöspäivän tuottokäyrän perusteella. Vuoden 2020 arvostuksessa on käytetty markkinoiden keskihintaa 31.12.2020.

Jälkimarkkinakelpoiset sijoitusrahastot arvostetaan markkinahintaan nettoperusteisesti (rahastokohtaisesti) eikä niiden sisältämien omaisuuserien perusteella, mutta edellytetään, että ne täyttävät tietyt ennalta määritetyt kriteerit, jotka liittyvät lähinnä Suomen Pankin vaikutusvaltaan rahaston päivittäisessä toiminnassa, rahaston oikeudelliseen asemaan ja sijoituksen kehityksen arviointiin. Eri jälkimarkkinakelpoisten sijoitusrahastojen arvostustuloksia ei nettouteta keskenään.

Kiinteistörahastot arvostetaan viimeisimmän saatavilla olevan hinnan mukaan ja hinnan oikeellisuutta tarkastellaan vielä tilinpäätöksen jälkeen tammikuussa, jolloin rahastot toimittavat tilinpäätöspäivän hinnat.

4. EKPJ:n sisäisiä saamisia ja velkoja koskevat kirjanpitoperiaatteet

Eurojärjestelmän sisäisiä saamisia ja velkoja aiheutuu pääasiassa EU-maasta toiseen suoritettavista euromääräisistä maksuista, joiden katteensiirto suoritetaan keskuspankkirahassa. Maksujen alullepanijat ovat pääasiassa yksityisen sektorin toimijoita. Katteensiirto suoritetaan TARGET2-järjestelmässä.¹⁾ Maksuista syntyy kahdenvälisiä saamisia ja velkoja EU:n keskuspankkien toisilleen pitämällä TARGET2-tileillä. Nämä kahdenväliset saamiset ja velat nettoutetaan päivittäin niin, että EKP asettuu tapahtumassa kummankin osapuolen vastapuoleksi. Tämän jälkeen kullekin kansalliselle keskuspankille jää vain nettopositio EKP:hen nähden.

TARGET2-järjestelmään liittyvät EKP:hen kohdistuvat Suomen Pankin saamiset ja velat sekä muut eurojärjestelmän sisäiset euromääräiset saamiset ja velat (kuten ennakkovoitonjako kansallisille keskuspankeille ja rahoitustulon netto-osuus) esitetään Suomen Pankin taseessa yhtenä nettomääräisenä saamisena tai velkana erässä ”Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto)” tai ”Muut velat eurojärjestelmän sisällä (netto)”. EKPJ:n sisäiset euroalueen ulkopuolisten EU-maiden kansallisten keskuspankkien saamiset ja velat, jotka eivät liity TARGET2-järjestelmään, esitetään erässä ”Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta” tai ”Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle”.

Eurojärjestelmän sisäiset saamiset, jotka liittyvät Suomen Pankin osuuteen EKP:n pääomasta, esitetään erässä ”Osuudet EKP:ssä”. Tähän tase-erään sisältyvät i) kansallisten keskuspankkien maksamat osuudet EKP:n merkitystä pääomasta, ii) nettomäärät, jotka kansalliset keskuspankit ovat maksaneet, koska niiden osuudet EKP:n oman pääoman arvosta²⁾ ovat suurentuneet kaikkien EKP:n pääoman jakoperusteen aiempien tarkistusten vuoksi, ja iii) EKPJ:n perussäännön artiklan 48.2 mukaiset osuudet sellaisten jäsenvaltioiden keskuspankeilta, joita koskeva poikkeus on kumottu.

Eurojärjestelmään liittymisen yhteydessä Suomen Pankki siirsi valuuttavarantoja EKP:lle. Siirrosta syntyneet eurojärjestelmän sisäiset saamiset ovat euromääräisiä, ja ne esitetään erässä ”Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset.”

Nettosaaminen, joka syntyy euroseteleiden kohdistamisesta eurojärjestelmän sisällä, esitetään yhtenä omaisuuseränä erässä ”Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset” (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”Liikkeessä olevat setelit”).

5. Käyttöomaisuutta koskevat arvostusperiaatteet

Käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan pääasiassa hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuonna 1999 taseeseen markkinahintaisina aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvonmuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvonmuutostiliä purkamalla siten, ettei niillä ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- tietokoneet, niihin liittyvät laitteet ja ohjelmistot sekä autot: 4 vuotta
- koneet ja kalusto: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

6. Liikkeessä olevat setelit

EKP ja euroalueen kansalliset keskuspankit, jotka yhdessä muodostavat eurojärjestelmän, laskevat liikkeeseen euroseteleitä.³⁾ Liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvo kohdistetaan keskuspankeille kunkin kuukauden viimeisenä pankkipäivänä setelien jakoperusteen mukaisesti.⁴⁾ EKP:lle on merkitty 8 prosentin osuus liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, ja loput 92 % on merkitty kansallisille keskuspankeille setelien jakoperusteen mukaisesti. Osuus ilmoitetaan taseen vastattavaa-puolella erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. Kullekin kansalliselle keskuspankille setelien jakoperusteen mukaisesti kohdistetun eurosetelien osuuden arvon ja kyseisen keskuspankin tosiasiallisesti liikkeeseen laskemien eurosetelien arvon erotuksesta aiheutuu myös eurojärjestelmän sisäisiä saamia tai velkoja, joille maksetaan korkoa. Nämä korolliset⁵⁾ saamiset tai velat ilmoitetaan aluerässä ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat: Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset/-velat”. Suomen Pankin taseessa erä on vastaavaa-puolella. Näistä eristä kertyvät korkotuotot ja -kulut selvitetään EKP:n tilien kautta, ja ne ovat osa korkokatetta.

7. EKP:n ennakovoitonjako

EKP:n neuvosto on päättänyt, että EKP:n euroseteleistä saama tulo, joka kertyy sen 8 prosentin osuudesta liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta sekä EKP:n saama nettotulo a) arvopaperimarkkinoita koskevan ohjelman (SMP), b) kolmannen katettujen joukkolainojen osto-ohjelman (CBPP3), c) omaisuusvakuudellisten arvopapereiden osto-ohjelman (ABSPP), d) julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman (PSPP) ja e) pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP) mukaisesti ostetuista arvopapereista jaetaan tilikautta seuraavan vuoden tammikuussa ennakovoitonjakona, ellei EKP:n neuvosto muuta päätä.⁶⁾ Tulo jaetaan kokonaisuudessaan, mikäli se ei ylitä EKP:n nettovoittoa kyseiseltä vuodelta tai EKP:n neuvosto ei päätä, että tulo siirretään kokonaan tai osittain taloudellisten riskien varalta tehtävään varaukseen.

EKP:n neuvosto voi myös päättää, että euroseteleiden liikkeeseenlaskuun ja käsittelyyn liittyvät kulut vähennetään liikkeessä olevista euroseteleistä saaduista tuotoista, jotka jaetaan tammikuussa ennakovoitonjakona. Kansallisille keskuspankeille jaettu määrä ilmoitetaan tuloslaskelman erässä ”Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista”.

8. Eläkerahasto

Suomen Pankin eläkerahaston varat sisältyvät Suomen Pankin taseeseen ja sille laaditaan erillinen vuosikertomus.

Eläkerahaston kiinteistöt ovat taseessa siirtohetken mukaisessa arvossaan vuosipoistot vähennettyinä. Siltä osin kuin rakennusten tasearvo on katettu arvonkorotuksella, vastaavat poistot kirjataan arvonkorotusta purkamalla siten, että poistoilla ei ole tulosvaikutusta.

9. Varausten kirjaamisen periaatteet

Tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopaperien markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihtelujen tasaamiseksi on tarpeen. Tilinpäätöksessä voidaan tehdä myös pankin eläkevastuun kattamiseksi tarpeellisia varauksia.

10. Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot. Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa.

11. Muutokset tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet eivät ole muuttuneet tilikauden 2020 aikana.

- 1) Euroopan laajuinen automatisoitu reaaliaikainen bruttomaksujärjestelmä (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer).
- 2) Oman pääoman arvolla tarkoitetaan EKP:n vararahastojen, arvonmuutostilien sekä vararahastoja vastaavien varausten kokonaismäärää, josta vähennetään mahdolliset edellisiltä tilikausilta siirretyt tappiot. Jos pääoman jakoperustetta tarkistetaan tilikauden aikana, oman pääoman arvoon sisältyy myös tarkistukseen mennessä kertynyt EKP:n nettovoitto tai -tappio.
- 3) Euroopan keskuspankin päätös, annettu 13. päivänä joulukuuta 2010, euroseteleiden liikkeeseenlaskusta (EKP/2010/29), EUVL L 35, 9.2.2011, s. 26, sellaisena kuin se on muutettuna.
- 4) Setelien jakoperusteella tarkoitetaan prosenttiosuuksia, jotka saadaan, kun otetaan huomioon EKP:n osuus liikkeeseen laskettujen euroseteleiden kokonaismäärästä ja sovelletaan merkityn pääoman jakoperustetta kansallisten keskuspankkien osuuteen tästä kokonaismäärästä.
- 5) Euroopan keskuspankin päätös, annettu 3. päivänä marraskuuta 2016, niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien, joiden rahayksikkö on euro, rahoitustulon jakamisesta (uudelleenlaadittu) (EKP/2016/36), EUVL L 347, 20.12.2016, s. 26.
- 6) EKP:n päätös, annettu 15. päivänä joulukuuta 2014, EKP:n tulon väliaikaisesta jakamisesta (uudelleenlaadittu) (EKP/2014/57), EUVL L 53, 25.2.2015, s. 24, sellaisena kuin se on muutettuna.

Taseen liitetiedot

31.12.2020

Vastaavaa

1. Kulta ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 576 487 troyunssia kultaa (1 troyunssi = 31,103 g), joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Vuoden 1999 alussa Suomen Pankki, kuten muutkin eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit, siirsi noin 20 % kullastaan EKP:lle.

Kulta	31.12.2020	31.12.2019
Määrä (milj. troyunssia)	1,6	1,6
Hinta troyunssilta (EUR)	1 543,9	1 354,1
Arvo markkinahintaan (milj. EUR)	2 433,9	2 134,7
Markkina-arvon muutos (milj. EUR)	299,2	367,5

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat valuuttavarantoon luettavat valuuttasaamiset euroalueen ulkopuolelta sekä SDR-määräiset saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).

2.1 Saamiset kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF)

Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF) eriteltyinä	31.12.2020		31.12.2019	
	Milj. EUR	Milj. SDR	Milj. EUR	Milj. SDR
Varanto-osuus IMF:ssä	576,0	488,7	494,5	400,7
Erityiset nosto-oikeudet	1 326,5	1 125,5	1 387,5	1 124,5
Muut saamiset IMF:ltä	70,7	60,0	79,0	64,3
Yhteensä	1 973,3	1 674,2	1 961,0	1 589,5

Euron ja SDR:n välisen kurssin kehitys tilikausina 2019 ja 2020	2020	2019
Maaliskuun loppu	0,8025	0,8092
Kesäkuun loppu	0,8143	0,8186
Syyskuun loppu	0,8318	0,7996
Joulukuun loppu	0,8485	0,8104

Suomen jäsenosuuden kokonaismäärä valuuttarahastossa on 2 410,6 milj. SDR. Varanto-osuus on se osuus Suomen Pankin jäsenosuudesta, joka on maksettu IMF:lle valuuttana. Toinen osa jäsenosuudesta on maksettu aikoinaan markkoina. Tämän osan valuuttarahasto on lainannut takaisin Suomen Pankille. Markkoina maksetun jäsenosuuden nettovaikutus Suomen Pankin taseessa on nolla, sillä edellä mainittu saaminen ja velka ovat samassa tase-erässä.

Suomen Pankin erityisten nosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) määrä on 1 326,5 milj. euroa. Erityiset nosto-oikeudet ovat IMF:n luomaa valuuttavarantoa, jonka rahasto on jakanut jäsenmailleen. Erityisiä nosto-oikeuksia käytetään valuuttakaupoissa normaalien valuuttojen tapaan. Erän arvo muuttuu valuuttarahaston jäsenmaiden välisten valuuttakauppojen seurauksena. Lisäksi erän suuruuteen vaikuttavat saadut ja maksetut korot sekä voitto-osuus IMF:ssä.

Yhteensä Suomen Pankin saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta ovat 1 973,3 milj. euroa.

2.2 Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset

Tase-erä sisältää valuuttamääräiset talletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta.

Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta eriteltynä	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Talletukset	41,8	101,5	-59,7
Kuponkipaperit	4 579,4	4 954,4	-375,0
Diskonttopaperit	–	2,9	-2,9
Rahastosijoitukset	1 134,6	–	1 134,6
Muut saamiset	732,0	911,8	-179,8
Yhteensä	6 487,9	5 970,6	517,3

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamääräisten arvopapereiden valuuttajakauma

Valuutta	31.12.2020		31.12.2019	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Englannin punta	432,5	9,4	490,1	9,9
Yhdysvaltain dollari	3 896,0	85,1	4 279,9	86,3
Japanin jeni	250,9	5,5	187,2	3,8
Yhteensä	4 579,4	100,0	4 957,3	100,0

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamääraisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

Maturiteetti	31.12.2020		31.12.2019	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	889,9	19,4	759,0	15,3
Yli 1 vuosi	3 689,5	80,6	4 198,3	84,7
Yhteensä	4 579,4	100,0	4 957,3	100,0

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä ovat valuuttamääräiset talletukset ja arvopaperit sekä muut valuuttamääräiset saamiset euroalueelta.

Euroalueen sisäiset valuuttamääräiset saamiset eriteltyinä	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Talletukset	32,2	–	32,2
Kuponkipaperit	270,9	332,8	-62,0
Muut saamiset	-8,4	-8,1	-0,3
Yhteensä	294,7	324,7	-30,0

Euroalueen sisäisten valuuttamääraisten arvopapereiden valuuttajakauma

Valuutta	31.12.2020		31.12.2019	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Englannin punta	182,4	67,3	185,8	55,8
Yhdysvaltain dollari	88,5	32,7	147,0	44,2
Yhteensä	270,9	100,0	332,8	100,0

Euroalueen sisäisten valuuttamääraisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

Maturiteetti	31.12.2020		31.12.2019	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	96,9	35,8	124,6	37,4
Yli 1 vuosi	174,0	64,2	208,2	62,6
Yhteensä	270,9	100,0	332,8	100,0

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2020 euromääräisiä saamia euroalueen ulkopuolelta. Vuonna 2019 tase-erässä oli euroalueen ulkopuolella liikkeeseen laskettuja arvopapereita.

Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Talletukset	–	–	–
Kuponkipaperit	–	226,8	-226,8
Muut saamiset	–	–	–
Yhteensä	–	226,8	-226,8

Euroalueen ulkopuolisten euromääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

Maturiteetti	31.12.2020		31.12.2019	
	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	–	–	47,0	20,7
Yli 1 vuosi	–	–	179,8	79,3
Yhteensä	–	–	226,8	100,0

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille

Tase-erä sisältää rahapolitiikassa käytettävät instrumentit, joiden avulla Suomen Pankki toteuttaa rahapolitiikkaa osana eurojärjestelmää. Erä muodostuu korkoa sisältävistä luotoista suomalaisille luottolaitoksille, ja sen suuruus määräytyy suomalaisten luottolaitosten likviditeettitarpeen perusteella.

Koko eurojärjestelmän saamiset rahapoliittisista operaatioista ovat 1 793 194 milj. euroa, josta Suomen Pankin taseessa on 21 779,0 milj. euroa. Perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit jakavat rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät riskit, mikäli ne toteutuvat, täysimääräisesti ja suhteessa osuuksiinsa EKP:n merkityn pääoman jakoperusteesta. Tappioita voi syntyä ainoastaan, jos vastapuoli menee vararikoon eikä kyseisen vastapuolen toimittamien vakuuksien realisointi tuota riittävästi varoja. Riskejä, jotka aiheutuvat mahdollisista kansallisten keskuspankkien harkinnanvaraisesti hyväksymistä erityisvakuuksista, ei EKP:n neuvoston päätöksen nojalla jaeta.

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Perusrahoitusoperaatiot	–	–	–
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	21 779,0	4 648,3	17 130,7
Käänteiset hienosäätöoperaatiot	–	–	–
Käänteiset rakenteelliset operaatiot	–	–	–
Maksuvalmiusluotot	–	–	–
Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	–	–	–
Yhteensä	21 779,0	4 648,3	17 130,7

5.1 Perusrahoitusoperaatiot

Perusrahoitusoperaatiot ovat viikoittain toteutettavia likviditeettiä lisääviä käänteisoperaatioita, joiden maturiteetti on yksi viikko. Ne toteutetaan kiinteäkorkoisina huutokauppoina. Perusrahoitusoperaatiot ovat keskeisessä osassa pyrittäessä vaikuttamaan korkoihin ja hallitsemaan markkinoiden likviditeettitilannetta sekä viestittäessä rahapolitiikan mitoituksesta.

5.2 Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Näissä operaatioissa vastapuolille tarjotaan pitempiaikaista rahoitusta. Vuonna 2020 pitempiaikaisia rahoitusoperaatioita toteutettiin yhden pitoajanjakson mittaisina sekä 3–48 kuukauden mittaisina. Operaatiot toteutettiin kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti.

EKP:n neuvosto päätti vuonna 2016 toisesta kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjasta (TLTRO II), johon sisältyi neljä operaatiota. Operaatioiden maturiteetti on neljä vuotta, ja rahoitusta oli mahdollista alkaa maksaa takaisin kahden vuoden jälkeen. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti vuonna 2019 kolmannesta kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjasta (TLTRO III), johon sisältyy seitsemän¹⁾ neljännesvuosittain toteutettavaa operaatiota. Niiden maturiteetti on kolme vuotta, ja rahoitusta on mahdollista alkaa maksaa takaisin kahden vuoden jälkeen. Syyskuusta 2021 alkaen rahoitusta on mahdollista alkaa maksaa takaisin vuoden kuluttua kunkin operaation suorituspäivästä. EKP:n neuvoston alkuperäisten päätösten mukaan kolmannen sarjan rahoitusoperaatioihin sovellettava lopullinen korko voisi olla alimmillaan kunkin operaation voimassaoloajalta laskettu keskimääräinen talletuskorko. Lisäksi EKP:n neuvosto vastasi vuonna 2020 koronaviruspandemian aiheuttamaan sokkiin päättämällä, että 24.6.2020–23.6.2021 eli *erityisellä korkojaksolla*²⁾ korko voi olla alimmillaan samalta ajanjaksolta laskettu keskimääräinen talletuskorko vähennettynä 50 peruspisteellä mutta ei kuitenkaan alle –1 %. Koska todelliset korot selviävät vasta kunkin operaation erääntymispäivänä eivätkä ole luotettavasti arvioitavissa ennen sitä, TLTRO III -operaatioiden korko erityiseltä korkojaksolta on laskettu varovaisuusperiaatteen mukaisesti vähentämällä talletuskorosta 50 peruspistettä (alimmillaan korko on kuitenkin –1 %) ja TLTRO III -operaatioiden jäljellä olevan voimassaoloajan koron laskennassa käytetään talletusmahdollisuuden korkoa.

Lisäksi EKP:n neuvosto päätti 30.4.2020 pandemiaan liittyvästä uudesta pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjasta (pandemic emergency longer-term refinancing operations, PELTRO). Siinä toteutetaan seitsemän operaatiota, jotka erääntyvät vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Operaatioilla tuetaan euroalueen rahoitusjärjestelmän likviditeettiä ja ylläpidetään rahamarkkinoiden sujuvaa toimintaa varautumisjärjestelyn avulla maaliskuusta 2020 alkaen toteutettujen ylimääräisten pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden (LTRO) päättymisen jälkeen. PELTRO-operaatiot toteutetaan kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksytään täysimääräisesti. Niiden korkona on kunkin operaation voimassaoloajalta laskettu eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden keskikorko vähennettynä 25 peruspisteellä.³⁾

5.3 Käänteiset hienosäätöoperaatiot

Käänteisillä hienosäätöoperaatioilla pyritään hallitsemaan markkinoiden likviditeettitilannetta ja vaikuttamaan korkoihin. Niiden tarkoituksena on erityisesti tasoittaa markkinoiden odottamattomien heilahtelujen vaikutusta korkoihin. Näitä operaatioita toteutetaan tarvittaessa.

5.4 Käänteiset rakenteelliset operaatiot

Käänteiset rakenteelliset operaatiot ovat vakiohuutokauppoina toteutettavia käänteisiä avomarkkinaoperaatiota, joiden avulla eurojärjestelmä voi säädellä rakenteellista likviditeetti-asemaansa rahoitussektoriin nähden.

5.5 Maksuvalmiusluotot

Maksuvalmiusluoton avulla vastapuolet voivat saada kansallisilta keskuspankeilta yön yli -likviditeettiä ennalta määrättyllä korolla hyväksytyjä vakuuksia vastaan.

5.6 Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot

Erä sisältää vastapuolille suoritettut käteismaksut tilanteissa, joissa vastapuolen toimittamien vakuuksien markkina-arvo ylittää määritetyn kynnyksarvon eli avoinna olevista rahapoliittisista operaatioista aiheutuvan tarpeen.

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat eurotalletukset sekä tilit euroalueen luottolaitoksissa.

Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Sekkitilit	0,0	0,6	-0,5
Takaisinmyyntisopimukset	–	–	–
Hätärahoituksena annettu maksuvalmiusapu	–	–	–
Muut saamiset	–	–	–
Yhteensä	0,0	0,6	-0,5

EKP:n neuvosto päätti 17.5.2017 julkistaa hätärahoitusta koskevan sopimuksen EKP:n verkkosivuilla avoimuuden lisäämiseksi. Sopimus korvaa verkkosivuilla hätärahoitusta koskevan menettelykuvauksen, joka julkistettiin lokakuussa 2013. Sopimuksen julkistamisesta kertova lehdistötiedote on luettavissa osoitteessa <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2017/html/ecb.pr170619.en.html>.

7. Euromääräiset arvopaperit euroalueelta

7.1 Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

31.12.2020 erään sisältyivät arvopaperit, jotka Suomen Pankki on hankkinut osana kolmea katettujen joukkolainojen osto-ohjelmaa ⁴⁾, arvopaperimarkkinoita koskevaa ohjelmaa (SMP) ⁵⁾, julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmaa (PSPP) ⁶⁾, yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmaa (CSPP) ⁷⁾ ja pandemiaan liittyvää osto-ohjelmaa (PEPP).

	Alkamispäivä	Päätymispäivä	EKP:n päätös	Ostetut arvopaperit ¹
Päätyneet ohjelmat				
Ensimmäinen katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP1)	Heinäkuu 2009	Kesäkuu 2010	EKP/2009/16	Katettuja joukkolainoja euroalueelta
Toinen katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP2)	Marraskuu 2011	Lokakuu 2012	EKP/2011/17	Katettuja joukkolainoja euroalueelta
Arvopaperi-markkinoita koskeva ohjelma (SMP)	Toukokuu 2010	Syyskuu 2012	EKP/2010/5	Euroalueella liikkeeseen laskettuja yksityisen ja julkisen sektorin velkapapereita

1) Lisätietoa eri osto-ohjelmissa sovellettavista kelpoisuusehdoista on EKP:n neuvoston päätöksissä.

	Alkamispäivä	Päätymispäivä	EKP:n päätös	Ostetut arvopaperit ¹
Omaisuserien osto-ohjelma (APP)				
Kolmas katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP3)	Lokakuu 2014	käynnissä	EKP/2020/8 (uudelleenlaadittu)	Katettuja joukkolainoja euroalueelta
Omaisuusvakuudellisten arvopaperien osto-ohjelma (ABSPP)	Marraskuu 2014	käynnissä	EKP/2014/45 sellaisena kuin se on muutettuna	Ylimpään etuoikeusluokkaan kuuluvia ja taattuja mezzanine-luokan omaisuusvakuudellisia arvopapereita euroalueelta
Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma (PSPP)	Maaliskuu 2015	käynnissä	EKP/2020/9 (uudelleenlaadittu)	Euroalueen keskus-, alue- tai paikallishallinnon, tunnustettujen valtiosidonnaisten laitosten taikka euroalueella sijaitsevien kansainvälisten organisaatioiden tai kansainvälisten kehityspankkien liikkeeseen laskemia joukkolainoja
Yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelma (CSPP)	Kesäkuu 2016	käynnissä	EKP/2016/16 sellaisena kuin se on muutettuna	Euroalueelle sijoittautuneiden, pankkisektorin ulkopuolisten yritysten liikkeeseen laskemia joukkolainoja
Pandemiaan liittyvä osto-ohjelma (PEPP)				
Pandemiaan liittyvä osto-ohjelma (PEPP)	Maaliskuu 2020	käynnissä	EKP/2020/17	Kaikki APP-ohjelmassa ² hyväksyttävät omaisuuslajit

1) Lisätietoa eri osto-ohjelmissa sovellettavista kelpoisuusehdoista on EKP:n neuvoston päätöksissä.

2) Ohjelmassa ostetaan poikkeuksellisesti myös Kreikan valtion liikkeeseen laskemia velkapapereita

Vuonna 2020 eurojärjestelmä jatkoi omaisuuserien osto-ohjelmassa (APP) ⁸⁾ arvopaperien nettomääräisiä ostoja keskimäärin 20 mrd. eurolla kuukaudessa. Maaliskuussa 2020 nettomääräisiä omaisuuseräostoja päätettiin lisätä määräaikaisesti 120 mrd. eurolla vuoden loppuun asti. EKP:n neuvosto odottaa ostojen jatkuvan niin kauan kuin on tarpeen ohjauskorkojen elvyttävän vaikutuksen vahvistamiseksi ja päättyvän hieman ennen kuin ohjauskorkoja aletaan nostaa. Myös pääoman uudelleensijoituksia aiotaan jatkaa täysimääräisesti vielä pidemmän aikaa sen jälkeen, kun EKP:n neuvosto alkaa nostaa EKP:n ohjauskorkoja, ja joka tapauksessa niin kauan kuin on tarpeen suotuisan likviditeettitilanteen ja vahvasti kasvua tukevan rahapolitiikan ylläpitämiseksi.

Maaliskuussa 2020 eurojärjestelmä käynnisti pandemiaan liittyvän tilapäisen osto-ohjelman (pandemic emergency purchase programme, PEPP) ⁹⁾, johon varattiin 750 mrd. euroa. Ohjelman avulla kevennetään rahapolitiikan linjaa ja puututaan koronaviruspandemiasta aiheutuviin vakaviin riskeihin. Erityisesti halutaan suojata rahapolitiikan välittymismekanismien toimintaa ja euroalueen talousnäkyviä. Ohjelmassa ostetaan kaikkia APP-ohjelmaan hyväksytyjä omaisuuslajeja, ja ostojen oli alun perin määrä päättyä vuoden 2020 lopussa. Kesäkuussa 2020 EKP:n neuvosto kuitenkin laajensi PEPP-ohjelmaa 600 mrd. eurolla ja joulukuussa 2020 vielä 500 mrd. eurolla eli yhteensä 1 850 mrd. euroon. Netto-ostoja päätettiin jatkaa vielä ainakin maaliskuun 2022 loppuun ja joka tapauksessa niin kauan, kunnes EKP:n neuvosto katsoo koronaviruspandemian kriisivaiheen päättyneen. Lisäksi EKP:n neuvosto aikoo sijoittaa PEPP-ohjelmassa hankittujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettavan pääoman uudelleen ainakin vuoden 2023 loppuun saakka. Erääntyvistä arvopapereista luovutaan vähin erin niin, että rahapolitiikka pysyy asianmukaisesti mitoitettuna.

Osto-ohjelmissa hankitut arvopaperit arvostetaan jaksotetun hankintahinnan perusteella ja vähennettynä mahdollisella arvon alentumisella (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”Arvopapereiden arvostus- ja jaksotusperiaatteet”). Seuraavassa on esitetty Suomen Pankin hallussa olevien arvopaperien jaksotettu hankintahinta sekä vertailun vuoksi myös niiden markkina-arvo, jota ei kirjata taseeseen eikä tuloslaskelmaan. ¹⁰⁾

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit (milj. EUR)

	31.12.2020		31.12.2019		Muutos	
	Tasearvo	Markkina-arvo	Tasearvo	Markkina-arvo	Tasearvo	Markkina-arvo
CBPP2	10,0	10,4	15,0	16,2	-5,0	-5,8
SMP	413,2	438,4	617,4	668,5	-204,2	-230,1
CBPP3	9 668,7	9 915,2	7 409,2	7 563,2	2 259,6	2 352,0
PSPP - julkisen sektorin velkapaperit	29 822,5	31 793,8	28 629,7	30 038,8	1 192,8	1 755,0
PSPP - monikansallisten laitosten velkapaperit	2 664,1	2 917,4	3 017,0	3 176,6	-352,9	-259,2
CSPP	10 151,4	10 587,4	6 257,9	6 491,5	3 893,5	4 095,9
PEPP - katetut joukkolainat	95,3	96,9	–	–	95,3	96,9
PEPP - julkisen sektorin velkapaperit	10 784,7	10 926,4	–	–	10 784,7	10 926,4
PEPP - yrityssektorin velkapaperit	1 866,8	1 991,0	–	–	1 866,8	1 991,0
Yhteensä	65 476,7	68 676,8	45 946,2	47 954,8	19 530,5	20 722,0

EKP:n neuvosto arvioi osto-ohjelmissa hankittuihin arvopapereihin liittyvät taloudelliset riskit säännöllisesti. Vuosittaiset arvonalentumistestit tehdään vuoden lopun tietojen perusteella, ja ne hyväksyy EKP:n neuvosto. Testeissä arvioidaan ohjelmakohtaisesti tapahtumia, jotka voivat johtaa arvopaperien arvon alentumiseen.

SMP-, CBPP3- ja CSPP-ohjelmissa, PSPP-ohjelman ostoissa monikansallisilta laitoksilta (ns. supra) sekä PEPP-ohjelman katettujen joukkolainojen ja yrityssektorin velkapapereiden ostoissa hankituista arvopapereista mahdollisesti aiheutuvat tappiot jaetaan toteutuessaan EKP:n perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti kokonaan eurojärjestelmän keskuspankkien kesken suhteessa niiden maksamiin osuuksiin EKP:n pääomasta.

Edellä mainituissa osto-ohjelmissa hankituille rahapolitiikan arvopapereille 31.12.2020 tilanteesta tehtyjen arvonalentumistestien perusteella EKP:n neuvosto päätti, että arvopapereista odotetaan saatavan kaikki niihin liittyvät tulevat kassavirrat. Seuraavassa taulukossa esitetään ohjelmakohtaisesti eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien hallussa oleva ostettujen arvopaperien määrä ja niistä Suomen Pankin taseessa oleva osuus.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit (milj. EUR)	Eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien hallussa		Suomen Pankin taseessa	
	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2019
SMP	26 334,6	44 215,8	413,2	617,4
CBPP3	263 535,9	241 933,8	9 668,7	7 409,2
PSPP - monikansallisten laitosten velkapaperit	249 316,6	225 169,2	2 664,1	3 017,0
CSPP	250 403,2	184 505,4	10 151,4	6 257,9
PEPP - katetut joukkolainat	2 814,7	–	95,3	–
PEPP - monikansallisten laitosten velkapaperit	47 796,1	–	–	–
PEPP - yrityssektorin velkapaperit	43 153,6	–	1 866,8	–
Yhteensä	883 354,6	695 824,2	24 859,6	17 301,5

7.2 Muut arvopaperit

Tase-erä sisältää rahasto-osuuksia euroalueelta. Lisäksi erään sisältyvät kotimaiset yritystodistukset, joita Suomen Pankki osti koronapandemian negatiivisten talousvaikutusten lieventämiseksi. Vuonna 2019 tase-erässä oli myös euroalueella liikkeeseen laskettuja kuponki- ja diskonttopapereita.

Muut euroalueen sisäiset euromääräiset arvopaperit eriteltyinä (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Kuponkipaperit	–	528,7	-528,7
Diskonttopaperit	60,9	110,0	-49,1
Rahastosijoitukset	119,5	1 204,0	-1 084,5
Yhteensä	180,4	1 842,7	-1 662,3

Muiden euroalueen sisäisten euromääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika	31.12.2020		31.12.2019	
Maturiteetti	Milj. EUR	%	Milj. EUR	%
Alle 1 vuosi	60,9	100,0	233,2	36,5
Yli 1 vuosi	–	–	405,4	63,5
Yhteensä	60,9	100,0	638,7	100,0

Suomen Pankki luopui vuonna 2020 euromääräisestä sijoitusvarallisuudestaan, mistä johtuen tase-erä pieneni huomattavasti tilikauden aikana.

8. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

8.1 Osuudet EKP:ssä

EKPJ:n perussäännön artiklan 28 nojalla ainoastaan EKPJ:n kansalliset keskuspankit voivat merkitä EKP:n pääomaa. Merkinnässä sovellettavat osuudet määritetään EKPJ:n perussäännön artiklan 29 mukaisesti, ja ne tarkistetaan joka viides vuosi tai aina, kun EKPJ:n kokoonpano muuttuu.

Suomen Pankin taseessa tähän erään sisältyvät i) kansallisten keskuspankkien maksamat osuudet EKP:n merkitystä pääomasta, ii) nettomäärät, jotka Suomen Pankki on maksanut, koska sen osuus EKP:n oman pääoman arvosta on suurentunut kaikkien EKP:n pääoman jakoperusteen aiempien tarkistusten seurauksena, ja iii) EKPJ:n perussäännön artiklan 48.2 mukaiset osuudet.

Pääoma-avaimeen tehdyt muutokset

Ison-Britannian erottua Euroopan unionista 31.1.2020 Englannin pankki ei ole enää osa EKPJ:tä, joten kansallisten keskuspankkien osuudet EKP:n pääoman jakoperusteessa muuttuivat. Muutokset on esitetty jäljempänä olevassa taulukossa, ja ne tulivat voimaan 1.2.2020. Suomen Pankin osuus EKP:n pääomasta kasvoi 1,2708 prosentista 1,4939 prosenttiin ja tase-erä 8.1 ”Osuudet EKP:ssä” kasvoi 159,1 milj. eurosta 165,3 milj. euroon.

EKP:n pääomaan sovellettava jakoperuste	31.1.2020 asti, %	1.2.2020 alkaen, %
Belgian keskuspankki	2,5280	2,9630
Saksan keskuspankki	18,3670	21,4394
Viron keskuspankki	0,1968	0,2291
Irlannin keskuspankki	1,1754	1,3772
Kreikan keskuspankki	1,7292	2,0117
Espanjan keskuspankki	8,3391	9,6981
Ranskan keskuspankki	14,2061	16,6108
Italian keskuspankki	11,8023	13,8165
Kyproksen keskuspankki	0,1503	0,1750
Latvian keskuspankki	0,2731	0,3169
Liettuan keskuspankki	0,4059	0,4707
Luxemburgin keskuspankki	0,2270	0,2679
Maltan keskuspankki	0,0732	0,0853
Alankomaiden keskuspankki	4,0677	4,7662
Itävallan keskuspankki	2,0325	2,3804
Portugalin keskuspankki	1,6367	1,9035
Slovenian keskuspankki	0,3361	0,3916
Slovakian keskuspankki	0,8004	0,9314
Suomen Pankki	1,2708	1,4939
Eurojärjestelmä yhteensä	69,6176	81,3286
Bulgarian keskuspankki	0,8511	0,9832
Tšekin keskuspankki	1,6172	1,8794
Tanskan keskuspankki	1,4986	1,7591
Kroatian keskuspankki	0,5673	0,6595
Unkarin keskuspankki	1,3348	1,5488

EKP:n pääomaan sovellettava jakoperuste	31.1.2020 asti, %	1.2.2020 alkaen, %
Puolan keskuspankki	5,2068	6,0335
Romanian keskuspankki	2,4470	2,8289
Ruotsin keskuspankki	2,5222	2,9790
Englannin Pankki	14,3374	–
Euroalueeseen kuulumattomat kansalliset keskuspankit yhteensä	30,3824	18,6714
Yhteensä	100,0000	100,0000

EKP:n oma pääoma

EKP:n merkitty pääoma on 10 825 milj. euroa. Merkityn pääoman määrä ei muuttunut Englannin pankin lähdettyä EKPJ:stä. Englannin pankin 14,3 prosentin merkintäosuus EKP:n pääomasta on jaettu euroalueen ja sen ulkopuolisten kansallisten keskuspankkien kesken.

EKP:n maksetun pääoman määrä ei sekään muuttunut vuonna 2020 vaan oli edelleen 7 659 milj. euroa, sillä kansalliset keskuspankit velvoitettiin kattamaan Englannin pankin aiemmin maksama pääoma (58 milj. euroa). Suomen Pankki maksoi 3.2.2020 EKP:lle 1,7 milj. euroa. Euroalueen kansallisten keskuspankkien merkintäosuudet EKP:n pääomasta kasvoivat Englannin Pankin lähdettyä EKPJ:stä. Ne maksavat osuutensa kokonaisuudessaan kahdessa vuosierässä. ¹¹⁾ Suomen Pankin siirtosummat EKP:lle ovat 11,2 milj. euroa vuosina 2021 ja 2022.

8.2 Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset

Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset -erä sisältää Suomen Pankin EKP:lle siirtämän valuuttavaranto-osuuden. Siirto tehtiin eurojärjestelmään siirtymisen yhteydessä. EKPJ:n perussäännön artiklan 30.2 nojalla valuuttavaranto-osuudet vahvistetaan suhteessa keskuspankin osuuksiin EKP:n merkitystä pääomasta. Saamisille maksetaan viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa, joka lasketaan päivittäin, lukuun ottamatta korotonta kultavarantoa.

Suomen Pankin siirtämiä valuuttavarantoja vastaavat saamiset muuttuivat hieman, kun a) euroalueen kansallisten keskuspankkien (jotka ovat siirtäneet valuuttavarantoja EKP:lle) osuus EKP:n merkitystä pääomasta kasvoi Englannin keskuspankin lähdettyä EKPJ:stä ja b) EKP:n neuvosto päätti supistaa näiden keskuspankkien siirrettäväksi tulevaa määrää suhteessa pääomaosuuteen niin, että siirrettyjen valuuttavarantojen kokonaismäärä jää ennalleen. Suomen Pankin saaminen siis kasvoi hieman, 736,4 milj. eurosta 741,1 milj. euroon, ja ero maksettiin EKP:lle 3.2.2020.

8.3 Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset

Tase-erä sisältää saamisen, joka syntyy, kun Suomen Pankin setelistön määrä oikaistaan pääoma-avaimen mukaiseksi, ja velan, joka liittyy EKP:lle kohdistettuun 8 prosentin osuuteen setelistöstä. Sekä saamisen että velan vastakirjaukset ovat taseen vastattavaa-puolen erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. [12\)](#)

Tase-erän koko oli tilikauden lopussa 6 871,6 milj. euroa (4 908,0 milj. euroa vuonna 2019). Erän kasvu johtui siitä, että Suomen Pankin liikkeeseen laskemien setelien määrä kasvoi 3,4 % liikkeessä olleiden eurosetelien kokonaismäärän kasvaessa 11,7 % vuodesta 2019. Näille saamisille kertyy päivätasolla laskettavaa, viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa.

8.4 Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto) tai vastattavaa-puolen erä muut velat eurojärjestelmän sisällä (netto)

Muut saamiset/velat eurojärjestelmän sisällä (netto)	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
TARGET2-järjestelmään liittyvät velat EKP:lle / saamiset EKP:ltä (ml. eurojärjestelmässä pidettävien kirjeenvaihtajapankkitilien saldot)	49 467,7	57 067,1	-7 599,4
Rahoitustulon netto-osuus	-398,3	-292,9	-105,4
EKP:n ennakkovoitonjakoon liittyvät saamiset EKP:ltä	23,1	26,1	-3,0
Muut saamiset/velat eurojärjestelmän sisällä yhteensä (netto)	49 092,6	56 800,3	-7 707,7

Erän suuruus oli 49 092,6 milj. euroa 31.12.2020, ja se koostui kolmesta tekijästä: 1) EKP:n ja EKPJ:n kansallisten keskuspankkien TARGET2-järjestelmän kautta toimittamiin ja vastaanottamiin maksuihin liittyvät Suomen Pankin saamiset EKP:hen nähden sekä eurojärjestelmän keskuspankeissa pidettävien kirjeenvaihtajapankkitilien saldot, 2) rahoitustulon yhteenlaskennasta ja jakamisesta eurojärjestelmässä aiheutuvat saamiset/velat EKP:hen nähden sekä 3) ne Suomen Pankin saamiset EKP:hen nähden, jotka johtuvat EKP:n ennakkovoitonjaosta ja mahdollisista muista saamisista tai palautettavista määristä.

TARGET2-järjestelmän kautta toimitettuihin nettomääräisiin maksuihin liittyvä nettosaaminen vuoden lopussa oli 49 467,7 milj. euroa. Erälle kertyvä korko perustuu viimeisimpään saatavilla olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation marginaalikorkoon, ja se lasketaan päivittäin.

Vuotuisesta rahoitustulon yhteenlaskennasta ja jakamisesta eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien kesken aiheutui vuoden lopussa -398,3 milj. euron velka EKP:lle (ks. tuloslaskelman liitetietojen kohta ”Rahoitustulon netto-osuus”).

EKP:n neuvoston päätöksellä EKP jakoi euroalueen kansallisille keskuspankeille ennakkovoitonjakona 1 260 milj. euroa vuodelta 2020 (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”EKP:n ennakkovoitonjako”). Suomen Pankin osuus jaettavasta summasta oli 23,1 milj. euroa 31.12.2020 (ks. tuloslaskelman erä ”Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista”).

9. Muut saamiset

Tase-erä sisältää Suomen Pankin hallussa olevat eurokolikot, käyttöomaisuuden ja sijoitusomaisuuden (osakkeet ja osuudet). Tase-erään sisältyvät taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät, siirtosaamiset ja muut saamiset sekä eläkerahaston omaisuuserät, jotka koostuvat kokonaisuudessaan kiinteistöistä.

Aineellinen käyttöomaisuus			
Kirjanpitoarvo	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Maa-alueet	7,2	8,5	-1,3
Rakennukset	75,2	83,9	-8,7
Koneet ja kalusto	10,9	11,1	-0,3
Taide- ja numismaattinen kokoelma	0,6	0,6	-
Yhteensä	93,8	104,0	-10,2

Aineeton käyttöomaisuus			
Kirjanpitoarvo	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Tietojärjestelmät	6,8	7,0	-0,2
Yhteensä	6,8	7,0	-0,2

Muu omaisuus ja saamiset (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Euroalueen metalliraha	44,5	33,4	11,1
Osakkeet ja osuudet	22,6	22,7	-0,0
Eläkerahaston kiinteistöt	12,1	12,8	-0,8
Siirtosaamiset	425,6	379,6	46,0
Taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät	18,0	28,9	-10,9
Muut saamiset	1,1	2,3	-1,1
Yhteensä	524,0	479,7	44,3

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Tase-erä sisältää pääoma-avaimen mukaisen, EKP:n osuudella oikaistun Suomen Pankin osuuden liikkeessä olevien euroseteleiden kokonaismäärästä.

Vuonna 2020 liikkeessä olleiden eurosetelien yhteenlaskettu arvo kasvoi 11,7 %. Jakoperusteen mukaan Suomen Pankin osuus liikkeessä olevista euroseteleistä oli vuoden 2020 lopussa arvoltaan 24 243,3 milj. euroa (vuoden 2019 lopussa 21 711,6 milj. euroa). Suomen Pankin liikkeeseen laskemien eurosetelien kokonaisarvo kasvoi 3,4 % eli 17 371,6 milj. euroon vuonna 2020 (edellisvuonna 16 803,6 milj. euroa). Määrä oli pienempi kuin jakoperusteen mukaan kohdistetun osuuden kokonaisarvo ja erotus eli 6 871,6 milj. euroa (4 908,0 milj. euroa vuonna 2019) on kirjattu vastaavaa-puolen alaerään ”Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset”.

Liikkeessä olevat setelit (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
5 euroa	74,9	77,9
10 euroa	-101,9	-94,1
20 euroa	3 281,1	3 263,6
50 euroa	12 285,6	11 661,3
100 euroa	-1 163,0	-1 117,2
200 euroa	738,3	654,5
500 euroa	2 256,6	2 357,5
Eurosetelit yhteensä	17 371,6	16 803,6
ECB issue -luku	-2 108,0	-1 887,8
CSM-luku	8 979,6	6 795,9
Pääoma-avaimen mukainen liikkeessä olevat setelistö	24 243,3	21 711,6

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	31.12.2020 Milj. EUR	31.12.2019 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	89 190,3	65 126,6	24 063,7
Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)	21 673,8	25 276,1	-3 602,3
Määräaikaistalletukset	-	-	-
Käänteiset hienosäätöoperaatiot	-	-	-
Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset	-	-	-
Yhteensä	110 864,1	90 402,7	20 461,4

2.1 Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)

Sekkitileillä ovat vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten varantotalletuksista koostuvat saamiset. Vähimmäisvarantotalletuksille on 1.1.1999 lähtien maksettu kulloiseenkin eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa. Kesäkuusta 2014 lähtien vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävälle pankkien varantotalletuksille on maksettu joko nollakorkoa tai talletusmahdollisuuden korkoa sen mukaan, kumpi näistä on matalampi.

EKP:n neuvosto päätti 30.10.2019, että varannoille maksettava korko on kaksiportainen. Päätöksen mukaan osa luottolaitosten ylimääräisestä likviditeetistä – eli vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävistä varantotalletuksista – jätetään talletusmahdollisuuteen sovellettavan negatiivisen koron soveltamisalan ulkopuolelle. Tälle osalle maksettava vuosikorko on 0 %. Negatiivisesta talletuskorosta vapautettujen vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävien talletusten määrä vuoden lopussa – eli vapautettava osa – laskettiin kertomalla pankin vähimmäisvarantovelvoitteet kertoimella 6. ¹³⁾ Vapauttamattoman osan korko on edelleen joko nollakorko tai EKP:n talletuskorko sen mukaan, kumpi niistä on matalampi.

2.2 Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)

Talletusmahdollisuus on eurojärjestelmän maksuvalmiusjärjestelmän likviditeettiä vähentävä osa, johon pankit voivat tehdä yön yli -talletuksia ennalta määrätyllä korolla.

2.3 Määräaikaistalletukset

Yksi tapa toteuttaa likviditeettiä vähentäviä hienosäätöoperaatioita on kerätä määräaikaistalletuksia.

2.4 Käänteiset hienosäätöoperaatiot

Käänteisillä hienosäätöoperaatioilla pyritään tasaamaan suuria likviditeetin yli- tai alimääriä.

2.5 Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset

Erä sisältää vastapuolten talletukset tilanteissa, joissa vastapuolen toimittamien vakuuksien markkina-arvo jää alle määritetyn kynnsarvon.

3. Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2020 euromääräisiä velkoja euroalueen luottolaitoksille.

4. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat julkiselle sektorille (5 600,0 milj. euroa) ja muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille (8,0 milj. euroa).

5. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Tase-erässä ovat kansainvälisten organisaatioiden ja euroalueen ulkopuolella sijaitsevien pankkien tilien saldot Suomen Pankissa (2 523,4 milj. euroa) sekä repoluottoja (219,9 milj. euroa).

6. Valuuttamääräiset velat euroalueelle

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2020 valuuttamääräisiä velkoja euroalueelle.

7. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2020 valuuttamääräisiä velkoja euroalueen ulkopuolelle.

8. IMF:n myöntämien erityisten nosto-oikeuksien vastaerä

Tase-erä on erityisten nosto-oikeuksien (vrt. vastaavaa-puolen erä) vastaerä. Alun perin erityiset nosto-oikeudet ja niiden vastaerä olivat yhtä suuret. SDR-määräisen kaupankäynnin seurauksena Suomen Pankin erityisiin nosto-oikeuksiin liittyvät saamiset olivat vuoden 2020 lopussa pienemmät kuin niiden vastaerä taseen velkapuolella. Velkapuolen vastaerän suuruus on 1 189,5 milj. SDR, joka pysyy muuttumattomana. Taseessa erä esitetään euromääräisenä ja arvostettuna 31.12.2020 kurssiin (1 402,0 milj. euroa).

9. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Eurojärjestelmän sisäiset velat ja saamiset on eritelty taseen vastaavaa-puolen erän ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset” liitetiedoissa.

10. Muut velat

Tase-erä muodostuu siirtovelloista, ostovelloista ja muista velloista. Siirtovelkoihin lasketaan mm. tilinpäätöksen yhteydessä kirjattavia siirtyviä eriä sekä repoluottojen ja pitkäaikaisten rahoitusoperaatioiden korkovelkoja. Muissa velloissa on mm. arvonlisäverotilityksiin ja ennakonpidätyksiin liittyviä velkoja sekä maksuun menossa olevia palkkoja ja eläkkeitä.

Muut velat (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Siirtovelat	132,7	47,6	85,1
Ostovelat	0,0	1,3	-1,3
Muut velat	0,3	-1,8	2,1
Yhteensä	133,0	47,1	85,9

11. Arvonmuutostilit

Tase-erässä ovat valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot. Lisäksi tase-erä sisältää maa-alueiden ja rakennusten arvonkorotukset sekä vuoden 1999 kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot.

Arvonmuutostilit (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Kulta	2 044,9	1 745,7	299,2
Valuutat:			
USD	335,9	865,7	-529,7
GBP	17,9	59,9	-42,0
JPY	95,5	123,6	-28,2
SDR	–	12,4	-12,4
Muut valuutat	0,2	0,2	0,0
Arvopaperit	130,9	81,1	49,8
Rahastosijoitukset	109,6	229,2	-119,6
Muut arvonkorotukset	141,2	150,1	-8,8
Yhteensä	2 876,1	3 267,9	-391,7

12. Varaukset

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Vuoden 2020 lopussa varausten yhteismäärä on 5 236,5 milj. euroa. Varaukset koostuvat yleisvarauksesta, reaaliarvovarauksesta, eläkevarauksesta sekä valuuttakurssi- ja hintaerovarauksesta.

Kaikkien osallistuvien jäsenvaltioiden kansalliset keskuspankit tekivät vuonna 2018 rahapoliittisiin operaatioihin sisältyvien luottoriskien varalta varaukset, joita muutettiin vuonna 2019. Varauksista käytettiin 64 milj. euroa kattamaan tappioita sen jälkeen, kun vuonna 2020 oli myyty erään eurojärjestelmän kansallisen keskuspankin hallussa olleet, yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa (CSPP) hankitut arvoltaan alentuneet arvopaperit. Tästä summasta 1,1 milj. euroa katettiin Suomen Pankin vuonna 2019 tekemästä varauksesta.

Kansallisten keskuspankkien tekemistä varauksista jäi realisoituneen tappion kattamisen jälkeen käyttämättä yhteensä 26 milj. euroa. Summa on kirjattu keskuspankkien tuloslaskelmiin suhteessa niiden merkitsemiin osuuksiin EKP:n pääomasta vuonna 2018 (vuosi, jolloin ensimmäinen arvonalentuminen tapahtui). Suomen Pankin osuus summasta oli 0,5 milj. euroa.

Eläkevaraus on tehty eläkevastuun kattamiseksi. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 556,0 milj. euroa, ja tästä on katettu 104,7 % eli 582,4 milj. euroa. Eläkevarauksen muutos tilikauden aikana koostuu tehdystä arvonkorotusrahaston purusta, -0,4 milj. euroa, ja eläkerahaston tappiosta, -6,4 milj. euroa, joka katettiin eläkevarausta purkamalla. Vuoden 2020 lopussa eläkevarauksen katteeksi oli korvamerkitty kiinteistöjä 12,1 milj. euron arvosta (ks. taseen liitetietojen kohta ”Muut saamiset”). Eläkevarauksen muun osan katteeksi (570,3 milj. euroa) ei ole korvamerkitty määrättyjä varoja, vaan niitä hallinnoidaan osana pankin rahoitusvarallisuutta.

Varaukset (Milj. EUR)	Varaukset yhteensä 31.12.2018	Varausten muutos 2019	Varaukset yhteensä 31.12.2019	Varausten muutos 2020	Varaukset yhteensä 31.12.2020
Valuuttakurssi- ja hintaerovaraus	809	24	833	331	1 164
Yleisvaraus	1 795	50	1 845	100	1 945
Reaaliarvovaraus	1 433	55	1 488	57	1 545
Eläkevaraus	596	-7	589	-7	582
Varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta	3	-1	2	-2	-
Yhteensä	4 636	120	4 757	480	5 237

13. Oma pääoma ja rahastot

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto. Suomen Pankista annetun lain 21 pykälän mukaan tappio on katettava vararahastosta, jos pankin tilinpäätös on tappiollinen. Siltä osin kuin vararahasto ei riitä, tappio voidaan jättää kattamatta toistaiseksi. Seuraavien vuosien voitto on ensisijaisesti käytettävä kattamatta jääneiden tappioiden kattamiseen.

Oma pääoma (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Kantarahasto	840,9	840,9	-
Vararahasto	2 031,8	1 900,0	131,8
Yhteensä	2 872,7	2 741,0	131,8

14. Tilikauden voitto

Tilikauden 2020 voitto oli 142,0 milj. euroa.

Tilikauden tulos (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Voitonjako valtiolle	100,0	188,0	-88,0
Suomen Pankin osuus voitosta (siirretään vararahastoon)	42,0	131,8	-89,7
Yhteensä	142,0	319,8	-177,7

Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuoliset vastuut (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
Futuurisopimukset		
Ostosopimusten nimellisarvo	–	69,4
Myyntisopimusten nimellisarvo	–	–
FX-swap-sopimusten markkina-arvo	-0,0	3,8
Kiinteistörahastoihin tehdyt sijoitussopimukset	50,0	50,0
Arvopaperilaina	744,6	37,0

Suomen Pankki lainaa EKP:n neuvoston päätösten mukaisesti osto-ohjelmaomistuksiaan. Lainattavissa ovat Suomen Pankin omistukset katetuissa velkakirjoissa sekä yrityssektorin ja julkisen sektorin velkakirjoissa. Lisäksi Suomen Pankki lainaa myös omaan sijoitusvarallisuuteensa kuuluvia arvopapereita. Arvopaperilainaustapahtumat, joissa ei ole käteisvakuuksia, kirjataan vuoden lopussa taseen ulkopuolisille tileille.¹⁴⁾ Tällaisia lainaustapahtumia oli avoinna 745 milj. euron arvosta 31.12.2020 (37 milj. euroa 31.12.2019).

-
- 1) EKP:n neuvosto lisäsi 10.12.2020 kolmanteen sarjaan kolme uutta operaatiota, jotka toteutetaan vuoden 2021 kesä- ja joulukuun välisenä aikana.
 - 2) EKP:n neuvosto päätti 30.4.2020, että erityinen korkojakso alkaa 24.6.2020 ja päättyy 23.6.2021. EKP:n neuvosto päätti 10.12.2020 pidentää tätä jaksoa 12 kuukaudella eli 23.6.2022 saakka.
 - 3) EKP:n neuvosto päätti 10.12.2020 myös lisätä pandemiaan liittyvään pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjaan neljä uutta operaatiota vuonna 2021.
 - 4) Päätös EKP/2009/16, annettu 2. päivänä helmikuuta 2009, katettujen joukkovelkakirjalainojen osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 175, 4.7.2009, s. 18); päätös EKP/2011/17, annettu 3. päivänä marraskuuta 2011, katettujen joukkovelkakirjalainojen toisen osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 297, 16.11.2011, s. 70) sekä päätös EKP/2014/40, annettu 15. päivänä lokakuuta 2014, katettujen joukkovelkakirjalainojen kolmannen osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 335, 22.11.2014, s. 22), sellaisena kuin se on muutettuna.
 - 5) Päätös EKP/2010/5, annettu 14. päivänä toukokuuta 2010, arvopaperimarkkinoita koskevan ohjelman perustamisesta (EUVL L 124, 20.5.2010, s. 8).
 - 6) Päätös EKP/2015/10, annettu 4. päivänä maaliskuuta 2015, julkisen sektorin omaisuuserien osto-ohjelmasta jälkimarkkinoilla (EUVL L 121, 14.5.2015, s. 20), sellaisena kuin se on muutettuna.
 - 7) Päätös EKP/2016/16, annettu 1. päivänä kesäkuuta 2016, yrityssektorin osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 157, 15.6.2016, s. 28), sellaisena kuin se on muutettuna.
 - 8) Omaisuuserien osto-ohjelman muodostavat kolmas katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP3), omaisuusvakuudellisten arvopaperien osto-ohjelma (ABSPP), julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma (PSPP) sekä yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelma (CSPP). Osto-ohjelmista kerrotaan tarkemmin EKP:n verkkosivuilla (<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>).
 - 9) PEPP-ohjelmasta kerrotaan tarkemmin EKP:n verkkosivuilla (<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/pepp/html/index.en.html>).
 - 10) Markkina-arvot ovat suuntaa-antavia ja perustuvat markkinahintoihin. Jos markkinahintaa ei ole saatavilla, markkina-arvo on arvioitu eurojärjestelmän sisäisiä malleja käyttäen.
 - 11) EKP:n maksettu pääoma kasvaa näin ollen 7 659 milj. eurosta ensin 8 270 milj. euroon vuonna 2021 ja sitten 8 880 milj. euroon vuonna 2022.
 - 12) Euroseteleiden liikkeeseenlaskua koskevien eurojärjestelmän tilinpäätöskäytäntöjen mukaan liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta kohdistetaan kuukausittain EKP:lle 8 %. Jäljelle jäävä 92 prosentin osuus kohdistetaan kansallisille keskuspankeille niin ikään kuukausittain siten, että kukin keskuspankki esittää taseessaan liikkeeseen lasketuista euroseteleistä osuuden, joka vastaa pankin maksamaa osuutta EKP:n pääomasta. Kansalliselle keskuspankille tämän käytännön mukaisesti kohdistettujen euroseteleiden arvon ja liikkeeseen laskettujen euroseteleiden arvon välinen erotus kirjataan erään ”Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset/nettovelat”.
 - 13) EKP:n neuvosto voi muuttaa kerrointa ylimääräisen likviditeetin määrään muuttuessa.
 - 14) Arvopaperilainauspahtumissa saadut käteisvakuudet kirjataan tasetileille (ks. taseen vastattavaa puolen liitetietojen kohta 3, ”Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille”, ja kohta 5, ”Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle”). Tällaisia lainoja ei ollut 31.12.2020.

Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	91,2	114,2	-23,0
Tuotot diskonttopapereista	0,1	0,2	-0,1
Korkotuotot talletuksista	0,3	2,2	-1,9
Osingot	20,5	–	20,5
Muut korkotuotot	4,3	19,9	-15,6
Yhteensä	116,3	136,5	-20,2

Euromääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	0,0	0,5	-0,5
Korkotuotot talletuksista	0,0	0,0	0,0
Muut korkotuotot	6,4	7,4	-1,0
Yhteensä	6,4	7,9	-1,5

Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueelta (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	4,7	7,8	-3,1
Korkotuotot talletuksista	3,2	0,3	2,9
Yhteensä	7,9	8,1	-0,2

Euromääräiset korkotuotot euroalueelta (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkotuotot kuponkipapereista	-0,1	-1,9	1,8
Tuotot diskonttopapereista	2,0	-0,4	2,5
Korkotuotot talletuksista	–	0,0	-0,0
Osingot eurosijoituksista	8,8	21,8	-13,0
EKPJ-erien korkotuotot	–	–	–
Korkotuotot rahapolitiikan luotoista	–	–	–
Korkotuotot rahapolitiikan arvopapereista	233,3	226,1	7,3
Negatiivisista koroista johtuvat korkotuotot luottolaitosten talletuksista	428,3	387,5	40,7
Muut korkotuotot	53,9	11,1	42,8
Yhteensä	726,2	644,1	82,0

Korkotuotot yhteensä (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta	116,3	136,5	-20,2
Euromääräiset korkotuotot euroalueen ulkopuolelta	6,4	7,9	-1,5
Valuuttamääräiset korkotuotot euroalueelta	7,9	8,1	-0,2
Euromääräiset korkotuotot euroalueelta	726,2	644,1	82,0
Yhteensä	856,8	796,7	60,1

2. Korkokulut

Valuuttamääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkokulut talletuksista	-0,0	-0,2	0,2
Muut korkokulut	-3,0	-15,6	12,6
Yhteensä	-3,1	-15,8	12,7

Euomääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkokulut talletuksista	–	-0,0	0,0
Muut korkokulut	-0,0	-0,0	-0,0
Yhteensä	-0,0	-0,0	-0,0

Valuuttamääräiset korkokulut euroalueelle (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Muut korkokulut	-0,0	–	-0,0
Yhteensä	-0,0	–	-0,0

Euomääräiset korkokulut euroalueelle (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Korkokulut rahapolitiikan luotoista	-119,4	-24,9	-94,5
Muut korkokulut	-3,2	-0,7	-2,5
Yhteensä	-122,6	-25,6	-97,0

Korkokulut yhteensä (milj. EUR)	2020	2019	Muutos
Valuuttamääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle	-3,1	-15,8	12,7
Euomääräiset korkokulut euroalueen ulkopuolelle	-0,0	-0,0	-0,0
Valuuttamääräiset korkokulut euroalueelle	-0,0	–	-0,0
Euomääräiset korkokulut euroalueelle	-122,6	-25,6	-97,0
Yhteensä	-125,7	-41,4	-84,3

3. Korkokate

Korkokate (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019	Muutos
Korkotuotot			
Korkotuotot rahoitusvarallisuudesta	195,2	183,1	12,1
Korkotuotot rahapolitiikan eristä	661,6	613,6	48,0
Korkotuotot EKPJ-saamisista	–	–	–
Yhteensä	856,8	796,7	60,1
Korkokulut			
Korkokulut rahoitusvarallisuudesta	-6,3	-16,5	10,2
Korkokulut rahapolitiikan eristä	-119,4	-24,9	-94,5
Korkokulut EKPJ-veloista	–	–	–
Yhteensä	-125,7	-41,4	-84,3
KORKOKATE	731,1	755,3	-24,2

4. Valuuttakurssierot

Erä sisältää valuuttamääräisten erien myynnistä realisoituneet valuuttakurssivoitot ja -tappiot. Vuonna 2020 tällaisia voittoja kirjattiin 36,5 milj. euroa.

5. Arvopapereiden hintaerot

Erä sisältää arvopapereiden myynnistä realisoituneet voitot ja tappiot. Vuonna 2020 arvopapereista realisoitui 310,7 milj. euroa myyntivoittoa.

6. Valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot

Erä sisältää valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot. Jokaista arvopaperilajia ja valuuttaa tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Vuonna 2020 valuutoista kirjattiin 14,9 milj. euroa arvostustappioita. Arvopapereista kirjattiin arvostustappioita 1,1 milj. euroa.

7. Valuuttakurssi- ja hintaerovarauksen muutos

Valuuttakurssi- ja hintaeromuutoksista realisoituneilla nettovoitoilla, yhteensä 331,2 milj. euroa, kartutettiin valuuttakurssi- ja hintaerovaroja tilinpäätöspolitiikan mukaisesti. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

8. Tuotot ja kulut palkkioista ja maksuista

Erä sisältää sijoitustoiminnasta aiheutuneet palkkiot ja maksut.

9. Rahoitustulon netto-osuus

Rahoitustulo (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
Suomen Pankin pooliin lähettämä rahoitustulo	476,5	513,4
Suomen Pankin pääoma-avaimen mukainen rahoitustulo	79,3	206,3
Pääoma-avaimen mukainen rahoitustulon netto-osuus	-397,2	-307,1
Korjaukset aiempina vuosina jaettuun rahoitustuloon	-1,1	14,2
Osuus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta tehdystä varauksesta	1,6	1,3
Yhteensä	-396,7	-291,6

Erä sisältää vuoden 2020 yhteenlasketun rahoitustulon netto-osuuden, josta muodostuu 397,2 milj. euron kulut (edellisvuonna 307,1 milj. euron kulut). Erä sisältää myös Suomen Pankin osuuden erään eurojärjestelmän kansallisen keskuspankin hallussa olleisiin, yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa hankittuihin arvopapereihin liittyvistä realisoituneista tappioista sekä osuuden vuonna 2019 rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta tehdyn varauksen purkamisesta (ks. taseen liitetietojen vastattavaa-puolen kohta 12, ”Varaukset”).

Kunkin eurojärjestelmän kansallisen keskuspankin rahoitustulon määrä määritetään laskemalla sen velkapohjaa vastaavista yksilöitävistä saamisista kertyvät vuotuiset tuotot. Velkapohja koostuu pääasiassa seuraavista eristä: liikkeessä olevat setelit; rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille; EKP:n velkasitoumusten liikkeeseenlaskusta johtuvat kansallisten keskuspankkien velat eurojärjestelmän sisällä; TARGET2-tapahtumista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettovelat; euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät eurojärjestelmän sisäiset nettovelat; kunkin kansallisen keskuspankin kunkin vuosineljänneksen päättyessä kirjaama korko, joka on kertynyt maturiteetiltaan vähintään vuoden mittaisista rahapoliittisista operaatioista johtuvista veloista; eurojärjestelmälle nettotuottoa tuoviin swap-sopimuksiin liittyviä saamia vastaavat velat EKP:lle. Velkapohjaan kuuluvista veloista maksettavat korot on vähennettävä netto-osuuteen laskettavasta rahoitustulosta.

Yksilöitävät saamiset koostuvat pääasiassa seuraavista eristä: rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille; rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit; EKP:lle siirrettyjä valuuttavarantosaamia vastaavat eurojärjestelmän sisäiset saamiset; TARGET2-tapahtumista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettosaamiset; euroseteleiden kohdistamisesta eurojärjestelmän sisällä johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettosaamiset; eurojärjestelmälle nettotuottoja tuoviin EKP:n ja eurojärjestelmän ulkopuolisten keskuspankkien välisiin valuutanvaihtosopimuksiin liittyvät saamiset euroalueen vastapuolilta; kunkin kansallisen keskuspankin vuosineljänneksen päättyessä kirjaama korko, joka on kertynyt maturiteetiltaan vähintään vuoden mittaisista rahapoliittisista operaatioista johtuvista saamisista; rajoitettu määrä kunkin kansallisen keskuspankin kultavarantoja suhteessa sen osuuteen EKP:n pääoman jakoperusteesta.

Kunkin kansallisen keskuspankin rahoitustulon määrä määritetään laskemalla sen kirjanpitoon kirjatuihin yksilöitävistä saamisista kertyvä todellinen tulo. Tästä poiketen kullasta ei katsota kertyvän tuottoa, ja seuraavista eristä katsotaan kertyvän viimeisimpään saatavilla olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa tuottoa: 1) rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, jotka on ostettu katettujen joukkovelkakirjalainojen osto-ohjelman toteutuksesta 2.7.2009 annetun päätöksen EKP/2009/16 nojalla, 2) rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, jotka on ostettu katettujen joukkovelkakirjalainojen toisen osto-ohjelman toteutuksesta 3.11.2011 annetun päätöksen EKP/2011/17 nojalla, 3) keskus-, alue- tai paikallishallinnon tai tunnustettujen laitosten liikkeeseen laskemat velkapaperit tai julkisten yritysten liikkeeseen laskemat korvaavat velkainstrumentit, jotka on ostettu julkisen sektorin omaisuserien osto-ohjelmasta jälkimarkkinoilla 3.2.2020 annetun päätöksen EKP/2020/9 nojalla tai määräämällisen pandemiaan liittyvän osto-ohjelman toteutuksesta 24.3.2020 annetun päätöksen EKP/2020/17 nojalla. Jos kansallisen keskuspankin yksilöitävien saamisten arvo on suurempi tai pienempi kuin sen velkapohjan arvo, erotus kompensoidaan soveltamalla erotuksen arvoon viimeisintä saatavilla olevaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoa.

Eurojärjestelmän yhteenlaskettu rahoitustulo jaetaan kansallisille keskuspankeille EKP:n merkityn pääoman jakoperusteen mukaisesti. Suomen Pankin rahoitustulon netto-osuus on yhtä kuin Suomen Pankin pooliin lähettämä osuus yhteenlaskettavasta rahoitustulosta (476,5 milj. euroa) miinus Suomen Pankille jakoperusteen mukaisesti kuuluva osuus rahoitustulosta (79,3 milj. euroa).

10. Osuus EKP:n voitosta

EKP jakoi tilikaudelta 2019 voittoa 935 milj. euroa. Tästä tilikaudelle 2020 kirjattu Suomen Pankin osuus oli 17,1 milj. euroa.

11. Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista

Erä sisältää Suomen Pankin osuuden EKP:n ennakkovoitonjakona tilikaudelta 2020 jakamasta SMP-ohjelmaan liittyvän arvopaperisalkun, laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman (APP) ja pandemiaan liittyvän osto-ohjelman (PEPP) tuotoista, 23,1 milj. euroa.

12. Muut tuotot

Erä sisältää Finanssivalvonnan tuottoja 34,8 milj. euroa. Lisäksi erä sisältää kiinteistöjen tuotot, 3,8 milj. euroa, ja kiinteistöjen myynnistä saadut luovutusvoitot, 4,1 milj. euroa, sekä toimitusmaksuja ja palkkioita.

13. Henkilöstökulut

Henkilöstökulut (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
Palkat ja palkkiot	45,8	43,9
Työnantajakorvaukset eläkerahastolle	8,9	8,5
Muut henkilösivukulut	1,9	1,5
Yhteensä	56,6	53,9

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	2020	2019
	Henkilöä	Henkilöä
Suomen Pankki	355	362
Finanssivalvonta	231	226
Yhteensä	586	588

Johtokunnan jäsenille maksetut peruspalkat (EUR)	2020
Olli Rehn	274 550
Marja Nykänen	247 460
Tuomas Välimäki	204 290
Yhteensä	726 300

Johtokunnan jäsenille maksetut luontoisedut (ateria-, puhelin- ja autoetu) olivat yhteensä 41 522,88 euroa.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenen eläke-etuudet määräytyvät Suomen Pankin eläkesäännön mukaisesti ilman erityisehtoja ja samoin edellytyksin ja ehdoin kuin muulle henkilöstölle on eläkesäännössä vahvistettu. Suomen Pankin eläkesääntö on soveltuvien osin julkisten alojen eläkelain (JuEL) mukainen. Toimikautensa päättäneelle johtokunnan jäsenelle voidaan maksaa tulonmenetyksen korvausta, jos henkilö ei voi karenssisäännöksen perusteella vastaanottaa työtehtävää muualta tai jos Suomen Pankista saatu eläke on pienempi kuin tulonmenetyksen korvaus. Tulonmenetyksen täysimääräinen korvaus on 60 % palkasta, ja sitä maksetaan yhden vuoden ajan yhteen sovittaen Suomen Pankista maksettavan eläkkeen kanssa siten, että nämä yhdessä eivät ylitä 60:tä prosenttia palkasta.

14. Eläkerahastomaksu

Suomen Pankki suoritti pankkivaltuuston hyväksymänä Suomen Pankin eläkerahastolle 10 milj. euron eläkerahastomaksun vuonna 2020 eläkerahaston tilikauden alijäämän kattamiseksi.

15. Hallinnolliset kulut

Hallinnolliset kulut (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
Tarvikkeista ja hankinnoista aiheutuvat kulut	0,4	0,5
Koneista ja kalustosta aiheutuvat kulut	7,0	7,1
Kiinteistöistä aiheutuvat kulut	8,5	8,9
Henkilöstösidonnaiset kulut	1,3	4,0
Ostetuista palveluista aiheutuvat kulut	13,7	12,8
Muut hallinnolliset kulut	2,1	2,1
Yhteensä	32,9	35,4

Erään sisältyvät vuokrat, kokous- ja sidosryhmäkulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut ja tarvikkeet. Lisäksi erässä on henkilöstön koulutus-, virkamatka- sekä rekrytointikuluja.

16. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
Rakennukset	3,6	3,4
Koneet ja kalusto	2,5	2,7
Yhteensä	6,1	6,1

Poistot aineettomasta käyttöomaisuudesta (milj. EUR)	31.12.2020	31.12.2019
Tietojärjestelmät	2,8	3,2
Yhteensä	2,8	3,2

17. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 9,0 milj. euroa.

18. Muut kulut

Muista kuluista suurin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

19. Eläkerahaston tuotot

Erään sisältyvät Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan työnantajan osuudet sekä työntekijän osuus maksutulosta, yhteensä 12,4 milj. euroa, sekä 10 milj. euron eläkerahastomaksu. Lisäksi erässä on eläkerahaston kiinteistöjen tuotot, 1,7 milj. euroa.

20. Eläkerahaston kulut

Erään sisältyvät maksetut eläkkeet, 28,8 milj. euroa, hoitokulut ja poistot eläkerahaston hallussa olevasta käyttöomaisuudesta.

21. Varausten muutos

Erään sisältyvät reaaliarvovarauksen lisäys, 57 milj. euroa, ja yleisvarauksen lisäys, 100 milj. euroa. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

22. Tilikauden tulos

Tilikauden 2020 tulos oli 142,0 milj. euroa. Johtokunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta siirretään 100,0 milj. euroa käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilinpäätöksen liitteet

31.12.2020

Milj. euroa	31.12.2020	31.12.2019
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo		
Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) ¹	22,4 (1,96 %)	22,4 (1,96 %)
Asunto-osakkeet	0,2	0,2
Muut osakkeet ja osuudet	0,0	0,1
Yhteensä	22,6	22,7
Laskennallinen osuus arvopaperikeskuksen rahastosta		
	0,3	0,3
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu		
Suomen Pankin eläkevastuu ²	556,0	554,9
– tästä varauksilla katettu	582,4	589,2
Suomen Pankin huoltokonttori		
Talletukset	–	0,2
Luotot	–	0,1

¹ Suluissa Suomen Pankin suhteellinen omistusosuus BIS:n liikkeessä olevista osakkeista.

² Vuoden 2020 eläkevastussa on mukana 1.1.2021 annettava indeksikorotus eläkkeiden ja vapaakirjojen osalta.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961/2006	52 108
	Rauhankatu 19	1954/1981	40 487
	Snellmaninkatu 6 ¹	1857/1892/2001	23 600
	Snellmaninkatu 2 ¹	1901/2003	3 225
	Ramsinniementie 34	1920/1983/1998	4 800
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 230
Vantaa	Turvalaaksontie 1	1979	334 243
Inari	Saariseläntie 9	1968/1976/1998	6 100

¹ Siirretty vuoden 2002 alussa Suomen Pankin eläkerahaston omaisuudeksi.

Riskienhallinnan liitetiedot

31.12.2020

Rahoitusvarallisuuden sijoitustoiminnan riskienhallinta ja riskienvalvonta

Sijoitustoimintaan kohdistuu riskejä, joita riskienhallinnan avulla pyritään tunnistamaan, mittaamaan ja rajoittamaan. Suomen Pankissa käytetään riskienhallinnassa yleisesti sovellettavia menetelmiä, markkina- ja luottoriskimalleja sekä herkkyyssanalyseja.

Suomen Pankin sijoitustoiminnan riskienhallinnasta vastaavat hallinto-osaston riskienvalvonnan ja ulkoisen laskennan toimisto ja markkinaoperaatiot-osasto yhteistyössä. Sijoitustoiminnan riskienvalvonta sekä tuotto- ja riskiraportointi ovat hallinto-osaston riskienvalvonnan ja ulkoisen laskennan toimiston vastuulla.

Sijoitustoiminnan riskeistä raportoidaan sijoitustoiminnan operatiiviseen työhön osallistuville päivittäin ja johtokunnalle kuukausittain. Sijoitustuottojen kehityksestä raportoidaan kuukausittain sijoitustoiminnalle ja sijoitustoiminnasta vastaavalle johtokunnan jäsenelle. Markkinatoimikunta käsittelee sijoitustoiminnan tuottokehitystä neljännesvuosittain sijoitustoiminnasta vastaavan johtokunnan jäsenen johdolla. Johtokunta käsittelee riskejä ja tuottoja puolivuositin. Rajoiterikkomuksista raportoidaan välittömästi. Kokonaisrahoitusriskiraportti esitetään johtokunnassa neljännesvuosittain.

Rahoitusvarallisuuden sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan päätöksentekorakenne sekä erilliset riskikomiteat

Rahoitusvarallisuuden sijoitustoimintaan ja riskienhallintaan liittyviä päätöksiä tehdään Suomen Pankin johtokunnassa, markkinatoimikunnassa sekä operatiivisissa kysymyksissä myös sijoitusryhmässä ja riskiryhmässä.

Suomen Pankin johtokunta päättää sijoitustoiminnan päämääristä ja sijoituspolitiikasta sekä riskienhallinnan ja vastuullisen sijoittamisen periaatteista. Johtokunnassa päätettäviä asioita ovat muun muassa oman rahoitusvarallisuuden ja valuuttavarannon koko, valuuttavarannon valuuttajakauma, pitkäaikainen sijoitustoiminta, korkosijoitusvarallisuuden sijoitusluokittainen strateginen allokatio, korkosijoitustoiminnan sijoitusluokittaiset sallitut vaihteluvälit sekä korko- ja luottoriskin taso. Johtokunta määrittää myös luottoriskilimiittien enimmäismäärät.

Markkinatoimikunta päättää johtokunnan asettamissa rajoissa rahoitusvarallisuuden sijoittamiseen ja riskienhallintaan liittyvistä yksityiskohdista. Se päättää muun muassa vastapuoli- ja liikkeeseenlaskijakriteereistä sekä tarkemmista luottoriskilimiiteistä. Markkinatoimikunnan puheenjohtajana ja päätöksentekijänä toimii Suomen Pankin omista sijoituksista vastuussa oleva johtokunnan jäsen.

Sijoitusryhmän ja riskiryhmän työskentelyssä pääpaino on asioiden valmistelussa päätöksentekoelinten käsittelyyn. Lisäksi sijoitusryhmä toimii markkinaoperaatiot-osaston sisäisenä päätöksentekoelimenä sekä sijoituslinjan ja riskienvalvontalinjan yhteisten asioiden koordinointielimenä. Uusista kaupankäynnin vastapuolista päätetään pääsääntöisesti sijoitusryhmässä ja joissakin poikkeustapauksissa markkinatoimikunnassa. Markkinaoperaatiot-osaston osastopäällikkö on sijoitusryhmän puheenjohtaja ja päätöksentekijä. Riskiryhmän puheenjohtajana ja päätöksentekijänä toimii hallinto-osaston riskienvalvonnan ja ulkoisen laskennan toimiston päällikkö.

Suomen Pankissa on taloudellisten riskien komitea, jonka tehtävänä on rahoituserien hallintatoiminnoista riippumattomasti tukea johtokuntaa valvomalla ja arvioimalla Suomen Pankin taseeseen kohdistuvia taloudellisia riskejä. Komitea ei ole päätöksentekoelin vaan antaa suosituksia ja vie tarvittaessa asioita johtokunnan tiedoksi ja päätettäväksi. Komitean puheenjohtajana toimii riskienvalvonnasta vastaava johtokunnan jäsen.

Taloudellisten riskien komitean lisäksi Suomen Pankissa on myös operatiivisten ja kyberturvallisuusriskien komitea. Tämän komitean tehtävänä on arvioida Suomen Pankin operatiivisten riskien ja kyberturvallisuuden riskienhallinnan tasoa sekä antaa ohjeita ja suosituksia riskienhallinnan kehittämiseksi. Samoin kuin taloudellisten riskien komitea operatiivisten ja kyberturvallisuusriskien komitea ei ole päätöksentekoelin vaan antaa suosituksia ja vie tarvittaessa asioita johtokunnan tiedoksi ja päätettäväksi. Operatiivisten ja kyberturvallisuusriskien komitean puheenjohtajana toimii riskienvalvonnasta vastaava johtokunnan jäsen.

Riskitunnuslukuja ja jakaumia

Suomen Pankin rahoitusvarallisuuteen kuuluvien velkakirjojen ja talletusten luottoluokitusjakauma¹

Luottoluokitus	31.12.2020 Milj. euroa	31.12.2019 Milj. euroa
AAA	1 342	1 952
AA+	2 376	2 930
AA	212	453
AA-	111	94
A+	1 296	1 410
A	191	204
A-	67	76
BBB+	60	54
BBB	-	-
BBB-	5	-
Alle BBB-	-	-
Luottoluokittelemattomat	56	-
Yhteensä	5 716	7 173

¹ Katetut joukkolainat on luokiteltu velkakirjan oman luottoluokituksen perusteella, ei liikkeeseenlaskijan luottoluokituksen perusteella. Japanin keskuspankki käsitellään valtion luottoluokituksen mukaan.

Pyöritysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

**Suomen Pankin rahoitusvarallisuuteen kuuluvien
velkakirjojen ja talletusten jakautuminen
liikkeeseenlaskijan/vastapuolen kotimaan perusteella
(markkina-arvon mukaan)**

Maa tai alue (milj. euroa)	31.12.2020	31.12.2019
Euroalue	266	917
Alankomaat	67	100
Suomi	61	26
Itävalta	60	74
Saksa	56	501
Ranska	22	215
Muu Eurooppa	832	1 047
Ruotsi	320	466
Iso-Britannia	244	293
Norja	151	155
Tanska	102	111
Sveitsi	16	22
Amerikka	3 102	3 701
Yhdysvallat	2 491	2 920
Kanada	612	781
Aasian ja Tyynenmeren alue	1 153	1 322
Japani	1 087	1 184
Australia	52	130
Etelä-Korea	13	9
Kansainväliset instituutiot	362	186
Yhteensä	5 716	7 173

Pyöristysten vuoksi kaikki väli- ja loppusummat eivät välttämättä täsmää.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden herkkyys markkinamuutoksiin nähden

Milj. euroa	2020	2019
Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden arvonmuutos, jos euron valuuttakurssi vahvistuisi 15 % suhteessa valuuttavarannon valuuttoihin ja kultaan 31.12. tilanteesta	-1 134	-1 150
Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden arvonmuutos, jos korkotaso nousee 1 prosentin 31.12. tilanteesta	-123	-148
Suomen Pankin osakerahastojen arvonmuutos, jos osakerahastojen arvo laskee 25 %	-284	-270

Suomen Pankin korkosijoitusvarallisuuden allokaatio vuoden 2020 lopussa

Korkosijoitusvarallisuus	Allokaatio vuoden lopussa (%)
Valtioiden velkakirjat ja keskuspankkitalletukset	56,1
Valtiosidonnaiset velkakirjat	25,7
Katetut velkakirjat	7,0
Yritysten velkakirjat	10,7
Käteinen	0,6
Yhteensä	100,0

Määritelmiä ja käsitteitä

- **Markkinariskissä** kyse on riskistä, että varallisuuden nettoarvo alenee markkinahintojen muutosten johdosta. Markkinahintojen muutokset voivat olla esimerkiksi korkojen, valuuttakurssien, kullan hinnan tai osakkeiden hintojen muutoksia, jolloin vastaavasti puhutaan korkoriskistä, valuuttakurssiriskistä, kullan hintariskistä tai osakeriskistä.
- **Luottoriskillä** tarkoitetaan riskiä taloudellisista menetyksistä, jotka aiheutuvat taloudellisen transaktion vastapuolen tai arvopapereiden liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuden muutoksista sekä vastapuolen tai liikkeeseenlaskijan ajautumisesta maksukyvyttömyystilaan.
- **Likviditeettiriski** on riski, että varoja ei voida tarpeen syntyessä ottaa käyttöön tai niiden muuttaminen rahaksi aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia.
- **Operatiivisella riskillä** tarkoitetaan riskiä ylimääräisistä kustannuksista tai tappioista, jotka aiheutuvat riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.
- **Sijoitusvarallisuus** muodostuu valuutta- ja euromääräisestä korkosijoitusvarallisuudesta sekä pitkäaikaisista sijoituksista. Sen tavoitteena on turvata rahoitusvarallisuuden arvo ja Suomen Pankin kyky selviytyä keskuspankkivelvoitteista myös tulevaisuudessa.
- **Valuuttavaranto** koostuu suojaamattomista valuuttamääräisistä sijoituksista ja saamisista. Siihen kuuluvat valuuttamääräinen korkosijoitusvarallisuus sekä nettosaamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).
- **Käteinen** tarkoittaa vakuudellisia ja vakuudettomia lyhytaikaisia pankkitalletuksia.
- **Modifioitu duraatio** on korkoriskin mittari, joka kertoo, kuinka paljon korkosijoituksen tai korkosijoitusten arvo muuttuu, kun korot muuttuvat hieman. Esimerkiksi kun modifioitu duraatio on 2 ja korot nousevat 1 prosentin, korkosijoitusten arvo laskee 2 %.
- **VaR-luku** tietyllä luottamustasolla tarkoittaa sellaista tappiota, jota suurempi tappio toteutuu kyseistä luottamustasoa vastaavalla todennäköisyydellä, valitun ajan päästä. Jos esimerkiksi päivätason VaR 99 prosentin luottamustasolla on 3 milj. euroa, tämä tarkoittaa, että tänään toteutuu 1 prosentin todennäköisyydellä tulos, joka on huonompi kuin 3 milj. euron suuruinen tappio (ja 99 prosentin todennäköisyydellä tulos, joka on parempi kuin 3 milj. euron suuruinen tappio).
- **ES-luku** (Expected Shortfall) tietyllä luottamustasolla kertoo odotettavan tappion suuruuden vastaavan luottamustason VaR-luvun tappiotason ylittyessä. Esimerkiksi ES 99 prosentin tapauksessa voidaan puhua 1 prosentin riskitapahtuman keskimääräisestä tappiosta.

Debet		Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800
		Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800	Swenskt 1800	Russiskt 1800
Innehållning från											
riktig Kassa till inbördes											
Någotas Casjons Debet för 11/12/20		99,97,5	2,512,20,50	3,57,10	14,310,5,10	369,541,172	5,57,32	4	8,449,21	194,75	960,19
28. Allm. Koper Secretar. och Biddaren New											
Waran. An. Höllen depencat.											
29. K. Sjögrens Thaum. Gust.											
Lyb. K. J.											
30. K. H. K. Hofst. O. P. Holafin ditte.											2,525,34
K. H. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
K. H. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
K. H. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
Summal.		99,97,5	2,512,20,50	3,57,10	14,310,5,10	369,541,172	471,32	4	19,219,21	194,75	2,018,27
Credit											
31. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
32. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
33. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
34. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
35. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
36. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
37. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
38. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
39. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
40. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
41. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
42. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
43. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
44. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
45. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
46. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
47. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
48. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
49. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
50. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
51. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
52. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
53. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
54. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
55. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
56. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
57. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
58. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
59. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
60. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
61. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
62. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
63. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
64. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
65. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
66. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
67. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
68. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
69. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
70. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
71. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
72. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
73. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
74. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
75. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
76. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
77. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
78. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
79. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
80. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
81. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
82. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
83. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
84. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
85. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
86. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
87. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
88. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
89. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
90. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
91. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
92. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
93. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
94. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
95. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
96. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
97. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
98. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
99. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											
100. All. K. Hofst. P. Sjögren ditte i New											

Lausunto tilintarkastuksesta

28.2.2021

Lausunto Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 27 mukaisesta tilintarkastuksesta

Suomen Pankille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Suomen Pankin (y-tunnus 0202248-1) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2020. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot pankin taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta Euroopan keskuspankin neuvoston hyväksymien kirjanpitoperiaatteiden ja -tekniikoiden sekä Suomen Pankista annetun lain mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia Suomen Pankista niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat Suomen Pankin johtokunnan velvollisuudet

Suomen Pankin johtokunta vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikeat ja riittävät tiedot pankin taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta pankin tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Suomen Pankin johtokunta vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka se katsoo tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Suomen Pankin johtokunta on tilinpäätöstä laatiessaan velvollinen arvioimaan pankin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos pankki aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnitellamme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäyttöön voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon pankin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko Suomen Pankin johtokunnan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä pankin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat lausuntonne antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei pankki pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Helsingissä 28.2.2021
KPMG OY AB
Juha-Pekka Mylén
KHT